

AALBORG UNIVERSITET
HISTORIE SPECIALE

EN MILJØHISTORISK
DISKURSANALYSE AF
ATOMKRAFTDEBATTEN
I DANMARK, 2000-2017

Anders Hald Holdensen
Studie nr.: 20122926

Vejleder: Bo Poulsen

Indholdsfortegnelse

Abstract	3
1. – Indledning	4
2. - Problemformulering	6
3. - Forskningsoversigt.....	7
3.1 - Oluf Danielsen – Klimaet på dagsordenen	7
3.2 - T. Perko, et. al - Media content analysis of the Fukushima accident in two Belgian newspapers.....	8
4. - Teori.....	10
4.1 - Critical Discourse Analysis - Norman Fairclough	10
4.2 - Story-lines – Maarten Hajer	13
4.3 - Miljøhistorie – Donald Worster.....	15
4.4 - Miljødiskurser – John S. Dryzek.....	17
4.5 - Atomkraftdebatten - Oluf Danielsen.....	21
5. - Metode	24
6. - Overskriftsanalyse	28
6.1 - Story-lines i JP's overskrifter	30
7. - Diskursanalyse	33
7.1 - Den tekstuelle dimension før Fukushima.....	33
7.1.1 - Information.....	33
7.1.2 - Danmarks Radio.....	37
7.1.3 - Jyllands-Posten	39
7.1.4 - Delkonklusion - 2000-2010.....	46
7.2 - Den tekstuelle dimension efter Fukushima.....	47
7.2.1 - Information.....	47
7.2.3 - Danmarks Radio.....	51
7.2.1 - Jyllands-Posten	53
7.2.4 - Delkonklusion – 2011-2017	55
8.0 – Diskursiv praksis.....	58
8.1 - 2000-2010.....	58
8.1.1 - Jyllands-Posten	58
8.1.2 - Information.....	60
8.1.3 - Danmarks Radio.....	61
8.2 - 2011-2017.....	62
8.2.1 - Jyllands-Posten	63

8.2.3 - Information.....	64
8.2.4 - Danmarks Radio.....	65
9.0 - Social praksis	67
9.1 - Atomkraft? Nej tak.	67
9.2 - Internationale organisationer	68
9.3 - Mediernes tilknytning	70
9.4 - Opsummering	72
10. - Konklusion	74
11. - Litteraturliste.....	77
11.1 - Bøger og videnskabelige artikler	77
11.2 Avisartikler.....	78
11.3 - Hjemmesider	80

Abstract

The following Master's thesis examines how the three Danish news outlets, Jyllands-Posten (JP), Information and Danmarks Radio (DR) write and communicate about nuclear power in the period 2000-2017. The purpose of the thesis is to explore whether or not the Danish nuclear discourse has developed since the Danish parliament's decision to remove nuclear power from its energy plan in 1985. The thesis makes a special distinction in time before and after the Fukushima nuclear disaster, which serves to examine how the news outlets changes their discourse based on the disaster. Data from more than 500 articles on nuclear power have been collected and analyzed, which serves as the primary knowledge that the thesis base its conclusion on. From these 500 articles, nine have been chosen as representative for the overall discourse and analytical process. These nine articles are thoroughly analyzed in the thesis, with another two articles to be found in the appendix. The analysis of these articles are based on the following theory: Norman Fairclough (Critical Discourse Analysis), Donald Worster (Environmental History), John S. Dryzek (Environmental discourses) and Oluf Danielsen (the Danish nuclear debate). Fairclough's CDA is chosen as the main framework for the thesis because it examines discourse on three key levels: the textual dimension, the discursive practice dimension and the social practice dimension. Worster serves both as justification for the thesis, but also as the main theoretical framework for the choice of articles. Dryzek and Danielsen serves the same purpose, which is to provide knowledge on both environmental and nuclear discourses, which in turn is compared to the findings of the analysis. The thesis also contains an analysis on 399 headlines from JP's articles on nuclear power, with the purpose of proving how headlines influences the discursive process. The thesis finds that the Danish state owned news outlet DR, and the politically independent Information, both reproduces the leading Danish nuclear discourse. The Liberal newspaper, Jyllands-Posten, is more complex but is largely mimicking the nuclear discourse of large international organizations, such as IEA and UNFCCC before Fukushima, but changes its discourse after the disaster to a more hostile stance towards nuclear power. Furthermore, the thesis finds that the period 2000-2017 clearly contains three distinct periods with different nuclear discourses; the first period lasts roughly from 2000-2003, the second from 2004-2010, and the last from 2011-2017.

1. – Indledning

Som historiker er det ikke altid let at involvere sig i samfundets aktuelle kampe, men en af måderne man kan, er ved at involvere sig med den blomstrende underkategori, Miljøhistorie, som først inden for de seneste år for alvor har fået indtog i historieskrivningen.¹ En af mændene i spidsen for miljøhistorien er Donald Worster. Worster beskriver i hans artikel, *Two Cultures Revisited* (1996), hvordan at videnskabsmændene som er sat i spidsen for at løse miljøproblemerne, såsom biologer og ingeniører, ikke kan løse problemerne selv:

”I emphasise the point not to denigrate scientists, but only to remind us that natural science cannot by itself fathom the sources of crisis it has identified, for the sources lie not in the nature that scientists study but in human nature and, especially, in the human culture that historians and other humanists have made their study.”²

Worsters argument er, at disse videnskabsmænd er afhængige af historikerens arbejde for at forstå årsagssammenhængen for, hvordan mennesket igennem dets samfundsmæssige udvikling har været skyld i de miljømæssige problemer. Altså, havde det ikke været for historikeren, så havde videnskabsmændene ikke været i stand til at gøre deres arbejde lige så effektivt. Det er denne tankegang som der har virket som inspiration for dette projekt. Mere specifikt har jeg udvalgt at arbejde med atomkraft og diskursen herom.

Årsagen til at atomkraftdebatten er blevet valgt som det overordnede emne til projektet, skyldes at atomkraft har en central rolle i verdens energiforsyning, og samtidig anses af flere energieksperter for at være ren og sikker.³ Til gengæld kommer atomkraft med frygtelige følger i det tilfælde at det går galt, hvilket der historisk set har ledet til kæmpemæssige samfundsdebatter og protester verden over. Emnet får yderligere sin videnskabelige relevans grundet ulykken ved Fukushima atomkraftværket i år 2011, som skabte international mistillid til atomkraft i en periode, hvor atomkraft er mere relevant end nogensinde, qua mange nationers løfter om at mindske deres udledning af CO₂. Dertil har Danmark også set en genoplivning i atomkraft forskning, med firmaer såsom Seaborg Technologies der udvikler moderne salt-reaktorer med kommercielle mål for øje. Inspireret af dette har jeg udvalgt, at en kritisk diskursanalyse af udvalgte danske mediers dækning af atomkraft, kan hjælpe med at belyse, hvad den danske befolkning får at vide om emnet, og på denne måde lære at forstå

¹ Donald Worster, *The Two Cultures Revisited: Environmental History and the Environmental Sciences*, (Cambridge-shire: The White Horse Press, 1996), s. 11

² Worster, “*Two Cultures*”, s. 12

³ IPCC: R.K Pachauri, A. Resinger & Core Writing Team, *Climate Change 2007*, (Geneva: IPCC, 2007), s. 17, 60-68

befolkningens meningsdannelse. Dertil vil jeg undersøge om de udvalgte medier skaber deres egen diskurs omkring emnet, eller om de reproducere deres holdning fra andre internationale medier eller begivenheder. Dette har sin relevans, da det fortæller om befolkningen danner sine egne holdninger baseret på fakta, eller om de bliver influeret af udefrakommende informationer, der kan have en specifik politisk agenda. Sammenlagt kan diskursanalysen hjælpe med at kategorisere, hvorledes og hvilke, medier der deler en positiv, negativ eller neutral diskurs om atomkraft, hvilket bidrager til forståelsen af de forskellige faktorer i den nationale meningsdannelse om atomkraft.

Ud over en diskursanalyse vil der også blive foretaget en analyse af et udvalgt medies overskrifter, fra dets artikler omhandlende atomkraft. Denne analyse har til formål at finde frem til, hvorvidt at overskrifterne viser en vis diskursiv stillingtagen i forhold til atomkraft, da denne information kan bruges til at påvise at den overordnede diskurs kan lade sig påvirke af overskrifterne alene.

Den tidsmæssige afgrænsning for analysen strækker sig fra 2000-2017. Dette skyldes først og fremmest at denne periode repræsenterer en tid, hvor folketingsbeslutningen om atomkraft (1985), og Tjernobyl-katastrofen, er lagt på afstand. Dernæst ser denne periode en ny atomkraftkatastrofe ved Fukushima, hvilket gør det interessant at undersøge dennes indflydelse på debatten. Slutteligt har digitaliseringen efter årtusindeskiftet også betydet at kildematerialet er nemmere tilgængeligt. Der findes ingen geografisk afgrænsning der binder emnet til at handle om atomkraft i Danmark, da artikler som omhandler atomkraft i udlandet også er meningsdannende for læserne.

Udvælgelse af medier

Det første udvalgte medie er DR. Først og fremmest er DR Danmarks største udbyder af public service i det danske mediemarked, hvortil Kulturministeriet beskriver dets formål som, ”Udbuddet skal omfatte nyhedsformidling, oplysning, undervisning i form af uddannelse og læring, kunst og underholdning”.⁴ Med oplysning og undervisning som en af hovedformålene med mediet, bør man derfor kunne forvente at DR forholder sig nogenlunde objektivt til atomkraftdebatten. Baseret på en tese om at dette ikke er tilfældet, er DR blevet udvalgt. En udfordring med udvælgelsen af DR er, at DR primært er en radio og TV udbyder, men i kraft af at dette projekt udelukkende er tekstbaseret vil DR’s primære distributionsformer ikke blive undersøgt. Med dette sagt, så er dr.dk, hvor DR’s artikler hentes fra, Danmarks anden mest besøgte onlinemedie, dog med flest registrerede brugere.⁵

⁴ Kulturministeriet, ”DR”, set 10.02.2018
<https://kum.dk/kulturpolitik/medier/tv/dr/>

⁵ FDM, ”Toplisten: Danske medier”, set 10.02.2018
<http://www.fdim.dk/statistik/internet/toplisten>

Det næste medie udvalgte medie er Jyllands-Posten (JP). Først og fremmest har Jp.dk sjette flest besøg og registrerede brugere.⁶ Derudover er JP også den anden største ugeavis (overgået af Politiken).⁷ Derfor eksisterer det åbenlyse spørgsmål: Hvorfor vælge et medie der har mindre rækkevidde? Svaret ligger i, at JP definere sig selv som, ”en uafhængig liberal avis”,⁸ hvilket er en anden måde at sige at de ligger på højre side på den politiske højre-venstre akse. Højre-siden har historisk set appelleret til erhvervslivet, hvilket ofte kommer til udtryk i JP’s artikler, hvilket derfor placere JP anderledes end DR som appellere til den brede befolkning.

Information er det tredje udvalgte medie i projektet. I modsætning til de to andre medier, er Information af en helt anden størrelsesorden, med langt færre læsere. Til gengæld definere Information sig selv som politisk uafhængig. Derudover når man sammenligner Informations artikler om atomkraft med DR og JP’s, så har Informations artikler en tendens til at være langt mere substantielle.

2. - Problemformulering

Hvordan har atomkraftdiskursen udviklet sig i perioden 2000-2017, med særligt fokus på skiftet efter ulykken ved Fukushima, i de danske medier Danmarks Radio, Jyllands-Posten og Information?

⁶ ”Toplisten: Danske medier”

⁷ Kerstin Bruun-Hansen, ”Nye halvårstal: Alle landsdækkende aviser mister læsere”, *Journalisten*, 01.03.2017.

⁸ Jyllands-Posten, ”Velkommen til Jyllands-Posten”, set 10.02.2018
<http://jyllands-posten.org/>

3. - Forskningsoversigt

Følgende afsnit er en gennemgang af relevant forskningslitteratur, for dette projekt.

3.1 - Oluf Danielsen – Klimaet på dagsordenen

I værket *Klimaet på Dagsordenen – Dansk klimadebat 1988-2012* forsøger Oluf Danielsen at klarlægge, hvordan den danske klimadebat udformede sig i perioden 1988-2012, hvilken der på mange måder var skelsættende for den danske befolknings miljøbevidsthed. Danielsen undersøger debatten periodemæssigt, samt med fokus på internationale begivenheder såsom COP 1-18. Derudover laver Danielsen en diskursanalyse af behandlingen af miljøet i tidsskrifterne Information, Weekendavisen, Jyllands-Posten, Berlingske Tidende og Politiken.⁹ Danielsen bruger en række metoder som delvist har fungeret som inspiration til dette projekts indgangsvinkel. Heriblandt diskursanalyse (ikke Fairclough), Dryzeks miljødiskurser, samt at han analyserer Jyllands-Posten og Information. Der kan derfor drages mange paralleller imellem *Klimaet på Dagsordenen* og dette projekt. Med dette sagt, så er det to forskellige fokuspunkter, samt en anderledes indgangsvinkel. Grundet *Klimaet på Dagsordenen*'s omfattende karakter (700 sider), vil der kun blive forklaret de vigtigste pointer, hvilket er koncentreret på de første 200 sider i kapitel 1: *Klimadebatten i Sociologiske, Journalistiske og Naturvidenskabelige sammenhænge*.¹⁰

I Danielsens diskursanalyse behandler han ét medie af gangen. I modsætning til dette projekt, fremhæver Danielsen ikke enkelte artikler og gennemanalyser disse, men derimod udvælger han en række forskellige citater fra udvalgte artikler og analyser disse. Slutteligt laver han en opsamling, hvor de observerede diskurser i medierne bliver sammenlignet med Dryzeks miljødiskurser, en metode som dette projekt også gør brug af. Her konkludere Danielsen at Information tilslutter sig Overlevelsediskursen og i mindre grad Bæredygtig Udvikling. Weekendavisen tilslutter sig diskursen Administrativ Rationalisme, og i mindre grad Overlevelsediskursen. Politiken fastlægger sig ikke til én miljødiskurs, men bevæger sig inden for Prometheus-diskursen, Grøn Bevidsthed og Administrativ Rationalisme. Jyllands-Posten tilslutter sig Overlevelsediskursen. Berlingske Tidendes diskurs tilslutter sig Overlevelsediskursen, Prometheus-diskursen og Grøn Bevidsthed.¹¹ I samme sammenhæng med mediernes miljødiskurser, konkludere Danielsen også, at artiklerne i høj grad var blevet

⁹ Oluf Danielsen, *Klimaet på Dagsordenen – Dansk klimadebat 1988-2012* (Inowroclaw: Multivers Academic, 2015.) s. 217

¹⁰ Danielsen, *Klimaet*, s. 5

¹¹ Ibid. s. 77

skrevet af videnskabeligt uddannede skribenter og miljøforskere frem for journalister, da det var før miljødebatten for alvor tog fat i Danmark.¹²

3.2 - T. Perko, et. al - Media content analysis of the Fukushima accident in two Belgian newspapers

Denne 120 sider lange rapport¹³ er udgivet af Studiecentrum Voor Kernenergie/Centre Detude De L'Energie Nucleaire, hvilket er en organisation som bliver styret af det belgiske indenrigsministerium. Rapporten er udarbejdet i et samarbejde imellem *Nuclear Studies and Technology Studies* og *Programme for Integration of Social Aspects into Nuclear Research* som er interne instanser i SCK-CEN. Denne rapport er yderst interessant for dette projekt, da undersøgelsespunkterne, samt den metodiske tilgang til disse, er meget ens med dette projekt. Ved at inkludere denne rapport i projektet, er formålet at validere den videnskabelige relevans som eksistere i dette projekt, samt at sammenligne resultater og metoder fra et lignende udenlandsk studie.

Som det fremstår af titlen er formålet med dette studie, at analysere artiklerne vedrørende Fukushima i to belgiske aviser, den fransk talende *Le Soir*, og den hollandsk talende *De Standaard*.¹⁴ Rationalet for dette kan læses i følgende citater, "On the one hand, such analysis shows how to deliver risk messages effectively through the media and on the other hand, it brings insights into the information that has to be communicated by the emergency managers to the mass media.",¹⁵ samt, "The research and the agenda setting theory support also the supposition that what the media report about the hazard influences public perception and even behavior in relation to that hazard".¹⁶ Studiets formål er at det skal vejlede medier i dækningen af atomulykker, hvilket er baseret på teorier om, at mediedækningen har betydning for befolkningens holdning og tilgang til atomkraft. Hvilket yderligere er baseret på en teori om, at medierne har tendenser til at se dårlige nyheder som gode nyheder, da medierne har økonomiske forpligtelser for deres egen overlevelse.¹⁷ Hvis medierne derfor ikke dækker en atomkraftsulykke ordenligt, indbefatter det risici som kan lede til mistillid til offentligheden, hvilket i værste fald kan forværre en krise. Alternativet er, at medierne kan dække nyheden på

¹² Ibid. s. 78

¹³ T. Perko, et al, *Media content analysis of the Fukushima accident in two Belgian newspapers*, (Boeretang: SCK-CEN, 2011).

¹⁴ Perko, *Media content analysis*, s. 10

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

en måde som opbygger tillid og fremmer samarbejdet for at løse krisen, hvilket i bedste fald kan lede til reddede menneskeliv.¹⁸

Den metodiske tilgang til rapporten er en diskurs- og indholdsanalyse, med det formål at kvantificere nogle områder i teksterne, reflektere og identificere afsendernes motivationer, og undersøge stabiliteten i diskursen vedrørende emnet.¹⁹ Artiklerne var udvalgt fra de to aviser i perioden 11.03.2011 til 11.05.2011, da de to måneder umiddelbart efter en katastrofe er det såkaldte, ”critical discourse moment”,²⁰ som i sidste ende ville komme til at definere, hvordan man ville snakke om problemet i medierne. I alt blev 260 artikler analyseret.

Der er ikke nogen konkret konklusion i rapporten som opsummere alt, hvad der blev fundet i analysen. I stedet leverer rapporten en masse mindre konklusioner i forbindelse med samtlige af undersøgelsespunkterne, som er alt for substantielt til at inkludere her. Ikke desto mindre leverer rapporten en masse interessant data.

¹⁸ Ibid.

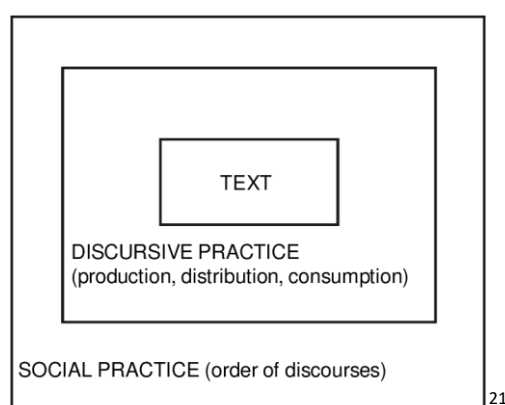
¹⁹ Ibid. s. 16

²⁰ Ibid. s. 16

4. - Teori

Teoriafsnittet er delt op i to dele: primær teori og supplerende teori. Den primære teori skaber projektets overordnede skelet, herunder Diskursanalyse v. Fairclough og Overskriftsanalyse (story-lines) v. Hajer. Den supplerende teori bruges til at ekspandere på den primære teori og deraf finde ekstra viden, herunder bruges Miljøhistorie v. Worster, Danske atomkraftsdiskurser (Atomkraftdebatten) v. Danielsen og Miljødiskurser v. Dryzek.

4.1 - Critical Discourse Analysis - Norman Fairclough

Figur 1: Visualisering af de tre niveauer i kritisk diskursanalyse.

Norman Faircloughs Kritiske Diskursanalyse (CDA) er blevet valgt da den kombinerer kritisk sprog- og tekstanalyse med sociologisk teori.²² CDA tager udgangspunkt i, at der eksisterer den virkelige naturlige verden, side om side med den sociale verden, hvori at den sidste udelukkende eksisterer baseret på menneskelig interaktion (socialkonstruktivisme). Den sociale konstruktion er derfor central i menneskets forståelse af, hvordan verden ser ud.²³ I denne forståelse er den sociale verden et produkt af diskursen, ligesom at diskursen er et produkt af den sociale konstruktion. I dette projekt fokuserer diskursanalysen på tre særskilte områder: den tekstuelle dimension, den diskursive praksis og den sociale praksis.²⁴

²¹ Norman Fairclough, *Critical Discourse Analysis – The Critical Study of Language, Second Edition*, (Harlow: Longman Applied Linguistics, 2010) s. 10

²² Fairclough, *Critical Discourse Analysis*, s. 1

²³ Ibid. s. 4-5

²⁴ Norman Fairclough, *Discourse and Social Change*, (Cambridge: Polity, 1992) s. 4.

Den tekstuelle dimension

Når vi taler om den tekstuelle dimension er der både tale om talt og skrevet sprog,²⁵ hvor der i denne opgaves regi udelukkende vil blive gjort brug af skrevet sprog. Teksten er en fremstilling af forfatterens virkelighed og dennes mening herom. Derfor er teksten åben for fortolkning af modtageren, som skal forstå den i relation til den sociale og diskursive praksis, "Another important distinction in relation to meaning is between the meaning potential of a text, and its interpretation. Texts are made up of forms which past discursive practice, condensed with conventions, has endowed with meaning potential."²⁶ Den tekstuelle dimension er med andre ord, den teksthævede analyse af diskursen. I Faircloughs teksthævede analyse bliver der analyseret udvalgte grammatiske og sproglige punkter, med det for øje at opnå fuld forståelse for, hvordan dette måtte påvirke læseren. De punkter som jeg har vurderet er af vigtigst betydning for de udvalgte artikler er følgende: Ordforråd, Ords betydning, Transitivitet og Metaforer.

Ordforråd er blevet udvalgt da de valgte ord kan være fuldstændig skelsættende for hvordan en given artikel forstås, deraf skelsættende for diskursen. Der kigges på hvilke ord der bliver brugt til at beskrive personer, begreber og handlinger, især i tilfælde hvor der findes alternativer. Et simpelt eksempel som Fairclough selv bruger er at bruge ordet Terrorister, i stedet for Frihedskæmpere og den anden vej rundt.²⁷

Ords betydning, er et punkt som på mange måder er meget ens med ordforråd. Forskellen ligger dog i at nogle ord kan have flere betydninger, og fortolkningen af det givne ord er i høj grad op til den sociale praksis. Selveste ordet Atomkraft er til en vis grad op til fortolkning af læseren. Pointen er dog, at der til tider bruges ord som tolkes forskelligt, og det er derfor værd at analysere.

Transitivitet undersøger, hvordan begivenheder og processer forbindes med subjekter og objekter.²⁸ Formålet er at finde frem til, hvilke aktører som teksten centrerer omkring, da man på denne måde kan se, hvor forfatteren tillægger mest betydning. Man kan bruge denne viden til at determinere, hvilken diskursiv agenda som forfatteren enten direkte eller indirekte prøver at pålægge læseren.

Metaforer er udvalgt, da de ifølge Fairclough er ekstremt effektive når det kommer til at etablere mening og forståelse af teksten. Mange metaforer har dog meget stærkere meninger, især krigsmetaforer såsom: erklære krig imod atomkraft. Fairclough forklarer, hvordan der sker noget helt specifikt

²⁵ Fairclough, *Discourse*, s. 71

²⁶ Ibid. s. 75

²⁷ Ibid. s. 77

²⁸ Ibid. s. 177-185

i hjernen hos modtageren når denne bliver mødt med en krigsmetafor, og de er derfor meget interessante at analysere.²⁹

Den diskursive praksis

Teksten, og fortolkningen af denne, er produkter af en specifik social kontekst og diskursiv praksis. Fairclough forklare det således:

”Discursive practice, [...] involves processes of text production, distribution, and consumption, and the nature of these processes varies between different types of discourse according to social factors.”³⁰

Hvad der menes med dette er, at forskellige omstændigheder finder sted og er skyld i at en given tekstproduktion ender ud som den gør. Det er eksempelvis ikke ligegyldigt, hvordan kulturen er på en given nyhedsavis såsom JP med dennes liberale kultur, eller public service modellen som DR omfatter – dertil kommer der også mediernes underliggende miljødiskurser som afspejler sig i diskursen. Ligeledes er det heller ikke ligegyldigt for forståelsen, hvordan at teksten bliver distribueret, såsom i TV eller i en avis.³¹ I samme forstand er det heller ikke ligegyldigt, hvordan man læser teksten, da der er forskellige læse-metoder som har indflydelse på, hvordan læseren oplever diskursen.³² Til sammen udgør overstående produktions-, distributions- og fortolkningsvilkårene som er nødvendige i analysen for at danne sig et overblik over den sociale kontekst, som er det sidste punkt i diskursanalysen.

Den sociale praksis

Efter analysen af den diskursive praksis følger en diskussion af den sociale praksis. Fairclough forklare social praksis således, ”Thus the discursive constitution of society does not emanate from a free play of ideas in people’s heads but from a social practice which is firmly rooted in oriented to real, material social structures.”³³ Dette er et vigtig skel, da det først og fremmest påpeger den dialektiske natur i Faircloughs diskursanalyse, hvilket er dels sproganalyse og dels sociologisk teori. Sociologisk teori spiller her ind, da denne tager hensyn til, at sociale praksisser formes af sociale

²⁹ Ibid. s. 194-198

³⁰ Ibid. s. 79

³¹ Ibid.

³² Ibid.

³³ Ibid. s. 66

strukturer og magtrelationer, hvilket både tekstproducenterne og modtagerne ikke nødvendigvis er klar over. Diskursen som bliver skabt i teksten er i denne forstand en del af en underlæggende ideologisk social struktur, som i sig selv enten er med til at vedligeholde de eksisterende magtrelationer eller udfordre dem. Dette er et af de centrale punkter med dette projekt, da der vil blive undersøgt om de udvalgte medier er med til at vedligeholde de eksisterende magtrelationer (reproducere diskursen) eller om de udfordre denne (skaber ny diskurs).

For at analysere den sociale praksis gør Fairclough i høj grad brug af Antonio Gramscis begreb, ”Hegemoni”.³⁴ Hegemoni er en marxistisk inspireret teori som dækker over den evige kamp i samfundet, hvor forskellige socialgrupper forsøger at opnå hegemoni med deres egen ideologi. Et simpelt eksempel er, hvordan det demokratiske system fungerer, eller 70ernes og 80ernes kamp om atomkraft. Diskursen i sig selv er involveret i en ideologisk kamp som forsøger at opnå hegemoni, og igennem diskursanalysen forsøges det at finde frem til hvor hegemoniet ligger, og om dette bliver udfordret.

4.2 - Story-lines – Maarten Hajer

Denne del af teoriafsnittet dækker over det teoretiske grundlag for projektets Overskriftsanalyse. Det centrale begreb som bruges i denne sammenhæng er Hajers begreb, ”Story-line”,³⁵ hvilket vil blive beskrevet herunder, samt hvordan det bruges i dette projekt. Dertil vil der også i et kortere omfang blive beskrevet supplerende forskning om overskrifter, hvis formål er at give dette projekts overskriftsanalyse validitet.

Det sproglige udtryk er en central faktor i kreationen af diskurser. I dette projekt er udtrykket, ”atomkraftdebatten”, eksempelvis et udtryk omhandlende diskursen om atomkraft, men selveste udtrykket er forsimplet, og bruges til at koge et stort og meget komplekst emne ned på en måde så det er mere meningsfuldt og håndterbart. Man kan betegne udtrykket som, hvad Hajer kalder en story-line:

”First of all story-lines have the functional role of facilitating the reduction of the discursive complexity of a problem and creating possibilities for problem closure. Secondly, as they are accepted and more and more actors start to use the story-line, they get a ritual character and give a certain performance to the debate. [...] Thirdly, story-

³⁴ Ibid. s. 67

³⁵ Maarten A. Hajer, *The Politics of Environmental Discourse – Ecological Modernization and the Policy Process*, (Oxford: Clarendon Press, 1995), s. 63

lines allow different actors to expand their own understanding and discursive competence of the phenomenon beyond their own discourse of expertise or experience.”³⁶

Der eksisterer altså tre niveauer i en story-line. Den første dækker over reduktionen af et emnets kompleksitet, hvilket leder til det andet niveau, som dækker over at flere aktører tager diskursen i brug da det er blevet mere håndterbart, og den tredje, hvilket er når aktørerne spreder deres egen forståelse af en story-line videre, på trods af deres mangel af viden om emnet. Det er et klassisk eksempel på videregivelsen information, som der i sidste ende lader sig fordreje af, hvad tidligere aktørers mening og forståelse var af den givne information. Med dette sagt, behøver en given story-line ikke at være blevet fortolket forkert, men som Danielsen forklare det, ”En sådan story line gør det muligt at udvikle en fælles diskussion, der måske kun klargør de forskellige opfattelser, der befinder sig under den”,³⁷ med andre ord, det er de forskellige opfattelser af informationen som bliver emnet der diskuteres i diskursen, eksempelvis: Aktør A, mener X om Y, hvorimod Aktør B, mener Z om Y – det vil sige, et spørgsmål om holdning. Begrebet story-line er derfor i sin kerne, et meget bredt begreb, som kan dække over en lang række diskursive emner. I dette projektets regi, bruges det dog primært til at analysere de udvalgte artiklers overskrifter, da en overskrift oftest bliver brugt af journalister til reducere kompleksiteten af deres artikler, med det formål, at læseren mødes med et blikfang der skal give dem lyst til at læse artiklen.³⁸ Overskriften kan altså i sig selv være en story-line.

I et projekt som dette, er det derfor relevant at analysere, om der bliver skabt en given story-line ud fra overskriften af en artikel, da disse kan være meningsdannende før artiklen overhovedet er læst. I dataindsamlingen til dette projekt, og ved grundarbejdet for Overskriftsanalysen, viste det sig at der i adskillige tilfælde kan observeres en story-line igennem en artikels overskrift, som tolkes som værende positiv for diskursen om atomkraft,³⁹ men artiklens indhold er klart imod atomkraft (eksempel kan også vendes den anden vej rundt). Denne pointe er bestemt ikke uden relevans, da forskning omhandlende overskrifter fra University of Western Australia, viser at en overskrift som misinformere i forhold til det aktuelle indhold i artiklen betyder, at læseren husker mindre af det aktuelle

³⁶ Hajer, *Environmental Discourse*, s. 63

³⁷ Ibid. s. 83

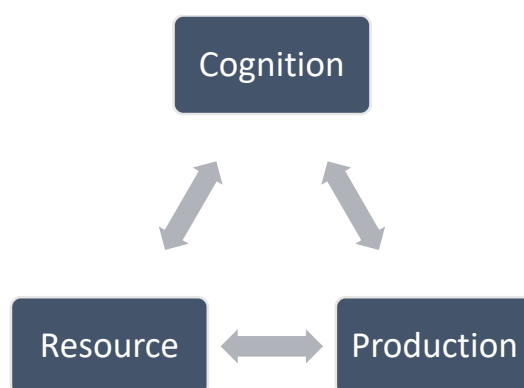
³⁸ Christina Agger, Ledende redaktør hos Jyllands-Posten, ”Journalisten kommer altid selv med et forslag til en overskrift (rubrik), men en redigerende vil altid forholde sig til den: Er den dækkende? Giver den et godt indtryk af, hvad historien handler om? Vækker den interesse?”, E-mail korrespondance, 24.04.2018. Se e-mail på side 29.

³⁹ Når der i dette projekt siges, at diskursen om atomkraft er *positiv*, menes der at atomkraft bliver omtalt som noget godt eller en løsning på et problem. Hvorimod, at når diskursen om atomkraft omtales som *negativ*, skyldes det at atomkraft omtales som værende noget skidt eller problemskabende.

indhold, da det ikke stemmer overens med overskriften. De dele af indholdet som stemmer overens med overskriften er derfor også nemmere at huske.⁴⁰ Dette skyldes til dels, at læserne bliver presset imod en mere forudindtaget holdning grundet den reducerede kompleksitet i overskriften, men også, at læserne efter læsningen har problemer med at ændre deres hukommelse i forhold til deres forudindtagede holdning.⁴¹ Dette betyder altså, at misvisende overskrifter har direkte indflydelse på læsernes holdning til atomkraftdebatten, og det er derfor relevant at analysere for at besvare dette projekts problemformulering. Kombineret med det faktum, at forskning fra Columbia University viser, at majoriteten af læsere på sociale medier deler eller kommentere på en artikel uden at have læst den givne artikel,⁴² hvilket betyder at misinformation nemmere spredes.

4.3 - Miljøhistorie – Donald Worster

Inden for Miljøhistorien er amerikanske Donald Worster ledende på feltet, og det er inden for hans definition af miljøhistorie som dette projekt udarbejdes. Hvad der er interessant med netop Worsters miljøhistorie er, at han definere tre koncepter som alle sammen omhandler menneskets interaktion og rolle i naturen. Disse koncepter er Ressourcer, Produktion og Kognition.⁴³ Associate Professor Bo Poulsen ved Aalborg Universitet, har defineret dette som et triangulært forhold og derefter opstillet det som en trekant,⁴⁴ som jeg kalder den miljøhistoriske trekant:

Figur 2: Det triangulære forhold imellem menneskets interaktion med naturen.

⁴⁰ U. K. H. Ecker, S. Lewandowsky, E.P Chang, & R. Pillai, *The effects of subtle misinformation in news headlines* (*Journal of Experimental Psychology: Applied*, 20(4), 2014) s. 323-335

⁴¹ Ecker, Lewandowsky, Chang & Pillai, *Subtle misinformation*, s. 323-335

⁴² Gabielkov, Maksym et. Al., *Social Clicks: What and Who Gets Read on Twitter?*, (New York: Columbia University, 2016) s. 179-192

⁴³ Donald Worster, *The ends of the Earth – Perspectives on Modern Environmental History* (New York: Cambridge University Press, 1988) s. 289-307

⁴⁴ Bo Poulsen, *Dutch herring – An environmental history c. 1600-1860*, (Amsterdam: Aksant Academic Publishers, 2008) s. 27

Det første niveau, ressource, er det fysiske element i miljøet såsom olie, korn eller guld, eller sågar mennesket selv. Det andet niveau, produktion, er menneskets interaktion og udnyttelse af naturen såsom, at grave efter kul eller landbruget. For dette projekt er det tredje niveau, kognition, det mest relevante og kræver derfor en lidt længere forklaring.

Dette projekt fokuserer på det konstruerede forhold imellem mennesket og naturen igennem de udvalgte mediers artikler om atomkraft. Med andre ord, der vil i dette projekt ikke blive undersøgt, hvilke konsekvenser det har haft for Danmark at vi fravalgte atomenergi. Derimod vil der blive analyseret, hvordan interaktionen og diskursen om atomkraft udvikler sig på det kognitive niveau i perioden 2000-2017. Analysen er altså baseret på, hvordan atomenergi som ressource og produktion bliver konstrueret igennem sproget, altså, det kognitive niveau. Worster siger om dette niveau:

”[...] a third level for the historian is that more intangible and uniquely human type of encounter – the purely mental or intellectual, in which perceptions, ethics, laws, myths, and other structures of meaning become part of an individual’s or group’s dialogue with nature. People are constantly engaged in constructing maps of the world around them, in defining what a resource is, in determining which sorts of behavior may be environmentally degrading and ought to be prohibited, and generally in choosing the ends of their lives.”⁴⁵

Hvad der menes med dette er, at det tredje niveau, kognition, er menneskets konstruktion af alle sammenhængene i naturen. Forsimplet sagt kan man sige, at det er menneskets forsøg på at få det hele til at give mere mening.

Worsters koncepter kommer til at fungere som en teoretisk ramme for dette projekt, idet at projektets fokus er på, hvordan sammenspillet af de tre koncepter bliver beskrevet i de tre udvalgte medier, herigennem konceptet kognition som det primære fokuspunkt. Dette forklares ved at mediernes artikler bevæger sig på det kognitive niveau, da de ifølge den socialkonstruktivistiske teori konstruere en forestilling om verden. Samtidig er artiklernes emne, atomkraft, en naturressource (energi via uran), som kan lade sig gøre via en menneskelig produktion (atomkraftværkerne). På denne måde er alle tre koncepter forbundet i artiklerne og der arbejdes derfor inden for de miljøhistoriske rammer.

⁴⁵ Worster, *The Ends*, s. 293

4.4 - Miljødiskurser – John S. Dryzek

Da en stor del af dette projekt er en diskursanalyse, kan man ikke være foruden at snakke om de allerede eksisterende miljødiskurser som observeret af John Dryzek. Dryzek har været skelsættende i hans observationer af internationale miljødiskurser. I afsnittet om den diskursive praksis vil Dryzeks miljødiskurser spille en central rolle da de bruges til at se, hvilke miljødiskursive traditioner som medierne tilknytter sig. Ifølge Dryzek indeholder en miljødiskurs følgende:

- Basale genkendelige og konstruerede helheder
- Antagelser om naturskabte forhold
- Aktørerne og deres motiver
- Nøglemetaforer og deres retoriske kneb⁴⁶

Baseret på disse fire punkter observere Dryzek ni miljødiskurser som kan ses i understående skema:⁴⁷

	Reformistisk	Radikal
	<u>Problemløsning</u>	<u>Grænser for vækst</u>
Prosaisk	Administrativ Rationalisme Demokratisk Pragmatisme Økonomisk Rationalisme	Overlevelse Prometheus
	<u>Bæredygtighed</u>	<u>Grøn radikalisme</u>
Fantasifuld	Bæredygtig Udvikling Økologisk modernisering	Grøn bevidsthed Grøn politik

Figur 3: Dryzeks firepunktsskema af miljødiskurser (oversat til dansk).

Skemaet vil blive gennemgået nedenfor baseret på, hvornår de rent tidsmæssigt opstår, og derfor ikke fra øverste venstre hjørne mod højre.

I anden kvadrant findes der to diskurser under kategorierne Prosaisk (fantasiløs) og Radikalt (vidtgående forandringer i samfundsgrundlaget), hvilket udgør kategorien Grænser for vækst. Dette er nogle af de tidligste miljødiskurser, hvilke har rødder i 60'erne og 70'erne.⁴⁸ Den første af disse, Overlevelsediskursen, er baseret på en naturmyte om at Jorden er et skrøbeligt og ustabilt økosystem, hvis ressourcer bliver udtømt af kraftig befolkningstilvækst og økonomisk udvikling. Fortsættes befolkningstilvæksten og overforbruget af ressourcerne uhæmmet, vil resultatet være katastrofalt, og

⁴⁶ Danielsen, *Klimaet*, s. 39

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ John S. Dryzek, *The Politics of the Earth – Environmental Discourses, 2nd Edition*, (Hampshire: Oxford University Press, 1997) s. 25-26

det er derfor på tide at regulere. Idéen bag Overlevelsediskursen var derfor at få befolkningstilvæksten og økonomien under kontrol for at vedligeholde en mere stationær tilstand.⁴⁹ Der eksisterede ikke nogle konkrete løsningsforslag på, hvordan dette skulle fungere, men den overordnede idé var dog at der var klare grænser for vækst, som ikke måtte blive overskredet for vores overlevelses skyld. Som modsvar til Overlevelsediskursen opstod Prometheusdiskursen, som er inspireret af den græske legende Prometheus som stjal ilden fra guderne. Navnet er en metafor for, at mennesket altid vil finde en teknologisk løsning på dets problemer, og skulle en ressource blive udtømt vil mennesket blot udvikle noget tilsvarende såsom, hvordan at træ blev udskiftet med kul, og hvordan kul nu bliver udskiftet med grøn energi.⁵⁰ Af denne årsag er Prometheusdiskursens natursyn netop at der ikke eksistere grænser for vækst samt en idé om, at planeten kan tage sig af sig selv,⁵¹ hvilket samtidig betyder at tilhængere af Prometheusdiskursen ikke nødvendigvis ønsker radikale ændringer i samfundet.⁵² Der er altså tale om et industrielt og reaktionært verdenssyn, hvor væksten på samtlige samfundsparametre (økonomi, levestandard osv.) er det vigtigste.⁵³

I første kvadrant kan der ses tre diskurser under kategorierne Prosaisk og Reformistisk (samfundsændringer), hvilket udgør hvad der kaldes Problemløsningsdiskurserne. Problemløsningsdiskurserne griber problemerne an med en problemløsende tilgang som passer ind i vores nuværende samfundsform. Problemløsningsdiskurserne ser altså ikke vedligeholdelsen af væksten i økonomien og industrisamfundet, og bekæmpelsen af klimaforandringerne som modstridende parter, tværtimod faktisk.⁵⁴ Den første af problemløsningsdiskurserne er kaldet Administrativ Rationalisme. Administrativ Rationalisme har en ekspert-tilgang til klimaproblemerne,⁵⁵ forsimplet sagt vil det sige at det er de klogeste på emnet som diktere, hvordan problemerne skal løses. Dette viser sig i professionelle agenturer og organisationer som rådgiver regeringerne i, hvordan problemerne bør håndteres.⁵⁶ Diskursen forsøger altså at organisere videnskabelig og teknisk ekspertise i et bureaukratisk hierarki i statens tjeneste.⁵⁷ Den næste diskurs er kaldet Demokratisk Pragmatisme, og kan overordnet set kategoriseres som en diskurs, hvor magten ligger hos folket. Den pragmatiske del kommer sig af et praktisk og realistisk verdenssyn, som mener at komplekse problemer (klimaproblemerne), kræver

⁴⁹ Dryzek, *The Politics*, s. 31

⁵⁰ Ibid. s. 26

⁵¹ Ibid. s. 49-52

⁵² Ibid. s. 73

⁵³ Ibid. s. 57

⁵⁴ Ibid. s. 73

⁵⁵ Ibid. s. 75

⁵⁶ Ibid. s. 76-86

⁵⁷ Ibid. s. 86

mange løsningsforslag fra mange mennesker, som udvalgte eksperter ikke kan klare alene.⁵⁸ Egentligt er Demokratisk Pragmatisme og Administrativ Rationalisme ens på de fleste punkter, med den primære forskel værende at Demokratisk Pragmatisme søger at involvere flere individer i beslutningsprocesserne, og deraf give beslutningerne mere legitimitet, samt forhåbentligt højere kvalitet.⁵⁹ Den sidste diskurs er kaldet Økonomisk Rationalisme, hvilken har flere ligheder med Prometheusdiskursen, da der hersker en overordnet idé om at det er økonomien der driver individer og regeringer, til at handle. Idéen med Økonomisk Rationalisme er derfor, at intelligent brug af markedsmekanismer og økonomiske virkemidler skal opnå de offentlige mål,⁶⁰ såsom at give økonomiske incitamenter til at eje elbiler eller producere vindmøller frem for de klassiske alternativer. Der eksistere altså en holdning til, at regeringen skal blande sig uden om klimaspørgsmålet, bortset fra at de skal etablere spillereglerne, og derefter lade resten være oppe til markedet.⁶¹

I tredje kvadrant findes der to diskurser under kategorierne Fantasifuld og Reformistisk, hvilket udgør diskurskategorien Bæredygtighed. Hvad der er særligt unikt ved Bæredygtighedsdiskurserne sammenlignet med Overlevelsediskursen og Problemløsningsdiskurserne er, at løsningsforslaget er langt mere ambitiøst og lover alt fra økologisk fremgang, økonomisk vækst til social retfærdighed.⁶² Den første af de to diskurser er kaldet Bæredygtig Udvikling, og fandt sin popularitet efter Brundtland Kommissionen i 1987.⁶³ Diskursen er formentligt den mest populære diskurs blandt den brede offentlighed, især i Nordeuropa,⁶⁴ da den i essensen lover at vedligeholde nuværende levestandard, imens den samtidig tager hensyn til fremtidige generationers behov.⁶⁵ Kernen i diskursen er, at den ønskede udvikling ikke kan lade sig gøre på den nuværende måde hvorpå ressourcerne bliver brugt og fordelt, da naturens økosystem ikke kan vedligeholde dette.⁶⁶ Natursynet er altså meget identisk med Overlevelsediskursen, men med den vigtige detalje at, hvor Overlevelsediskursen ser grænser for vækst qua brugen af naturressourcer, så mener tilhængere af Bæredygtig Udvikling, at bæredygtig brug af ressourcerne kan vedligeholde den økonomiske udvikling for evigt.⁶⁷ Den anden diskurs i kategorien er kaldet Økologisk Modernisering, hvilken er baseret på en central fortælling om at den økologiske

⁵⁸ Ibid. s. 99-100

⁵⁹ Ibid. s. 101-102

⁶⁰ Ibid. s. 121

⁶¹ Ibid. s. 122

⁶² Ibid. s. 144

⁶³ Ibid. s. 145

⁶⁴ Ibid. s. 151

⁶⁵ Ibid. s. 145

⁶⁶ Ibid. s. 153

⁶⁷ Ibid. s. 147

modernisering vil komme erhvervslivet til gode, i form af økonomisk gevinst.⁶⁸ Ændringerne skal ske via et samarbejde imellem regeringen og erhvervslivet, da man ikke kan stole på at markedsmechanismerne selv vil gøre dette, såsom tilhængere af Prometheusdiskursen ville mene.⁶⁹

I fjerde kvadrant findes der to diskurser under kategorierne Fantasifuld og Radikal, hvilket udgør diskurskategorien Grøn Radikalisme, hvilket blot er et navn givet i et forsøg på at kategorisere hundredevis af unikke og radikale idéer fra grønne partier, organisationer og religioner.⁷⁰ Den første diskurs er kaldet Grøn Bevidsthed og har samme natursyn som Overlevelsediskursen – at naturen er ustabil. Hvad der er unikt ved denne diskurs, er at man ikke mener, at miljøet bør reguleres så meget som at det er det enkelte individs ansvar at ændre sin bevidsthed til at have en mere grøn og økologisk indgangsvinkel til livet.⁷¹ Borgerne skal altså ændre deres adfærd og passe sig ind med naturen, fremfor at vi ændre naturen til at passe sig ind med os.⁷² Dryzek kalder dette, ”økoteologi”,⁷³ da roden til naturens problemer anses for at være spirituelle, og derfor bør løsningen også være spirituel. Den anden diskurs i kategorien er kaldet Grøn Politik, hvilket er baseret på idéen om at man fra politisk side skal ændre de sociale strukturer, institutioner og den generelle offentlige bevidsthed til at have en grøn indgangsvinkel.⁷⁴ Grøn Politik bliver også ofte kaldet øko-socialisme,⁷⁵ da statens rolle er stor, men samtidig også at homo economicus (det økonomiske menneske) ikke spiller en central rolle i den bevidsthedsændring som der ønskes at finde sted i den brede offentlighed.⁷⁶ Natursynet i diskursen er ens med Overlevelsediskursen, og kræver organiseret indsats for at overkomme problemerne.⁷⁷

⁶⁸ Ibid. s. 167

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid. s. 181

⁷¹ Danielsen, *Klimaet*, s. 54-55

⁷² Dryzek, *The Politics*, s. 189

⁷³ Ibid. s. 189

⁷⁴ Ibid. s. 203

⁷⁵ Ibid. s. 209

⁷⁶ Ibid. s. 216

⁷⁷ Danielsen, *Klimaet*, s. 55

4.5 - Atomkraftdebatten - Oluf Danielsen

Formålet med at involvere dette værk i projektet er, at kan Danielsen levere uovertruffen indsigt i, hvordan debatten udformede sig da den var på sit højeste, hvilket stadigvæk har sine spor i den moderne debat. Dette giver et indblik i de eksisterende magtrelationer i atomkraftdebatten.⁷⁸ Herunder vil der derfor blive gennemgået de vigtigste punkter, for dette projekt, fra *Atomkraften under pres*.

Danielsen påpeger at der i atomkraftdebatten var to store fortællinger som fyldte mere end alle andre: fortællingen om atomaffaldet og fortællingen om sikkerheden. Derudover eksisterede der også en række mindre fortællinger, som drejede sig om lavdosisstråling, vandforurening, atomvåben, atomkraftens økonomi og samfundet.

Den store fortælling om atomaffaldet blev første gang påpeget i 1956 af Niels Arley fra Niels Bohr Instituttet, men faldt i begyndelsen for døve øre.⁷⁹ I starten var der bred opbakning om atomkraft, ingen politiske partier var imod brugen, og selv medierne var overordentligt positive.⁸⁰ Fra 1964 kan vi dog via et nyhedsopslag fra Selskabet til Atomenergiens Industrielle Udnyttelse, DANATOM, se at små lokale protester imod atomkraft var begyndt at tage fat. Dette var dog primært koncentreret omkring de områder, som staten havde undersøgt som potentielle beliggenheder for atomkraftværk. De første store nyhedsindslag der var kritiske omkring atomaffaldet begynder dog først i 1974, hvor der påpeges det uetiske i at efterlade atomaffald i flere hundredetusinde år til vores efterkommere.⁸¹ Modsvaret fra ja-lejeren kom dog hurtigt, og erklærede sig helt enige i det problematiske med at efterlade atomaffald i så mange år, men påpegede dog, at teknologiske fremskridt kan reducere opbevaringstiden til 700 år, samt at det slet ikke er så farligt som i den ovennævnte kritik.⁸² Debatten om opbevaringen af atomaffaldet dør aldrig ud i hele atomkraftdebattens periode (1974-1985), og der vil flere gange i løbet af projektet vises, hvordan debatten om atomaffaldet stadigvæk lever i bedst velgående.

Fortællingen om sikkerhed og risiko havde også en central rolle i atomkraftdebatten. Lige som diskussionen om atomaffaldet, så startede debatten om sikkerhed allerede forud for, at nogle danske el-selskaber havde erklæret at de ville bygge atomkraftværker.⁸³ På begge sider af debatten blev der

⁷⁸ Oluf Danielsen, *Atomkraften under pres – Dansk debat om atomkraft 1974-85*, (Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag, 2006), s. 6.

⁷⁹ Danielsen, *Atomkraften*, s. 560

⁸⁰ Ibid. s. 49-50

⁸¹ Ibid. s. 561-562

⁸² Ibid. s. 563

⁸³ Ibid. s. 582

brugt store ord til at forklare det uhyre komplekse emne som er sikkerheden i et atomkraftværk.⁸⁴ Elværkerne og Atomforsøgsstationen Risø var på den side som forsøgte at argumentere for at atomkraft skulle indføres, og deres hovedargument var, at risikoen for et atomhavari er astronomisk lille. De benægtede dog ikke at et uheld potentielt set kunne være et meget stort problem, men forsøgte dog stadigvæk via statistik, at påvise hvor lidt skaden egentligt ville gøre taget den statistiske usandsynlighed i betragtning.⁸⁵ Argumentet i den anden lejr gik på, ”Her ville mange [befolkningen] tolke resultaterne efter Murphys lov: Alt, hvad der kan gå galt, vil gå galt”.⁸⁶ Blot det faktum, at et værst tænkeligt uheld var en mulighed, var rigeligt med argument for modstanderne af atomkraft. Med dette sagt, eksisterede der dog også rigeligt med velfunderede videnskabelige argumenter for, at tilhængerne undervurderede den potentielle fare ved et stort uheld.⁸⁷ Sagen med Tremileøen, Tjernobyl og senest Fukushima har også senere vist sig som glimrende eksempler på, hvorfor diskussionen om sikkerheden har sin relevans. Af disse årsager eksistere denne diskurs derfor stadigvæk i bedste velgående i den moderne atomkraftsdebat. Det vil blive diskuteret i projektet, hvorvidt denne diskurs har udviklet sig i forhold til 1974-1985, da dette ligger til grund for den sociale praksis som former den nuværende diskurs.

Hele debatten om atomkraft gik selvfølgelig ikke på fortællingerne om affaldet og sikkerheden. Til gengæld var mange af disse fortællinger af langt mindre betydning i debatten, og nogle døde da også fuldstændig ud før folketingets endelige beslutning i 1985, og vil derfor ikke nævens her. Et emne der dog så væsentlig mere presse og debat, især fra Organisationen til Oplysning om Atomkraft (OOA), var koblingen imellem atomkraft og atomvåben. OOA dedikerede adskillige artikler og temaer i deres tidsskrift *Atomkraft?* til emnet.⁸⁸ Kritikken og frygten gik på, at atomkraft blot var første skridt hen imod atombomben, og ved at opføre et atomkraftværk, så var man indirekte med i spredningen af atomvåben (som størstedelen af befolkningen var imod).⁸⁹ Denne frygt er dog også stadigvæk særdeles relevant i den moderne diskurs, med P5+1 atomaftalen med Iran som det bedste eksempel. Atomkraftens økonomi var også et af de diskuterende emner, da hele debatten om atomkraft var startet grundet energiusikkerheden og stigende oliepriser. Spørgsmålet gik derfor på, hvad der bedst kunne betale sig for elværkerne og Danmark. Diskussionen døde dog ud i 1980, da en overkapacitet

⁸⁴ Ibid. s. 583

⁸⁵ Ibid. s. 584

⁸⁶ Ibid. s. 585

⁸⁷ Ibid. s. 587

⁸⁸ Ibid. s. 627

⁸⁹ Ibid. s. 624

af elektricitet på de danske kraftværker blev konstateret.⁹⁰ Diskursen om atomkraftens økonomi eksisterer stadigvæk i bedste velgående, især i Japan, hvilket ses i analysen.

Generelt kom hele atomkraftdebatten ikke mange vegne. Enten førte atomkraft til dommedag, eller så var det som sendt fra himlen.

⁹⁰ Ibid. s. 631

5. - Metode

De metodiske overvejelser til udformningen af dette projekt er baseret på teorierne som er beskrevet i overstående afsnit.

Da dette projekt bruger en diskursanalyse som dets empiristiske grundlag, er der nødsaget til at eksistere en grundig screeningsproces af de artikler som bliver udvalgt til diskursanalyse. Måden hvorpå denne proces vil blive udført, er i høj grad ved at tage Worsters miljøhistoriske trekant i brug. Som nævnt i teorien består denne af tre niveauer: det kognitive/bevidsthedsniveauet, Produktionen/Menneskeligt naturbrug, Ressourcer/fysiske og realistiske forestilling om verden som konstruktion. Til sammen udgør disse, hvad vi kan betegne som miljøet, og ved at identificere en artikel som gør brug af disse elementer kan man kategorisere denne som miljøhistorie. Dette projekt vil primært arbejde ud fra det første punkt, bevidsthedsniveauet, i og med, at projektet primært arbejder med diskursanalyse. Af denne årsag er det oplagt at arbejde ud fra bevidsthedsniveauet, der forsimplet sagt er den menneskelige forestilling om et givent miljømæssigt emne, hvilket i dette projekt er atomkraft. Det vil sige, at projektet primært arbejder ud fra artikler, hvor der eksisterer en sproglig konstruktion af hvad atomkraft er. Som nævnt i teoriets afsnit om Fairclough, er den sproglige konstruktion af et givent emne fuldstændig skelsættende for, hvordan dette emne forstås af modtageren. Sagt på en anden måde, er det altså ikke ligegyldigt, hvordan at DR, JP og Information beskriver atomkraft, da dette i sidste ende har direkte indflydelse på modtagerens holdning til emnet.

Indgangsvinkel til Overskriftsanalysen - udvælgelse af artikler og indslag

Overskriftsanalysen er baseret på JP, da JP er det af de udvalgte medier som har skrevet mest om atomkraft.⁹¹ I udvælgelsen af artikler var der imidlertid nogle udfordringer som der skulle overkommes før at analysen kunne blive til. Da det variere drastisk, hvor mange artikler som der bliver skrevet år for år besluttede jeg mig for at analysere overskrifterne på maksimum 25 artikler, hvis der var skrevet mere end 100 artikler på det givne år. Var der skrevet under 100 artikler analyserede jeg overskrifterne på 25% af artiklerne, det vil sige i tilfældet af 80 artikler analyserede jeg overskrifterne på 20 af dem. Ud over sorteringen i mængden af artikler og indslag som der analyseres, skulle der også sorteres i hvilke artikler og indslag. Dette skyldes at en stor mængde af de trykte indslag om atomkraft er debatter som er skrevet af JP's læsere, som der har deres egen sektion i avisen. Disse

⁹¹ Ifølge Infomedia Mediaarkiv har Jyllands-Posten offentliggjort 1465 indslag om atomkraft, Information har offentliggjort 1072 indslag og DR.dk har offentliggjort 437 indslag. Her skal der gøres opmærksom på at indslagene også kan være trykte debatindslag, faktabokse og tekst-tv indslag. Disse typer indslag er sorteret fra i overskriftsanalysen.

bliver sorteret fra da de klart og tydeligt repræsenterer læsernes holdning og ikke JP's, hvilket JP også gør opmærksom på, på den givne side. Af denne årsag er jeg også af den overbevisning, at læserne sagtens kan skelne imellem reel journalistik og en læsers holdning, og de lader sig derfor ikke influere på samme vis. Med dette sagt, så har jeg ikke frasortet Ledere og Kronikker på trods af at de også repræsenterer et individs holdning, som der (muligvis) ikke er en del af JP. Der er to overordnede overvejelser med dette. Når det kommer til en Leder, så er de skrevne artikler ofte fra JP's egen redaktion, med ordene "JP mener"⁹² tilknyttet til overskriften. At læserne i første omgang læser JP er en indikation på en bevist udvælgelse af, hvor de vil have deres nyheder fra. I den sammenhæng må man derfor gå ud fra at de ikke automatisk afskriver JP's egen holdning. Derudover så er de eksterne forfattere som skriver lederne eller kronikkerne ofte nøje udvalgte, og repræsentere et individ i samfundet som har en magtfuld position (såsom formand for organisationer såsom REO eller OOA, der hyppigt debatterede atomkraft i 70'erne og 80'erne)⁹³ og indsigt i et givent emne. Derfor skabes der mere opmærksomhed omkring disse indslag, der samtidig har en anden position og stilistisk layout i avisen, sammenlignet med en normal debat. Med disse pointer i mente er jeg af den overbevisning at der er større sandsynlighed for, at læserne læser disse indslag (især deres overskrifter) og lader sig influere. Af disse årsager er ledere og kronikker ikke frasortet i overskriftsanalysen. Med de overstående overvejelser i mente blev artiklerne derefter udvalgt tilfældigt. På denne måde kan overskrifterne og deres givne story-lines ikke siges at være blevet udvalgt af mig, for at opnå et specifikt resultat.

Fremgangsmåde til Diskursanalysen - udvælgelse af artikler og analytisk indgangsvinkel til disse

I projektets datagrundlag (Bilag 4) kan alle de læste artikler fra de tre udvalgte medier ses. Disse indgår alle sammen i projektets empiri, men det er ikke alle som vil blive analyseret i dybden i selveste projektets analysedel. De artikler som bliver analyseret i analysedelen er udvalgte fordi, at de er blevet vurderet til at være særligt gode eksempler på atomkraftdebatten i et diskursanalytisk perspektiv. Dertil er der også sat et krav om, at artiklerne repræsentere en vis tidsmæssig spredning så at hele perioden afdækkes tilstrækkeligt, samt at alle de tre medier så vidt muligt skal være repræsenteret ligeligt. Derudover bliver alt materialet gennemgået med samme indgangsvinkel, for at sikre sig at den metodiske gennemgang er præcis. Det vil sige at der bliver stillet nogle specifikke spørgsmål som

⁹² Jyllands-Posten. "Leder". Set 01.03.2018
<https://jyllands-posten.dk/debat/leder/>

⁹³ Danielsen, *Atomkraften*, s. 19-135

artiklerne skal besvare, som er bestemt baseret på projektets teori: Diskursanalyse, Miljødiskurser og Atomkraftdebattens fortællinger. Spørgsmålene lyder således:

- Hvilke aktører har centrum i teksten?
- Bliver der brugt unikke ord og udtryk til at beskrive atomkraft?
- Bliver der brugt unikke metaforer til at beskrive atomkraft?
- Fremstår der tydeligt en af de kendte miljødiskurser?
- Hvilken rolle (hvis nogen) spiller de tidligere danske fortællinger om atomkraft?

Disse fem spørgsmål danner grobunden for den empiri som projektet finder frem til. Formålet er at deres teoretiske og historiske grundlag, skal bruges til at finde ud af om den danske atomkraftsdebat har udviklet sig eller ikke, og derefter om der kan ses et skifte efter Fukushima. Dertil vil spørgsmålene også bruges til at danne sig et overblik over om der eksisterer en grundlæggende diskurs i hvert enkelt af de udvalgte medier. Ud over de fem overstående spørgsmål bliver der også stillet et sjette som udelukkende henvender sig til artiklens overskrift:

- I hvilket omfang danner denne overskrift en story-line, og hvorvidt er denne positiv, neutral eller negativ?

Formålet med at stille dette spørgsmål, er at finde ud af, hvorvidt at artiklernes overskrifter skaber en story-line allerede før læseren har læst artiklen, og i hvilket omfang dette influere læseren i en positiv eller negativ retning. Målet er at statistisk at kunne påvise, hvilken overordnet diskurs som de tre udvalgte medier maler med deres titler.

Fremgangsmåde til den diskursive praksis

Diskussionen af den diskursive praksis har i sin kerne ét enkelt formål: at reducere antallet af muligheder som læseren (fortolkeren), kan fortolke teksten på.⁹⁴ Den diskursive praksis har altså til formål at finde ekstra informationer, som derefter kan bruges i sidste del af diskussionen til at finde frem til årsagen bag diskurserne. For at gøre dette vil følgende indgangsvinkel bruges i diskussionen:

- Brug empiri fra analysen af artiklerne til at identificere mediernes atomkraftsdiskurser (fortolkningsvilkårene)

⁹⁴ Marianne Winther Jørgensen & Louise Phillips, *Diskursanalyse som teori og metode*, (Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag, 2002), s. 79

Ved at have analyseret og læst talrige artikler om atomkraft fra de tre medier, kan man danne sig et overordnet billede af, hvordan mediet forholder sig til emnet, altså, hvilken diskurs de generelt føre om atomkraft. Jeg navngiver selv disse diskurser, og de fremstår derfor ikke af litteraturen.

- Brug empiri fra analysen af artiklerne til at identificere hvilke af Dryzeks miljødiskurser som medierne tilknytter sig (produktionsvilkårene)

Formålet med punkt nummer to, er at finde frem til hvilken miljødiskurs som det givne medie tilknytter sig. Ved at gøre dette kan man sætte sig ind i den underbeviste filosofiske baggrund som mediet identificere sig med, som indirekte kommer til udtryk i produktionen af teksten. Hvis det er nødvendigt vil distributionsformen blive analyseret, da den i visse tilfælde kan have betydning for fortolkningen.

Fremgangsmåde til den sociale praksis

Formålet med den sociale praksis kan kort fortalt opsummeres til, hvordan det kan være, at diskursen er som den er, og om denne udfordre de eksisterende magtrelationer eller reproducere dem. Fremgangsmåden til at finde ud af dette er som følger:

- Brug empiri fra de udførte analyser til at identificere, hvad der har indflydelse på atomkraftsdiskursen i medierne

Igennem diskursanalysen og den diskursive praksis bliver der identificeret en lang række af ting som der har indflydelse på atomkraftsdiskursen. Her undersøges det så hvilke overordnede begivenheder som har været skyld i disse, og om de har hegemoni i Danmark eller ej.

- Diskuter hvordan de analyserede medier placere sig inden for disse diskurser

Efter at have slået fast, hvilke overordnede diskurser (den sociale praksis) som der influere, hvorledes alle medierne rapportere om atomkraft, diskuteres der her om medierne reproducere eller udfordre hegemoniet.

6. - Overskriftsanalyse

Formålet med denne analyse er at danne sig et overblik over, hvordan JP's overskrifter i artikler omhandlende atomkraft, placere sig på en skala som jeg kategorisere som en Positiv, Neutral eller Negativ story-line. Når der i dette projekt siges, at diskursen om atomkraft er positiv, menes der at atomkraft bliver omtalt som noget godt eller en løsning på et problem. Hvorimod, at når diskursen om atomkraft omtales som negativ, skyldes det at atomkraft omtales som værende noget skidt eller problemskabende. Er diskursen derimod betegnet som neutral, er det fordi at medierne enten ikke tager stilling til atomkraften på denne vis, eller, at atomkraften beskrives ligeledes positiv og negativ, og derfor op til læserens egen stillingstagen. Dette er relevant da overskriften influere læsningen og forståelsen af artiklen.⁹⁵ Begrebet story-line er i dette projekt udelukkende repræsentativt for overskrifter, og vil ikke blive brugt til at beskrive en artikels indhold da dette vil være en alt for massiv opgave, taget den officielle afgrænsning i betragtning. Dette vil sige at en artikels overskrift godt kan have en positiv story-line, imens at selveste artiklens indhold er negativt, hvilket retfærdiggøre denne analyse. Nedenfor vil resultaterne af denne analyse blive fremvist, diskuteret og konkluderet på. Derudover følger der er en forklaring på, hvordan at disse resultater er blevet fundet frem til.

For at give et eksempel på, hvordan at hver enkelt overskrift er blevet analyseret henvises der til projektets diskursanalyse, hvor at overskriftsanalyse indgår som en del af metoden.⁹⁶ Derudover er det værd at pointere nogle ekstra overvejelser der skulle tages stilling til i udførelsen af denne analyse. I den sammenhæng observerede jeg nogle specifikke key-words, som jeg vurderede altid vil have den samme funktion uanset artiklens indhold. De tre mest hyppige key-words er: Tjernobyl, Barsebäck og Fukushima. Disse tre key-words er altid kategoriseret som negative for atomkraftsdiskursen, hvilket derfor afspejler sig i diagrammet. Rationalet for dette er baseret på at to af disse navne er associeret med alvorlige og yderst kendte atomulykker: Tjernobyl og Fukushima. Man må gå ud fra at de fleste læsere har en mindre kendskab til disse, og at det samtidig er yderst usandsynligt, at holdningen til disse navne er positive da det vil indbefatte, at læseren ser dødelige ulykker som en positiv ting. Navnet Barsebäck er tilstede i adskillige overskrifter, og er ligeledes kategoriseret som et negativt key-word. Barsebäck-værket ved Øresund i Sverige har ført til talrige protester i Danmark, da det i tilfælde af en ulykke vil sprede store mængder af radioaktiv stråling over København. Negativiteten omkring dette kraftværk er så stor, at Danmark fra politisk side flere gange har appelleret til

⁹⁵ Ecker, Lewandowsky, Chang & Pillai, *Subtle Misinformation*, s. 323-335.

⁹⁶ Se side 26 for underspørgsmålet. Side 33 og 35 for analysen.

Sverige for at få det lukket.⁹⁷ Ud over de overstående key-words, så var der også andre tilfælde som oftest ledte til samme kategorisering, eksempelvis når andre nationer udbygger deres atomindustri. Adskillige overskrifter er udelukkende omhandlende at en given nation udbygger deres atomkapacitet, eller bygger deres første atomkraftværk.⁹⁸ Dette er som hovedregel kategoriseret som positive overskrifter, da det leder tankerne henimod: Hvis de andre nationer kan/tør, hvorfor gør Danmark så ikke?, sagt på anden vis: har vi som nation misforstået noget, når lande vi sammenligner os med, såsom Tyskland, Sverige og Finland udbygger deres kapacitet? Disse overskrifter taler altså for atomkraft. Der findes dog undtagelser, når andre ord eller retorik er brugt for at kommunikere dette.

Slutteligt skal det pointeres at jeg har været i kontakt med JP's Ledende Redaktør, Christina Agger, som blev stillet følgende to spørgsmål:

1. Er det journalisten selv som bestemmer overskriften på en artikel, eller er det redaktionen?
2. Har i en intern filosofi om jeres overskrifter, f.eks. det at fange læserens opmærksomhed er vigtigere end korrekthed?⁹⁹

Til dette svarede hun:

1. "Journalisten kommer altid selv med et forlag [sic] til en overskrift (rubrik), men en redigerende vil altid forholde sig til den: Er den dækkende? Giver den et godt indtryk af, hvad historien handler om? Vækker den interesse? Etc."
2. "Det er absolut vigtigst, at rubrikken er dækkende! Men derfor må den godt være æggende."

Svarene er overordnet set ikke overraskende, men ikke desto mindre er det brugbar information. Der skal her især lægges mærke til svar 1. Agger pointerer her at en redigerende altid vil forholde sig til journalisternes overskrifter. Dette er væsentligt, da det betyder at journalisterne ikke er alene om beslutningen for en overskrift, og derfor ikke udelukkende repræsentativ for deres holdning, men hele JP som helhed.

⁹⁷ Ritzau, "Karen J. kræver lukningsdato for Barsebäck", *BT*, 27.09.2000.

⁹⁸ Se bilag 4: Data grundlag

⁹⁹ Dette spørgsmål kommer sig af, at JP før at indrømmede offentligt at de har skrevet misledende overskrifter for at fange læserens opmærksomhed.

Andreas Lindqvist, "Jyllands-Posten: Overskrifter er 'måske ikke verdens mest præcise'", *Politiken*, 19.01.2011.

6.1 - Story-lines i JP's overskrifter

Understående diagram er resultatet af overskriftsanalysen.

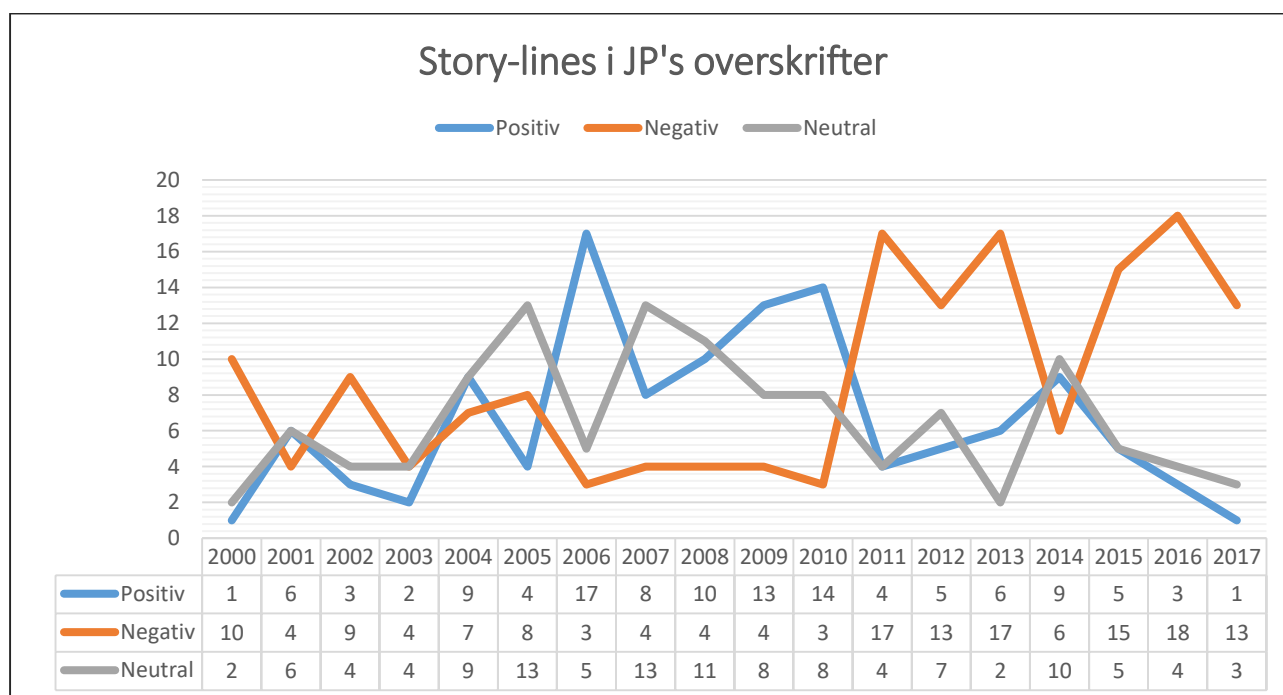

Diagram 1: X-aksen repræsenterer året artiklerne er skrevet. Y-aksen repræsenterer mængden af artikler skrevet. Farverne repræsenterer overskriftens kategori. I alt er der blevet analyseret 399 overskrifter fordelt på projektets 17 årige periode.

Ved første øjekast kan diagrammet godt virke uoverskueligt og tilfældigt, men der er flere punkter som der er værd at bide mærke i. Diagrammet vil blive gennemgået kronologisk for bedst muligt at forklare resultaterne.

Først og fremmest skal det bemærkes at i perioden 2000-2003 bliver der ikke skrevet lige så mange artikler og indslag om atomkraft, som der er tilfældet i resten af diagrammet. Det korte svar er, at der ikke var så mange nyheder om atomkraft at rapportere i perioden. En mere uddybende forklaring er at disse fire år er tilpas lang nok tid fra folketingsbeslutningen om atomkraft i 1985, og Tjernobyl-ulykken i 1986, som i høj grad gjorde atomkraft upopulært i Danmark. Dertil var ideen om atomkraft som alternativ grøn energikilde ikke rigtig slået igennem endnu. Artiklerne i perioden drejer sig hovedsageligt om politik omkring Risø og Barsebäck.¹⁰⁰ Af samme årsager kan man derfor også se en overvægt af negative story-lines i overskrifterne, dog uden at afvige betydeligt fra de neutrale og positive story-lines, såsom det kan ses senere i diagrammet.

¹⁰⁰ Se bilag 4: Data grundlag

Fra 2004-2010 ses der en ny periode i grafen. Denne adskiller sig først og fremmest fra de tidligere år, ved at der i denne periode bliver skrevet adskillige artikler og indslag om atomkraft. I de første to år ses der stadigvæk en stor mængde af negative story-lines, hvilket i høj grad skyldes at der i denne periode er meget snak om lukningen af Barsebäck, som der definitivt lukkede 31.05.2005.¹⁰¹ De negative story-lines skiftes derefter ud med en høj grad af positive story-lines som er den dominerende diskurs imellem 2006 og 2010, med et samlet antal på 62, sammenlignet med 56 neutrale og 18 negative. Dette skyldes at atomkraft for alvor oplever en renæssance i perioden, med en øget mængde snak om atomkraft som en miljøvenlig energikilde som praktisk talt ikke udleder CO₂. Af denne årsag var der en stigende mængde nationer som fandt eller genfandt interessen for atomkraft for at opnå deres klimamål, eksempelvis USA som bestilte deres første atomkraftværk i mere end 30 år i denne periode.¹⁰² Dette kan aflæses i artiklerne da adskillige omhandler en enkelt nation, som enten har bestilt, eller er startet med at bygge et nyt atomkraftværk. Hvad det samtidig også fortæller os er, at der ikke skal meget mere til end 20 år før at katastrofale atomulykker såsom den ved Tjernobyl skrives ud af debatten. Med dette sagt betyder det selvfølgelig ikke at Tjernobyl er glemt, eller at disse nationer ikke har inkluderet denne ulykke i deres risikovurderinger – de stoler blot på at teknologien er nået langt nok til at kunne forhindre sådanne ulykker. De negative story-lines i perioden er overvejende omhandlende danskernes fortsatte negative holdning, med enkelte artikler omhandlende tyskernes planlagte afvikling, kun en enkelt overskrift nævner Tjernobyl.¹⁰³

Fra 2011 begynder der en ny periode, hvor diskursen om atomkraft skifter. Dette skyldtes ulykken på Fukushima værket 11.03.2011 som følge af det værste jordskælv og tsunami i Japans historie. Ulykken var stor nok til at mere end 60.000 mennesker skulle evakueres for at undgå massiv stråling. Dette kan tydeligt aflæses i diagrammet ovenfor, hvor man kan se at diskursen skifter fra en overvægt af positive story-lines til negative, mere præcist: 98 negative, 33 positive og 36 neutrale. De negative story-lines er næsten udelukkende omhandlende Fukushima på den ene eller anden måde. Hvis selveste artiklen ikke omhandler Fukushima, så omhandler den en nation eller politikere (såsom EU) der kommentere negativt eller revurdere deres holdning til atomkraft. Det er værd at bemærke at år 2014 adskiller sig fra de andre år i perioden, da dette år har mindre negative story-lines end positive og neutrale. Dette skyldes som udgangspunkt to ting. Først og fremmest kan det ikke udelukkes at være

¹⁰¹ Redaktionen, "Barsebäckværket". *Den Store Danske*, 02.11.2011. Set 11.04.2018.

http://denstoredanske.dk/It,_teknik_og_naturvidenskab/Elektricitet/Kernekraft_og_kerneteknik/Barseb%C3%A4ckv%C3%A6rket

¹⁰² Heidi Plougsgaard, "Atomkraftens nye tidsalder", *Jyllands-Posten*, 29.10.2007.

¹⁰³ Se bilag 4: Data grundlag, s. 29

et resultat af den tilfældige udvælgelses metode. For det andet er adskillige af artiklerne med neutrale story-lines i overskriften stadigvæk særdeles skeptiske i artiklens indhold. Dette skyldes som tidligere nævnt, at denne analyse udelukkende tager udgangspunkt i overskriften når den kategoriseres, og ikke i indholdet i artiklen. Med dette i mente fremstår 2014 ikke lige så mærkværdigt. Det er også værd at kommentere på, hvordan det kan være at der er stadigvæk er adskillige positive story-lines i perioden, på trods af at en katastrofe som Fukushima har fundet sted. Som hovedregel ses det i tilfælde af nationer (heriblandt primært Japan) som genstarter deres atomkraftværk efter at de har indført nye sikkerhedsforanstaltninger, men også som følge af at det danske Seaborg Technologies begyndte at udvikle deres moderne saltreaktorer, hvilket oplevede overvejende positiv presse.¹⁰⁴

Overordnet set så er resultaterne af overskriftsanalysen ikke specielt overraskende. Jeg er samtidig af den overbevisning at, hvis man analyserede samtlige overskrifter JP har skrevet til artikler omhandlende atomkraft, så ville resultatet i høj grad være det samme, dog med det forbehold at ekstremerne i perioderne formentligt ville være højere (det vil sige endnu flere positive fra 2004-2010, og flere negative fra 2011-2017). Ikke desto mindre er det interessant information at inkludere, da det visuelt formår at påvise at diskursen i projektets undersøgelsesperiode, er inddelt i tre forskellige individuelle perioder, som i høj grad er bestemt af internationale begivenheder.

¹⁰⁴ Se bilag 4: Data grundlag, s. 16

7. - Diskursanalyse

Følgende afsnit indeholder projektets diskursanalyse, som er bestående af Faircloughs såkaldte tekstuelle dimension. I metodeafsnittet gennemgås der fem primære spørgsmål til artiklen og ét sekundært, som her vil fungere som indgangsvinklen til artiklerne. Analyseafsnittet vil blive delt op i atomkraftdebatten før og efter Fukushima. Dertil vil de forskellige medier være særskilt. Resultaterne vil blive diskuteret i den diskursive og sociale praksis.

7.1 - Den tekstuelle dimension før Fukushima

Artiklerne som er udvalgt til analyse af atomkraftdebatten før Fukushima katastrofen, er udvalgt med det mål at give det mest retvisende billede af den overordnede førte diskurs.

7.1.1 - Information

ATOMKRAFT: A-kraft er gårdsdagens løsning på i morgens problemer
27.06.2008 – Henriette Harris

A-kraft er gårdsdagens løsning på i morgens problemer, denne overskrift kan i den grad siges, at indeholde en story-line, det vil sige en måde for journalisten at indkapsle et kompliceret emne, som sætter en række tanker i gang hos læseren. For at finde frem til dette skal sætningen brydes op i mindre dele. Første del af sætningen, ”A-kraft er gårdsdagens løsning”, signalere to ting. Først og fremmest er A-kraft blevet defineret som ”gammelt” eller ”forældet” igennem ordvalget ”gårdsdagens”. Ordet ”gammelt” skal ikke nødvendigvis tolkes negativt, hvorimod ordet ”forældet” har en tendens til at være et negativt ord, da det lægger op til at der findes bedre alternativer. Med dette sagt, så er der dog stadigvæk tale om en løsning, altså at på trods af at A-kraft er forældet, så er det med til at løse et problem. Dette leder til anden del af titlen, ”på i morgens problemer”, hvilket påpeger at der findes problemer i fremtiden, og problemer skal som hovedregel anses som værende et negativt fænomen. Overordnet set, må titlen anses for at læne til den positive side, da den i og for sig siger, ”Vi har allerede en løsning på fremtidige problemer”, derfor bør den påbegyndte story-line være positivt stemt hos læseren: ”hvilke problemer kan atomkraft løse?”. Med dette sagt, så kan det dog ikke udelukkes at nogle læsere vil tolke metaforen, ”gårdsdagens løsning”, som noget negativt, da det kan fortolkes som en forældet løsning, med hovedvægten på ”forældet”.

I selveste artiklen er historien dog en anden. Kort fortalt så handler artiklen om at Det Internationale Atomenergiagentur (IAEA) har lavet en prognose om at atomkraften vil stige med 60% frem til 2030. Dertil tilknyttedes det at flere europæiske ledere har genfundet interessen i atomkraft. Da IAEA har en stor rolle i projektet følger der her en kort introduktion. På trods af at Folketinget har

ulovliggjort atomkraft som en del af energiplanlægningen i Danmark, er Danmark stadigvæk en del af IAEA.¹⁰⁵ Ifølge dem selv er IAEA's formål et teknisk og videnskabeligt internationalt samarbejde, der skal sikre sig at visse sikkerhedsstandarder og fredfyldt brug af atomkraft finder sted på globalt plan.¹⁰⁶ Som medlemsland, samt det faktum at Danmark stadigvæk forsker i atomkraft, for ikke at nævne den gravitas som man bør tillægge ethvert internationalt samarbejde, har Danmark altså til dels en pligt til at lytte til IAEA's råd og vejledning, omend at vi ikke behøver at følge dem. Af disse årsager vil det derfor være naturligt at IAEA's ord vil have en vis indflydelse på diskursen i Danmark. Til at kommentere på IAEA's prognose har Information adspurgt atomkraftskonsulent Mycle Schneider om hans holdning til emnet. Teksten har altså to centrale aktører, IAEA og Mycle Schneider, med Schneider som værende den primære aktør. Faktisk så involveres IAEA udelukkende i kraft af deres status og deres prognose, men er ikke blevet kontaktet med kommentarer, ej heller bliver der brugt argumenter fra deres rapport. Derfor står Schneider altså som artiklens overordnede ekspert, og hvor troværdigheden tillægges. Schneider præsenteres på denne måde, "I 1997 modtog Mycle Schneider Right Livelihood Award [...]. Han fik den for sin indsats "for at advare verden om den fare uden sidestykke, som plutonium udgør for menneskelivet. ""¹⁰⁷ Han præsenteres altså ved hjælp af hans troværdighed som vinder af en pris, som han fik for at advare om de farlige elementer ved atomkraft. Der kan altså ikke herske nogen tvivl om, at Schneider er modstander af atomkraft. I hans argumenter imod IAEA påpeges der som det første de store danske fortællinger om atomkraft,¹⁰⁸ sikkerhed og atomaffaldet, som han siger er langt fra løst. Selvom at det ikke har nogen direkte relevans til, hvad denne artikler i og for sig handler om (IAEA's prognose), så fremhæves der også den danske fortællinger om atomkraften som genvej til atomvåben. Her bliver der beskrevet, "Han påpeger, at enhver ingeniør med speciale i atomkraft allerede er nået 75 procent af vejen til at kunne bygge en atom-bombe".¹⁰⁹ Dette udsagn kommer i øvrigt ikke fra interviewet til artiklen, men fra en artikel som Schneider havde skrevet tidligere på året. Der bliver altså fremhævet tre af de fortællinger som danskerne har lært at associere som noget negativt om atomkraft.

¹⁰⁵ IAEA, *Annual Report for 2004*, (Wien: IAEA, 2005) s. II

¹⁰⁶ IAEA, "Overview", Set 03.05.2018

<https://www.iaea.org/about/overview>

¹⁰⁷ Henriette Harris, "ATOMKRAFT: A-kraft er gårsdagens løsning på i morgens problemer". *Information*, 27.06.2008.

¹⁰⁸ Her henvises til teoriafsnittet om Atomkraftdebatten.

¹⁰⁹ Harris, "A-kraft er gårsdagens løsning".

I artiklen bliver der også brugt nogle interessante ord til at beskrive atomkraft. Her bliver opfordret til, ”at man holder jordforbindelsen, når det handler om atomkraft”.¹¹⁰ Ordvalget, jordforbindelsen, er sjovt og interessant, da det først og fremmest henviser til, hvordan elektriske apparater skal forhindres i at få en farlig spænding (jordforbindelsen er løsningen). Men i kraft af at det er et synonym, henviser det her til at læseren bør, ”opretholde sund fornuft og realitetssans”.¹¹¹ I artiklens diskurs vil det altså sige, at læseren bør tage Schneiders synspunkt. For yderligere at bakke dette argument op, bliver der også kaldt på læserens etik, da der bliver påpeget, ”Det er etisk meget forkert, når man stadig ikke har løst gårsdagens problemer”.¹¹² Her siges det altså direkte, så længe at atomkraft ikke har løst overstående tre problemer (sikkerhed, affald, atomvåben), så er det simpelthen bare forkert. Der bliver i det hele taget ikke rigtig sagt noget positivt om atomkraft i artiklen. Alt i alt, må man sige at en artikel som denne overordnet set forholder sig meget kritisk og negativt til atomkraft.

I artiklen fremstår Bæredygtig Udvikling som den mest fremtrædende diskurs, da vedvarende energikilder bliver fremlagt som den endegyldige energiløsning, kombineret med det faktum at sikkerheden spiller en central rolle.¹¹³

Atomkraftens flagskib: Finsk atomkraft-projekt i kaos

05.09.2009. Jørgen Steen Nielsen

Overskriftens story-line er, i modsætning til den forrige overskrift, langt mere tydeligt i hvilken retning som artiklen vil gå. Første del af overskriften, ”Atomkraftens flagskib”, er interessant grundet ordvalget flagskib. Et flagskib er et kommandoskib i en flåde, men ordet er også synonym for, ”det største eller mest betydningsfulde”,¹¹⁴ vi har altså med at gøre med, det mest betydningsfulde inden for atomkraft. Anden del af overskriften, ”Finsk atomkraft-projekt i kaos”, giver dog ikke læserne nogle hints om, hvad specifikt det drejer sig om, andet end det er et atomkraft-projekt¹¹⁵ i Finland, og at dette befinder sig i kaos. Kaos er et stærkt ord som henviser til en total uorden, hvilket bestemt ikke er hvad man vil have til at betegne, det mest betydningsfulde atomkraft-projekt. Der er altså fra start skabt en story-line som peger i negativ retning. Selveste artiklen forbliver dog også negativ hele vejen igennem.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ordnet.dk, ”Jordforbindelse”.

¹¹² Harris, ”A-kraft er gårsdagens løsning”.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Ordnet.dk, ”Flagskib”.

¹¹⁵ Hvilket i teorien lige så vel kunne have refereret til forskning som opbygningen af et atomkraftværk, som var tilfældet.

Kort fortalt omhandler artiklen en gennemgang af konstruktionen af den tredje reaktor på det finske Olkiluoto-atomkraftværk, med hovedfokus på de forsinkelser der har været undervejs og de stridigheder dette har ført til. Den tredje reaktor blev bestilt i 2005, og skulle have stået færdig i maj 2009 (samme år som artiklen blev skrevet), artiklen påpeger at den nye deadline er sat til år 2012. Der er to centrale aktører i artiklen, TVO som er et delvist statsejet finsk elselskab, og Areva, som er et delvist statsejet fransk elselskab der er specialiseret i atomkraft. Artiklen er bygget op omkring de to selskabers interne stridigheder under opførelsen af den tredje reaktor, hvor der først fremhæves udsagn fra det ene selskab, og derefter det andet selskabs modsvar.¹¹⁶ Artiklen læses derfor næsten som en sladderbladsdebat, hvor to modparter skiftes til at kaste mudder efter hinanden. Dette har betydning for, hvordan læseren lader sig påvirke af artiklen, da de to elselskaber kommer til at fremstå useriøse og inkompetente (hvilket er et ord som bliver brugt flere gange i artiklen), hvilket man kan argumentere for afspejler sig direkte på atomkraften.

Hvad der gør denne artikel så interessant, er at den gør brug af retorik som efterlader læseren med en klar holdning til emnet, som der i dette tilfælde i overvejende grad læner sig til den negative side. Et ord som allerede er blevet fremhævet, ”inkompetence”, bliver brugt til at beskrive både det franske og det finske selskab. Der bliver altså sagt at de to selskaber som opfører denne reaktor har manglende viden inden for emnet, hvilket må anses som at være relativt kritisk når det kommer til atomkraft. Artiklen har decideret en underoverskrift kaldet, ”Inkompetence”,¹¹⁷ den del af artiklen omhandler dog også nogle meget alvorlige fejl begået på byggepladsen, hvilket retfærdiggøre ordvalget. Selvom at afsnittet ikke indeholder andre unikke ord, kan det dog med rette siges at influere læseren i negativ retning. Mod enden i artiklen beskrives formålet med opførelsen af reaktoren, hvilket var at mindske Finlands CO2-niveau qua Kyoto-aftalen.¹¹⁸ Der bliver i denne sammenhæng skrevet, ”Olkiluoto er blevet et eksempel på alt det, der i økonomisk forstand kan gå galt med nye reaktorer”,¹¹⁹ hvilket bliver fulgt op med, ”[...] på begge sider af kontrakten er et delvist statsejet selskab, der er villigt [sic] til – indtil videre – at løbe den betydelige risiko, der ligger i at genoplive atomkraften”.¹²⁰ Artiklen åbner altså til slut op for, at målet med Okliuoto 3 sådan set er ædelt nok (at mindske CO2-niveauet), men placere trods dette stadigvæk sin hovedvægt på at det rent økonomisk er tale om en

¹¹⁶ Jørgen Steen Nielsen, ”Atomkraftens Flagskib: Finsk atomkraft-projekt i kaos”. *Information*, 05.09.2009.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Kyoto-aftalen som tog kraft i 1997 var den dominerende klimaftale indtil Paris-aftalen fra 2015.

Europarådet, ”International agreements on climate action”, Set d. 16.04.2018.

<http://www.consilium.europa.eu/en/policies/climate-change/international-agreements-climate-action/>

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid.

fiasko grundet talrige problemer, og at den franske og den finske stat er villige til, ”at tage den betydelige risiko”,¹²¹ som der kommer med atomkraft. Dette peger imod en stillingstagen om at atomkraft er en dårlig investering når det kommer til at mindske CO2-udslippet. Dertil bliver der også brugt ordet, ”genoplive”, hvilket henviser til, at atomkraften altså har været død, og man bliver efterladt med indtrykket at Nielsen ønsker at den bør forblive sådan. Artiklen gør ikke brug af nogle metaforer til at beskrive atomkraft, der fremstår heller ikke nogle af de kendte danske fortællinger om atomkraft i artiklen.

I overstående analyse fremstår det ret tydeligt at teksten forholder sig kritisk til atomkraft. Først og fremmest bliver der fremlagt i artiklen at målet med den nye reaktor er at mindske Finlands CO2-udslip qua Kyoto-aftalen. Kyoto-aftalen afspejler miljødiskursen Økonomisk Rationalisme, da der investeres i projekter som forsøger at mindske udslippet,¹²² dertil er der også en grad af Demokratisk Pragmatisme tilstede, da den finske regering har vedtaget dette ved afstemning.¹²³ Information placere sig tydeligt imod disse i artiklen, hvilket formentligt skyldes mediets historiske tilknytning til diskursen Bæredygtig Udvikling, hvilket også vil forklare uvilligheden over for atomkraft i denne artikel.¹²⁴

7.1.2 - Danmarks Radio

Ulykken på Tjernobylværket

22.04.2006 – Lene Steinbeck

Overskriften på denne artikel formulere perfekt, hvad artiklen handler om. Der er tale om en artikel som er skrevet i anledning af 20 årsdagen for ulykken ved Tjernobylværket den 26. april 1986. Overskriften starter en story-line om Tjernobyl-ulykken, som der blev slået fast i Overskriftsanalysen som et negativt key-word. Med dette sagt, så kunne overskriften have skabt en langt mere negativ story-line end, hvad der er tilfældet. Journalisten kunne have brugt mere negativt prægede ord, såsom ”katastrofen”, i stedet for ”ulykken”, eller have tilføjet et adjektiv såsom ”frygtelig (ulykke)”, senere i artiklen kalder journalisten det sågar selv, ”en historisk og meget alvorlig ulykke”.¹²⁵ Et eksempel på en artikel som skaber en story-line som er langt mere negativ, er en artikel fra Berlingske d. 25.04.2006 som kaldte en artikel om Tjernobyl, ”Braget der gav genlyd i hele verden”.¹²⁶ I den forstand er overskriften fra DR meget mild, men ikke desto mindre negativ.

¹²¹ Ibid.

¹²² Danielsen, *Klimaet*, s. 50

¹²³ Ibid. s. 48

¹²⁴ Ibid. s. 77

¹²⁵ Lene Steinbeck, ”Ulykken på Tjernobylværket”, *Danmarks Radio*, 22.04.2006.

¹²⁶ Michael Muttner, ”Braget der gav genlyd i hele verden”, *Berlingske*, 25.04.2006.

Artiklen er et pragteksempel i, hvordan man fremstiller atomkraft som noget farligt og negativt. Det mest i øjenfaldene er de tre billeder i artiklen, det første værende af et stort rødt hegn som markere Tjernobyls sikkerhedszone, og de to andre af værket efter eksplosionen og imens betonsarkofagen bygges. Der vil ikke blive lavet en billedanalyse, trods at disse har stærk indvirkning på læserens indtryk, men disse pointeres da den tilknyttede billedtekst er interessant. Til det første billede af sikkerhedszonen står der blandt andet skrevet at dens formål er, at holde folk fra, ”de mest radioaktive og farlige områder”, samt, ”Store områder i Ukraine og Hviderusland vil aldrig igen kunne beboes [sic]”.¹²⁷ Disse sætninger fremhæves ikke, fordi at de skal forestille at være overraskende i denne regi, men fordi at de minder læseren om, hvor slemt atomkraft kan være når det går galt, hvilket er en negativ diskurs. I sætningerne bliver der pointeret at områderne er ”store”, ”farlige” og de ”vil aldrig igen kunne bebos”, der bliver altså lagt vægt på alvorligheden og omfanget af ulykken, især igennem det stærke ord ”aldrig”. Retorikken vedligeholder denne tone hele vejen igennem artiklen, som udelukkende fokusere på alle de negative konsekvenser. Dette gøres i høj grad ved hjælp af metaforer, ordvalg og høje tal som vil blive beskrevet nedenfor.

Artiklen er skrevet med meget i øjenfaldende underoverskrifter, ”400 Hiroshima-bomber”, ”Banket op om natten”, ”Reaktor intakt – én omkommet”, ”Svensk radioaktivitet”, ”Landsbyer jævnet med jorden”, ”300.000 evakueret”, ”Konsekvenserne ukendte”.¹²⁸ De er alle sammen en analyse værdig, men der fokuseres på den første. Artiklens første underoverskrift, ”400 Hiroshima-bomber”,¹²⁹ er en metafor (der er tale om en erstatningsforestilling), som er journalistens forsøg på at drage paralleller til en anden kendt og forfærdelig begivenhed: atombomben over Hiroshima. Metaforen har samtidig den funktion at den skal sætte en størrelsesorden på ulykken, hvilket i øvrigt er fjollet, i og med, at bomben over Hiroshima havde en langt mere ødelæggende eksplosion, men drastisk mindre radioaktivitet, grundet mængden af radioaktivt materiale er til vidt forskellige formål. Det eneste metaforen gør er at være et blikfang (hvilket er dens formål), som grænser til at være fejlinformation som blot formår at danne forbindelser imellem atomkraft og atomvåben hos læseren, hvilket, som nævnt, er en af de mindre historiske diskurser om atomkraft i Danmark. Det er også en krigsmetafor, hvilket er nogle af de metaforer med stærkest indvirkning på diskursen, da de fremprovokere stærke følelser hos læseren.¹³⁰

¹²⁷ Steinbeck, ”Ulykken”.

¹²⁸ Steinbeck, ”Ulykken”.

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Dryzek, *The Politics*, s. 18

Ud over det ovennævnte gøres der meget brug af farverige ordvendinger og høje tal, til at beskrive alvorligheden af ulykken. Her kan der blandt andet fremhæves sætningen, ”Børn og voksne vrimlede ud i det gode vejr, ubevidste om, at de boltrede sig i farlig, radioaktiv stråling”.¹³¹ Denne sætning pointerer at uskyldige mennesker blev ramt af ulykken, hvilket især pointeres i kraft af at børn nævnes. Dertil kommer ordvalget ”boltre”, hvilket betyder, ”at bevæge sig rundt på en energisk eller livlig måde”,¹³² hvilket yderligere lægger vægt på det forfærdelige i, at de blev udsat for fare. Dertil findes der sætninger som, ”I løbet af de næste par år arbejdede 600-800.000 mennesker som såkaldte likvidatorer på og omkring værket”, ”I årene efter ulykken er omkring 300.000 mennesker blevet evakueret”, og, ”Anslag på omkomne, der er døde af eftervirkninger, svinger fra 4.000 til op mod 100.000”.¹³³ Disse tre sætninger har til formål, at indkapsle omfanget af ulykken ved brug af de store tal, hvilket alt sammen læses som en negativ diskurs, da læseren bliver påmindet om hvor slemt det kan gå med atomkraft, hvilket skyldes den såkaldte, ”amazement or alarm effect”, som høje tal har.¹³⁴

Den dominerende diskurs i denne artikel er kun negativ over for atomkraft, men som der blev nævnt i starten af afsnittet, kan man spekulere om, at artikler som omhandler Tjernobyl ikke udelukkende vil føre en negativ atomkraftsdiskurs. Kun i det tilfælde, hvor det helt og aldeles undlades at nævne, at atomkraftværket eksploderede kan man konstruere et positivt narrativ om Tjernobyl. Denne artikel beviser i bedste stil, hvordan at et negativt narrativ skabes når det kommer til Tjernobyl, og vil derfor også være den eneste fremhævede artikel i projektet som er omhandler dette.

7.1.3 - Jyllands-Posten

Modstanderen og Tilhænger

01.06.2005 - Mads Stenstrup

Modstanderen og Tilhænger er to forskellige artikler skrevet af journalist Mads Stenstrup i anledningen af Barsebäcks lukning den 31.05.2005, som jeg har valgt at kombinere til en enkelt analyse da de tilhører et større Fokus segment om Barsebäck. Som titlerne røber, har de to artikler hver især fokus på henholdsvis en atomkrafts modstander og en tilhænger. Modstanderen er OOA's sidste landsekretær Bjarne Hjelskov Nielsen, og tilhænger er en af de mest kendte danske atomkrafts fortalere, reaktorfysiker P.L. Ølgaard fra Risø. Begge personer bliver i deres respektive artikler interviewet

¹³¹ Steinbeck, ”Ulykken”.

¹³² Ordnet.dk, ”boltre”.

¹³³ Steinbeck, ”Ulykken”.

¹³⁴ BBC Academy: College of Journalism, ”Big Numbers”, set 17.04.2018.

<http://www.bbc.co.uk/academy/journalism/article/art20130702112133478>

omkring deres holdning til Barsebäcks lukning og atomkraft generelt; de er derfor også centrale aktører i teksterne, hvilket diskursen afspejler. Det unikke ved netop disse to artikler er, at det giver læseren en bedre mulighed for at træffe sin egen beslutning om Barsebäck og atomkraft, da aktørernes holdninger er to diametrale modsætninger.

Teknisk set røber artiklernes overskrifter ikke med det samme, hvad der er tale om, da de to antonymer kan dække et virvar af forskellige sager.¹³⁵ Der dannes derfor ingen decideret story-line hos læseren, medmindre at læseren kan se et tilknyttet billede eller underrubrikken for de respektive artikler. Realistisk set er sagen dog nok en anden, i og med at Barsebäcks lukning blev dækket substantielt af JP, både i papirudgaven og online. Derfor kan man med rette gå ud fra, at JP har placeret disse to artikler i samme afsnit som resten af artiklerne der dækkede Barsebäck.¹³⁶

I kraft af at hver af de centrale aktører har stærke holdninger omkring atomkraft, kan det heller ikke komme som nogen overraskelse, at ordvalgende i artiklerne er meget deskriptive. Der startes med artiklen *Modstanderen*. Et ordvalg er i øjenfaldene er, at modstanderen, Bjarne Hjelskov Nielsen, beskriver vedvarende energiformer som værende, ”demokratiske energiformer” og atomkraft som en, ”udemokratisk teknologi”.¹³⁷ Hans rationale bag dette er at atomkraft efterlader massevis af affald til kommende generationer, som ikke har været med til at vælge denne energiform. Han tager derfor den gamle danske fortælling om atomaffaldet i brug til at styrke sit argument. Dertil må man også gå ud fra, at de fleste borgere i et demokratisk samfund som Danmark, foretrækker ting som bliver kaldt demokratiske frem for alternativet, derfor er ordvalget negativt præget. Barsebäck, som er repræsentativt for det tætteste vi kommer på atomkraft i Danmark, bliver i artiklen kaldet OOA’s, ”hovedfjende”,¹³⁸ hvilket er et negativt term, som også indbefatter at Barsebäck forsøger at kæmpe imod OOA. Det interessante ved ordvalget ”fjende” er at der nemt drages paralleller til krig, hvilket altid er negativt præget. Journalisten får dog i artiklen, også formuleret sig sådan at atomkraft formår at fremstå positivt, ”Kom han aldrig i tvivl undervejs? Ingen er jo nogen siden kommet til skade i forbindelse med udslip - i hvert fald på vestlige værker - mens f.eks. adskillige hundrede hvert år dræbes i trafikken bare herhjemme”.¹³⁹ På trods af at dette citat åbenlyst er et åbent spørgsmål, som Nielsen skal besvare, så rejser journalisten alligevel en af de helt store argumenter for atomkraft, netop at

¹³⁵ I avisernes papirudgave har der formentligt været langt tydeligere, hvad der har været tale om. Derudover har titlerne også lydt, ”Glæde: Modstanderen” og, ”Ærgrelse: Tilhænger”. Dette har dog ikke været tilfældet for de læsere som fandt artiklerne online.

¹³⁶ JP udgav adskillige Debat og Leder indlæg i sammenhæng med disse to Indlands artikler.

¹³⁷ Mads Stenstrup, ”Modstanderen”, *Jyllands-Posten*, 01.06.2005.

¹³⁸ Stenstrup, ”Modstanderen”.

¹³⁹ Ibid.

risikoen er lille. Dette må derfor regnes som værende positivt, da på trods af Nielsens modargument, så bliver læseren stadigvæk givet information der taler for atomkraft. I artiklen *Tilhænger*, findes der også interessante ordvalg vedrørende atomkraft. Det første der her bides mærke i er, at atomkraft citeres af tilhænger, P.L. Ølgaard, som værende det, ”teknisk rigtige”.¹⁴⁰ I og med, at der i artiklen er blevet pointeret at Ølgaard er professor i reaktorfysik, kan man med rette gå ud fra at læserne må tillægge ham noget gravitas, dog kombineret med det faktum at han er forudindtaget for atomkraft. Ølgaard uddyber på citatet ved at sige, ”Ud fra forsyningsmæssige, sikkerhedsmæssige, økonomiske og miljømæssige betragtninger burde Danmark i dag have haft atomkraft”.¹⁴¹ Der males altså her et billede af, at atomkraft er det bedste for Danmark på en lang række parametre. Samtlige af disse parametre må også anses for at være store og vigtige emner i socialdebatten i Danmark, og det må derfor anses for at være yderst positivt for diskursen om atomkraft. I hans forsvar for atomkraft går Ølgaard også til angreb imod vedvarende energikilder, ved at sarkastisk at kalde disse, ”såkaldte vedvarende energikilder”.¹⁴² Sarkasmen går her på, at Ølgaard ikke mener at disse kan betegnes som vedvarende, i og med at solen ikke altid skinner og at det ikke altid blæser, samtidig med at omkostningerne er høje (på den tid). Imellem linjerne kan det altså læses, at atomkraft er modsvaret da han er af den holdning, at atomkraft altid vil kunne bruges, og derfor må det anses som værende positivt i diskursen for atomkraft. Det er også værd, at bide mærke i at Kyoto-aftalen bliver nævnt i artiklen, i den regi, at atomkraft fremstår som en mulighed for at nå kravene stillet i aftalen.¹⁴³ I og med, at Kyoto-aftalen havde en central rolle i datidens miljødebat, må det derfor også anses som værende positivt for atomkraft, at blive nævnt som en potentiel løsning.

I og med at de to artikler har det formål at tale for begge sider af debatten, må man også definitivt nå til den konklusion at diskursen om atomkraft taler lige meget begge veje når de kombineres i denne analyse. Det er interessant at bide mærke i, at Nielsen stadigvæk gør brug af atomaffaldsfortællingen ligesom var tilfældet for OOA 20 år tidligere.¹⁴⁴ Hver artikel, i kraft af de centrale aktører, tilslutter sig også forskellige miljødiskurser. *Modstanderen* er i høj grad Bæredygtig Udvikling, hvorimod at *Tilhænger* er Administrativ Rationalisme. Slutteligt, vil jeg fremhæve et citat fra artiklen *Tilhænger*, da det til dels opsummere relevansen ved et projekt som dette: ”Når han tænker

¹⁴⁰ Mads Stenstrup, ”Tilhænger”, *Jyllands-Posten*, 01.06.2005.

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ Hvilket selvfølgelig gøres i kraft af, at denne ikke har mistet sin relevans endnu.

tilbage, krymper han sig ved debatformen, hvor der kun var de gode: atomkraftsmodstanderne. Og de onde: tilhængerne. Og hvor begrebet atomkraft efterhånden udviklede sig til et fyord [...]”.¹⁴⁵

Atomkraftens nye tidsalder¹⁴⁶

30.10.2007 – Heidi Plougsgaard

Artiklen placere sig ind i den tidsperiode, hvor emnet atomkraft endnu engang er blevet relevant i energidebatten i Danmark og resten af verden. Dette skyldes i høj grad, at adskillige klimaforskere og agenturer såsom IEA offentliggjorde at atomkraft er en oplagt måde at mindske en nations CO₂-udslip. Dette er også artiklens overordnede emne, samtidig med at den bredt fortæller om atomkraftens historie som set fra begge vinkler.

Med det overstående i mente må artiklens overskrift siges at være meget passende. Atomkraften oplevede i denne periode sine første store sejre siden Tjernobyl ulykken, og atomkraften må siges at opleve en renæssance. De to centrale ord i overskriften er, ”(den) nye tidsalder”, begge ord er i denne sammenhæng interessante. Ordet ”tidsalder” indikerer, at atomkraften som energikilde kan inddeles i perioder, hvor at ordet ”nye” i den sammenhæng indikerer, at atomkraften træder ind i den nye periode nu. Som hovedregel vil jeg argumentere for, at vendingen: ”en ny tidsalder”, er et positivt begreb, da det er meget ens med ordsproget: ”en ny begyndelse”, som oftest associeres med muligheden for at starte forfra med viden fra gårdsdagens fejl, samt optimismen omkring fremtiden. Derfor vurderer jeg, at artiklens overskrift er en positiv story-line der giver læseren det indtryk at noget positivt er sket med atomkraft.

I artiklen er der adskillige centrale aktører som bruges til at forme det bredere narrativ om atomkraft rent historisk, i nutiden og i fremtiden. Den første centrale aktør er en tidligere fysiker fra atomindustrien ved navn Vic Goodwin, som fortæller om hans oplevelser i industrien og især om hans oplevelser med branden på Sellafield den 10. oktober 1957. IEA er også en central aktør, og fungerer som den primære kilde til nutidens og fremtidens atomkraft, hertil følger der kommentarer fra både Greenpeace (imod) og atomforsker Paul Howarth (for), der bruges til at forklare begge sider af sagen. Da artiklen gør brug af så mange forskellige aktører, opnår journalisten en balancegang som formår at fremstille atomkraft meget neutralt, hvorefter at det er op til læseren at beslutte sig. Dette bliver mere tydeligt i resten af analysen nedenfor.

I artiklens første sætning forklares det, hvad journalisten mente da hun skrev at atomkraften er påbegyndt en ny tidsalder, ”Efter årtier med folkelig modstand er atomkraften på vej ind i en ny

¹⁴⁵ Stenstrup, ”Tilhængerne”.

¹⁴⁶ Heidi Plougsgaard, ”Atomkraftens nye tidsalder”, *Jyllands-Posten*, 29.10.2007.

storhedstid. Bekymring for klimaet, skrumpende olieressourcer og sikkerhedspolitik driver renæssancen, men er kernekraften blevet mere sikker?”.¹⁴⁷ Som det kan ses af citatet bruges der to ord til at beskrive ordet ”tidsalder”, hvilket er ”storhedstid” og ”renæssancen” (artiklen har også en underoverskrift kaldet: ”Ny storhedstid”).¹⁴⁸ Begge disse to ord er i sin essens positive, da de indikere en tidsperiode med fremskridt. Derfor kan det yderligere retfærdiggøres at der er tale om en positiv storyline i overskriften. I slutningen af citatet rejser hun spørgsmålet om sikkerheden ved atomkraft, som falder i tråd med den danske sikkerhedsdebat. Hun ligger ud med at besvare dette spørgsmål igennem en fortælling af Goodwin, som var med til at slukke branden på Sellafield, hvilket var verdens første alvorlige atomulykke. Til at runde denne fortælling af skriver hun, ”[...] den grimme bygning på West Cumbrias grønne kyst havde samtidig kastet en skygge over atomindustrien, der med årene blev mørkere, efterhånden som atomulykker andre steder i verden blev en realitet”.¹⁴⁹ Her indikeres det at atomulykker var den primære årsag til at atomkraften kom i unåde i folks hjerter, samtidig med at atomkraften billedligt beskrives i dens fysiske form som en grim bygning i et smukt landskab, som kaster mørke skygger. Dette afsnit i artiklen kaster altså et negativt lys på atomkraften, da læseren mindes om den risiko som der følger med energiformen. Det næste afsnit i artiklen forsøger dog at komme dette til livs, og fortæller hvorledes mange store nationer er gået i gang med at bygge nye atomkraftværker, baseret på tre årsager: for at begrænse CO₂-udslip, energiforsyningsikkerhed og uafhængighed af politiske ustabile regimer, og kravet om rentabel energi.¹⁵⁰ Det er i denne sammenhæng at den centrale aktør IEA bruges, da det er denne som agere som kilde for overstående, samt som den uafhængige retfærdiggørelse af atomkraft. Her bruger journalisten en interessant metafor, ”Atomindustriens image er ved at skifte fra sort til grøn”.¹⁵¹ Årsagen til at denne metafor er interessant er, at billedet af atomindustrien som sort symbolisere de førnævnte skygger (lukker solen ude), død og ondskab.¹⁵² Farven grøn til gengæld symbolisere nyskabelse og vækst, og er generelt set livets farve.¹⁵³ Dertil er den grønne farve blevet synonym med de bevægelser som forsøger at bekæmpe klimaforandringerne. Derfor er det yderst positivt for atomkraften at blive associeret med denne farve. Dertil fremstiller journalisten også atomkraften som en redningsmand, da hun beskriver Europa som,

¹⁴⁷ Plougsaard, ”Atomkraftens nye tidsalder”.

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² ”Color Psychology Black”, set 09.03.2018.

<https://www.colorpsychology.org/black/>

¹⁵³ ”Color Psychology Green”, set 09.03.2018.

<https://www.colorpsychology.org/green/>

”Det sårbare Europa”.¹⁵⁴ Her referere ordvalget ”sårbar” til Europas afhængighed af at importere energi fra Mellemøsten og Rusland, hvor atomkraften fremstilles som redningsmanden fra disse nationers klør. Dernæst er det værd at påpege et citat fra en anden central aktør, den såkaldte, ”grønne guru”,¹⁵⁵ Dr. James Lovelock, som beskriver atomkraft således, ”Jeg foreslår ikke atomkraft som et langtidssikret universalmiddel, som svaret på alle problemer for vor hensygnende planet. Jeg ser det som den mest effektive medicin, vi har lige nu”.¹⁵⁶ Det første der skal pointeres i denne sammenhæng er ordet ”universalmiddel”, hvilket er et middel som er en løsning på alting, hvilket han klart slår fast at atomkraft ikke er. Til gengæld forklare han at atomkraft er, ”den mest effektive medicin vi har lige nu”, hvilket i høj grad må siges at være positivt for atomkraftsdiskursen, da medicin som bekendt er menneskets løsning på sygdom (synonym for klimaforandringerne) – især Lovelocks introduktion som grøn guru taget i betragtning. Lovelock er dog ikke den eneste grønne guru i artiklen, da Greenpeace også citeres, dog med modsættende holdninger. Greenpeace arbejder ud fra et altoverskyggende argument, hvilket er sikkerhedsdebatten. I denne sammenhæng citeres de for at sige, ”Realiteten er, at kernekraften ikke er anderledes i dette århundrede end det forrige. Den er ifølge sin natur farlig. Sikre reaktorer er en myte”.¹⁵⁷ Hvad der er interessant at bemærke er, at Greenpeace slet ikke kommentere på de tre årsager som artiklen opstiller som årsagen til atomkraftens renæssance. Deres hovedargument er at atomkraften er farlig i sin natur, og dem som siger andet lyver. At atomkraften er farlig i sin natur er en interessant vending, da det ikke fremstiller atomkraft som noget unaturligt (hvilket ofte bruges som et negativt udtryk), men blot at det i sin natur (det vil sige kernen af hvad det er), er farligt og man bør derfor holde sig fra det. Journalisten søger dog med det samme at finde et modargument til dette, og involvere i denne sammenhæng Paul Howarth, som er leder af atomforskningsinstituttet Dalton. Dette gør hun under underoverskriften, ”Meteorit mere sandsynlig”,¹⁵⁸ hvilket er en sammenligning imellem sikkerheden ved et moderne atomkraftværk, og den statistiske usandsynlighed for at Jorden rammes af en kæmpe meteorit. Dette skal selvfølgelig læses som, at sandsynligheden for et uheld er meget lille, men i realiteten fortæller det ikke meget. Det er også ved introduktionen af Howarth, at artiklen tager en drejning til at diskutere affaldsdebatten. Her siger

¹⁵⁴ Plougsaard, ”Atomkraftens nye tidsalder”.

¹⁵⁵ Ibid.

¹⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ Ibid.

journalisten, ”Paul Howarth mener heller ikke, at spørgsmålet om, hvad man skal gøre af det radioaktive affald, er et uovervindeligt problem”.¹⁵⁹ At det overhovedet nævnes at affaldet ikke er et uovervindeligt problem indikere at andre aktører tydeligvis mener at det er et uovervindeligt problem – hvilket formentligt skyldes den overordentligt lange halveringstid. Til dette citeres Howarth for at sige,

”[...] alt andet lige er det lettere at håndtere de 25 tons radioaktivt affald, der kommer fra produktionen af en gigawatt energi, idet affaldet indkapsles geologisk, end de 3 mio. tons CO₂, som et oliebaseret kraftvarmeværk sender ud i atmosfæren for at producere samme mængde energi”.¹⁶⁰

Taget i betragtning af at Finland er den eneste nation som rent faktisk har indkapslet atomaffald geologisk, er der huller i Howarths argument. Ikke desto mindre, har han ret i teorien og tegner her et billede af atomkraft som bedre for naturen, og derfor mennesket, end hvad tilfældet er med olie. Derfor må det siges at være positivt for atomkraften. Artiklen afsluttes med en fakta boks som beskriver alle historiens største atomulykker, samt at det nævnes at det tog 50 år og 5,5 milliarder kroner at rydde op efter ulykken på Sellafield. Så på trods af, at artiklen på mange måder er hurtig til at introducere appellerende argumenter for atomkraft, så skys der ikke fra at nævne de alvorlige omkostninger (både menneskeligt og finansielt), som der kommer forbundet med atomkraftuheld.

I artiklen fremstår der overordnet set to miljødiskurser. Den første er Prometheusdiskursen, da artiklen i høj grad forbinder den teknologiske udvikling inden for atomkraft, med en løsning på de moderne problemer som der er opstået med klimaet. Dertil forholder artiklen sig også til det økonomiske aspekt, og fremlægger også i denne sammenhæng atomkraft som den mest rentable løsning, hvilket yderligere går godt i spænd med Prometheusdiskursen. Med dette sagt, så kan man også godt læse problemløsningsdiskursen, Administrativ Rationalisme, ind i teksten. Dette kommer i høj grad af at de nævnte nationer som udbygger deres atomkraftskapacitet, gør dette baseret på risiko- og cost-benefitanalyser, som har udvalgt atomkraft som den bedste løsning.

Alt i alt er jeg af den overbevisning at artiklen forholder sig neutralt til atomkraft. Der introduceres mange argumenter for, hvorfor atomkraft er en god ting, som kan være løsningen på mange af vores problemer. Til gengæld så står disse informationer bogstaveligt talt omringet¹⁶¹ af eksempler

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Ibid.

¹⁶¹ Med dette menes der at artiklen forholder sig negativt til atomkraft i starten og i slutningen.

om, hvor farligt som atomkraft kan være. Artiklen formår derfor meget godt, at lægge beslutningen i læsernes hænder så disse kan beslutte sig for, hvad de mener om energiformen.

7.1.4 - Delkonklusion - 2000-2010

Som tidligere nævnt udgør de overstående artikler kun et udsnit af de artikler som er blevet læst og analyseret medierne i perioden. Derfor skal det holdes i mente at følgende konklusion på diskursen om atomkraft i perioden 2000-2010, ikke udelukkende kan afspejle sig i overstående artikler, på trods af at de er blevet udvalgt som repræsentative for perioden.

Som det kan læses i overstående analyse er diskursen om atomkraft varierende, men overvejende negativ. Fire artikler forholder sig åbenlyst negativt til atomkraft,¹⁶² én artikel forholder sig åbenlyst positivt,¹⁶³ og én forholder sig positivt men læses neutralt.¹⁶⁴ Det er her værd at bemærke at de to artikler som forholder sig mest positivt over for atomkraft, begge to kommer fra JP. Dette viser sig også i den generelle læsning af artiklerne om atomkraft i hele perioden, at JP som hovedregel er det af de tre medier som forholder sig mest positivt over for atomkraft. JP må også siges at være det medie som forholder sig mest varierende til atomkraft, da de skriver adskillige artikler som forholder sig både positivt, neutralt og negativt. Som hovedregel kan der dog her observeres, at måden hvorpå JP skriver om atomkraft i høj grad afspejler sig ud fra de internationale diskurser om emnet, hvilket vil blive diskuteret mere i dybden i afsnittet om den sociale praksis. At JP er det medie som forholder sig mest positivt til atomkraft i perioden 2000-2010 kommer formentligt af avisens høje fokus på erhvervslivet, som der historisk set har haft anden holdning til atomkraft end borgernes.¹⁶⁵

Artiklen, *Ulykken på Tjernobylyværket*, som er medregnet i overstående analyse er den mest omfattende artikel som DR har skrevet om atomkraft i hele perioden 2000-2010. Hvad der især er værd at pointere om denne artikel er at det er problematisk at læse sig frem til DR's egen holdning om atomkraft ud fra denne artikel, baseret på en kritisk diskursanalyse, men når den sidestilles med de resterende analyserede artikler fra DR, danner der sig dog et billede af holdningen. DR er det medie som skriver absolut mindst om atomkraft i hele perioden,¹⁶⁶ men de artikler som er blevet undersøgt forholder sig udelukkende enten neutralt eller negativt. Jeg læser og forstår dette som et

¹⁶² Heriblandt: *A-kraften er gårdsdagens løsning, Atomkraftens flagskib: Finsk atomkraft-projekt i kaos, Modstanderen og Ulykken på Tjernobylyværket*

¹⁶³ *Tilhænger*

¹⁶⁴ *Atomkraftens nye tidsalder*

¹⁶⁵ Danielsen, *Atomkraften*, s. 19-25

¹⁶⁶ I alt er der blevet læst og analyseret 12 artikler fra DR i perioden. Se bilag 4, s. 13-14.

oprigtigt forsøg på at forholde sig neutralt og uddannende om atomkraft, men når det sættes i et større perspektiv og retorikken analyseres, fører DR i sidste ende en negativ diskurs om atomkraft.

De to artikler fra Information i den overstående analyse forholder sig begge to negative i diskursen om atomkraft. Dette er dog til dels et misvisende billede. Generelt set er det meget tydeligt at se at Information stræber imod neutralitet i deres diskurs om atomkraft. I majoriteten af de læste og analyserede artikler som Information skriver i perioden,¹⁶⁷ benytter journalisterne sig af en model, hvor de kommentere på det relevante emne ved at involvere op til tre parter i en diskussion. Oftest er der tale om en atomkraftskyndig og tilhænger, en modstander af atomkraft og en grøn organisation, her oftest Greenpeace. Journalisterne forholder sig i høj grad neutralt, og lader disse diskutere emnet for sig, for på denne måde at give læseren de bedste forudsætninger for at drage sine egne konklusioner. Imidlertid har det dog et resultat som oftest kan læses negativt om atomkraft. Dette skyldes at i de tilfælde, hvor der både er en modstander af atomkraft og Greenpeace, så er der en overvægt af modstandere imod atomkraft, da Greenpeace har en nul tolerance for atomkraft. I de tilfælde hvor der kun er to debattører, så læses artiklerne oftest neutralt om atomkraft.

Alt i alt vises der et billede af diskursen om atomkraft som værende hælende til den negative side i perioden 2000-2010, med det i mente at JP imod slutningen af perioden begyndte at forholde sig langt mere positivt over for den omstridte energiform.

7.2 - Den tekstuelle dimension efter Fukushima

7.2.1 - Information

Atomkraften taber terræn

13.08.2014 – Jørgen Steen Nielsen

Det første der skal gøres opmærksom på ved denne artikel er, at det er den anden artikel som bliver analyseret i dette projekt, som er skrevet af Jørgen Steen Nielsen.¹⁶⁸ Dette projekt kommentere som hovedregel ikke på den individuelle forfatter, da forfatterens holdning ses som værende repræsentativ for mediets holdning. Det interessante ved Nielsen er dog at han forud for sit arbejde som journalist for Information var medstifter og aktiv i OOA, og sågar også chefredaktør hos Information i årene

¹⁶⁷ I alt er det blevet læst og analyseret 34 artikler fra Information i perioden. Se Bilag 4, s. 9-11.

¹⁶⁸ Der fremgår en tredje artikel af Nielsen i Bilag 2, s. 4.

1995-2002.¹⁶⁹ Nielsen har siden 2002 arbejdet som journalist og dækker miljø- og sikkerhedspolitik. Med andre ord er Informations primære dækning af atomkraft altså af en atomkraft skeptiker.

I artiklens overskrift fremstår der en story-line som kommunikere formålet med artiklen. Denne story-line er samtidig også negativ i diskursen om atomkraft, hvilket kan ses i metaforen, ”taber terræn”.¹⁷⁰ Det at tabe terræn er en krigsmetaphor som henviser til den situation, hvor en hær (eller lignende) må trække sig tilbage fra en fjende som derefter erobre deres terræn, hvilket er en skidt situation. Der er tale om en metafor, da udtrykket også kan bruges til en lang række andre situationer såsom i politik, magtrelationer, sport og i dette tilfælde, markedsandele.¹⁷¹

I artiklen er der tre centrale aktører. Den primære aktør er atomkraften som energiform, det vil sige, at når der snakkes atomkraft i denne artikel, så er det repræsentativt for al energi produceret via atomkraft på verdensplan. De to andre centrale aktører er de såkaldte, ”uafhængige energikonsulenter”,¹⁷² Mycle Schneider og Anthony Froggatt som netop havde offentliggjort rapporten *The World Nuclear Industry Status Report 2014*.¹⁷³ Schneider og Froggatt fungerer altså som de eksperter der retfærdiggøre artiklens grundlag. Det er her værd at pointere at Schneider allerede er at finde som central aktør i overstående artikel *A-kraft er gårsdagens løsning på i morgens problemer* fra Information. Her blev det slået fast at Schneider er atomkraft modstander. Froggatt har også en historie som modstander af atomkraft i form af hans tidligere position som Greenpeace International Nuclear Policy Campaigner.¹⁷⁴ Greenpeace har en nultolerance for atomkraft, og deres mål er komplet tilbagelægning af atomkraft på verdensplan, en position Froggatt altså har været med til at udvikle.¹⁷⁵ Det er ikke i dette projekts interesse at analysere de fakta som er at finde i *The World Nuclear Industry Status Report*, da der stoles på at de rette videnskabelige forudsætninger er taget højde for, men samtidig kan man sagtens frygte en vis form for videnskabeligt ”confirmation bias”.¹⁷⁶ I kraft af dette projekts natur som en historisk diskursanalyse, er det værd at pointere at denne artikel er skrevet af

¹⁶⁹ Information, ”Jørgen Steen Nielsen”, set 17.04.2018.

<https://www.information.dk/joergen-steen-nielsen>

¹⁷⁰ Jørgen Steen Nielsen, ”Atomkraften taber terræn”, *Information*, 13.08.2014.

¹⁷¹ Ordnet.dk, ”tabe/miste terræn”.

¹⁷² Nielsen, ”Atomkraften”.

¹⁷³ Ibid.

¹⁷⁴ Chatham House – The Royal Institute of International Affairs, ”Antony Froggatt”, set 18.04.2018.

<https://www.chathamhouse.org/expert/antony-froggatt>

¹⁷⁵ Greenpeace International, ”End the nuclear age”, set 18.04.2018.

<https://www.greenpeace.org/archive-international/en/campaigns/nuclear/>

¹⁷⁶ *Confirmation bias* er en form for ufrivillig kognitiv tilbøjelighed hos forskere til at finde de resultater i deres studie, som stemmer overens med deres hypotese eller holdning, på trods af at disse resultater kan være forkerte.

Science Daily, ”Confirmation bias”, set 18.04.2018

https://www.sciencedaily.com/terms/confirmation_bias.htm

en tidligere professionel atomkraftmodstander baseret på viden fra to professionelle atomkraftmodstandere. Dertil involveres der ikke nogle former for tredjeparter til at kommentere på denne rapport, hvilket formentligt skyldes Nielsens position som kyndig på emnet. Dette har dog den umiddelbare betydning, at det er meget svært at tro på objektiviteten i denne artikel. Med dette sagt, er det højest usandsynligt, at læserne er klar over det overstående, og man må derfor gå ud fra at de ikke forholder sig kritisk nok til den information de bliver givet, og derfor er det stadigvæk nødvendigt at analysere retorikken for at finde frem til den førte diskurs.

Artiklen omhandler statussen på atomkraftsindustrien, og hvordan denne er i tilbagefald.¹⁷⁷ Artiklen gennemgår en lang række forskellige pointer for at fremlægge sit argument om, hvordan og hvorledes industrien taber terræn. Der diskuteres hvordan priserne per megawatt energi er steget betydeligt, samtidig med at det tager usædvanligt lang tid at bygge et atomkraftværk til moderne sikkerhedsstandarder. Derudover nævnes det at den grønne teknologi i høj grad overhaler atomkraft, samt hvordan den globale atomkraftskapacitet i 2020 stadigvæk vil være lavere end den er nu, selv i tilfælde af at samtlige atomkraftværker under opførsel vil stå færdige i 2020.

Når man analysere artiklen rent retorisk fremstår den ikke usædvanlig fjendsk over for atomkraft taget både emnet og forfatteren i betragtning. Ikke desto mindre kan man stadigvæk finde sætninger og ordvendinger som røber en stillingstagen til emnet, eksempelvis kan følgende citat fremhæves:

”Reaktoren hedder Watts Bar 2 og skal efter planen sættes i drift og producere el fra december 2015. Lykkes det, bliver det den første ny reaktor i USA i næsten 20 år – 43 år efter at TVA indledte opførelsen. Og til en anlægspris, der kan ende på 25 milliarder kroner, når – eller hvis – reaktoren starter. Dermed er Watts Bar 2 et godt billede på, hvordan atomkraften har det i USA. Og globalt.”¹⁷⁸

Når man kigger på ordene og ordvendingerne i overstående sætning, er det mest væsentligt at bemærke, hvordan Nielsen skriver, ”lykkes det”, og, ”når – eller hvis – reaktoren starter”. Ordet ”lykkes” betyder, ”give det ønskede resultat; falde heldigt ud; gennemføres”.¹⁷⁹ I teorien kunne ordet være brugt i alle de tre betydninger, men jeg vil argumentere for at det i dette tilfælde skal bruges som ”at falde heldigt ud”, i kraft af at Nielsen senere i citatet skriver, ”når – eller hvis – reaktoren starter”,¹⁸⁰

¹⁷⁷ Nielsen, ”Atomkraften”.

¹⁷⁸ Ibid.

¹⁷⁹ Ordnet.dk, ”lykkes”.

¹⁸⁰ Nielsen, ”Atomkraften”.

da dette citat tydeligt indikere at Nielsen har sin tvivl om reaktoren nogensinde starter. Derudover skal det også pointeres, hvordan at Nielsen lægger vægt på at reaktoren har været under opførsel i 43 år, hvilket han gør to gange. Dette er teknisk set sandt, men her er det interessant at han undlader at nævne, at opførelsen af reaktoren blev sat på standby allerede i 80'erne, da firmaet projekterede at elforbruget i lokalområdet var faldende,¹⁸¹ altså at det intet havde med atomkraft at gøre, men blot en dårlig investering på tidspunktet. Nielsen har ikke hans historie om denne reaktor fra Schneider og Froggatts rapport,¹⁸² hvilket får det til at tyde på at han bruger denne historie til styrke sit argument, men i kraft af at han åbenlyst undlader at nævne så store detaljer som han burde kende til (i kraft af at han selv har fundet information), peger på både confirmation bias og regulær misinformation, hvilket alt sammen påvirker diskursen. Ikke nok med dette, han oversætter sågar dette argument til hele den globale atomkraftsindustri. Et andet interessant citat er følgende, ”Atomkraften er – globalt som i USA – en energiteknologi, der taber terræn. Med en stadigt faldende andel af verdens el- og energiproduktion ligner den ikke svaret på en omstilling til et grønt, klimavenligt energisystem”.¹⁸³ I dette citat bliver der igen brugt krigsmetaforen som der også var at se i overskriften. Derudover skal der især påpeges sætning nummer to i citatet. Her står der at, ”ligner den (atomkraften) ikke svaret på en omstilling til et grønt, klimavenligt energisystem”. Her skal det nævnes at det som sådan ikke er noget problem med en påstand om at atomkraft ikke er svaret på en grøn omstilling. Grunden til at det fremhæves er, at der lægges vægt på dette, som om at atomkraft altid har været fremlagt som den endegyldige løsning; og på trods af at den globale energiproduktion fra atomkraft falder, kan atomkraften stadigvæk godt være en del af svaret, da CO₂ udledningen er minimal, men dette nævnes slet ikke. Nielsen giver altså slet ikke den mulighed, at læseren kan fortolke på atomkraft som noget positivt – ikke at dette er et krav, men det betyder dog at diskursen kun kan gå én vej.

Igennem artiklen kan man tydeligt se at Nielsen har en stor interesse i at fremhæve den grønne omstilling til vind og sol. Den første sætning i artiklen lyder sågar, ”Mens sol og vind bidrager til den grønne omstilling med voldsomme vækstrater, skrumper atomkraftens andel af den globale elforsyning, viser ny statusrapport”.¹⁸⁴ Grundet sol og vinds ophøjelse, og nedgørelsen af atomkraft, må den dominerende miljødiskurs i artiklen anses for at være Bæredygtig Udvikling.

¹⁸¹ Scott, DiSavino, ”TVA cuts contractors at Alabama Bellefonte nuclear site”, *Reuters*, 16.03.2012.

¹⁸² Watts Bar 2 bliver kun nævnt én enkelt gang i hele rapporten, og konstruktionstiden bliver ikke nævnt.

Mytle Schneider & Antony Froggatt et. al., *The World Nuclear Industry Status Report 2014*, (Paris, London, Washington: A Mytle Schneider Consulting Project, 2014.), s. 100

¹⁸³ Nielsen, ”Atomkraften”.

¹⁸⁴ Ibid.

Alt i alt må artiklen regnes for at være særdeles negativ for atomkraftsdiskursen. Dette kan ses i både måden hvorpå at Nielsen skriver og argumentere omkring atomkraft, men også i selveste emnet og den rapport hvorfra denne viden kommer. Det er svært at forestille sig at man som læser ville læse denne artikel og bagefter føle sig styrket i sin tiltro til atomkraft. Slutteligt bør det siges, at i et dagblad som stræber efter objektivitet, anses det som værende problematisk at man skriver om et i forvejen ømtåleligt emne, ved at bruge en atomkraftsmodstander som journalist som får sin information fra to atommodstandere. Havde man blot gjort sig brug af en tredjepart som reelt set er uafhængig, eller sågar repræsentativ for atomindustrien, ville læseren have haft større mulighed for at danne sin egen mening, og diskursen ligeledes have afspejlet dette.

7.2.3 - Danmarks Radio

Grundet den relativt korte længde af artiklerne fra DR, er det naturligt at diskursanalyserne af disse i samme stil er kortere end de tilsvarende artikler fra JP og Information. Dertil skriver DR langt fra lige så mange artikler som de to andre nyhedsmedier – DR har kun offentliggjort 311 indslag om atomkraft i perioden 2011-2017, hvilket er inklusiv videoklip og artikler fra tekst-tv.

Dansk økonom i Tokyo: Japan kan ikke undvære atomkraft

Asger Røjle – 10.07.2013¹⁸⁵

Overskriften på denne titel danner en story-line, som samtidig er en påstand, der er positivt stemt i diskursen om atomkraft. Dette skyldes anden halvdel af sætningen, hvor der lægges vægt på at atomkraft er en nødvendighed for Japan. Der står ikke hvorfor, men da det er en dansk økonom som kommer med udsagnet, må læseren gå ud fra at det er ud fra et økonomisk synspunkt.

Der er to centrale aktører i artiklen, den primære er den danske økonom, Camilla Nellemann, som er PHD og forsker i atomkraftsindustriens konkurrenceevne på Rikkyo-universitetet i Tokyo. Den anden centrale aktør i artiklen er journalisten, Asger Røjle, fra DR. Han er en central aktør da artiklen er udformet som et interview, hvor journalistens spørgsmål står skrevet før Nellemanns svar. Det har den betydning, at artiklen bevæger sig omkring de spørgsmål der bliver stillet af journalisten, det vil sige journalisten dikterer hvad der skal snakkes om, men svarene er Nellemanns som agere ekspert om atomkraft i artiklen. Artiklen omhandler, hvordan at manglen på atomkraft i Japan vil føre til økonomiske problemer, hvis Japan vil vedligeholde deres ambitioner om at være eksportorienteret,

¹⁸⁵ Asger Røjle, "Dansk økonom i Tokyo: Japan kan ikke undvære atomkraft", *Danmarks Radio*, 10.07.2013

da de er nødsaget til at importere naturgas for milliarder af kroner for at vedligeholde deres produktion. Så rationalet for at Japan ikke kan undvære atomkraft er altså, at uden denne, så vil Japan blive et fattigere land og levestandarden vil falde.

I artiklen findes der flere interessante ord og vendinger som der bruges til at beskrive atomkraften. Flere af disse findes i spørgsmålene stillet af journalisten. Et godt eksempel er formuleringen af følgende spørgsmål, ”Hvorfor kan Japan ikke undvære atomkraft? Ingen er død af sult i de forløbne to år”,¹⁸⁶ formuleringen her er meget interessant, da den tydeligvis indeholder en forudindtaget negativ holdning omkring atomkraft. Denne ses i metaforen ”ingen er død af sult [i de forløbne to år]”, metaforen skal forstås som at det faktum, at atomkraften stort set har været slukket imellem dagen for Fukushima-ulykken indtil artiklens udgivelse, som udgangspunkt ikke har ledet til problemer som er store nok til at kategorisere atomkraft som uundværligt. Problemet med at formulere spørgsmålet på denne måde er at første del af spørgsmålet er validt, men anden del bruges som en retfærdiggørelse for at spørge om dette, men denne retfærdiggørelse insinuere samtidig at selveste spørgsmålet ikke bør stilles i første omgang. Sagt på en anden måde skal spørgsmålet læses således: Hvorfor kan Japan ikke undvære atomkraft når det ingen alvorlige konsekvenser har haft at undvære det? Det er altså relativt tydeligt at spørgsmålet ikke forsøger at være objektivt. I det næste spørgsmål som journalisten stiller Nellemann er det også muligt at spore en holdning, ”Vil den folkelige skepsis gøre det dyrere at udnytte atomkraften i fremtiden i form af flere sikkerhedskrav, der skal opfyldes, reaktorer, der skal lukkes, erstatninger, der skal betales?”.¹⁸⁷ Foruden at spørgsmålet i det hele taget virker fjollet, og med et noget nær åbenlyst svar (ja), så kan der ikke herske meget tvivl om, at formålet er at drive Nellemann ud i at sige at atomkraft vil blive dyrere som energikilde, hvilket som følge vil være negativt for diskursen om atomkraft. Derudover skal det også pointeres at det at gøre opmærksom på ”den folkelige skepsis” ikke er nødvendigt for sætningen, for at opnå det samme resultat med svaret. Ved at gøre dette formås det dog, at få det klargjort at den japanske befolkning er blevet mere skeptisk over for atomkraft, hvilket igen er negativt for diskursen om atomkraft.

Selvom at den overordnede artikel ikke tydeligt fremlægger en miljødiskurs, og mængden og længden af spørgsmålene og svarene ikke giver nok information til at give et definitivt svar, kan det dog som udgangspunkt ses at Nellemann har et meget økonomisk standpunkt til hendes svar, hvilket oftest ses i Prometheusdiskursen samt problemløsningsdiskurserne. Journalistens spørgsmål danner dog et billede af Grøn Bevidsthed som den underliggende diskurs, da hans spørgsmål fokusere på at

¹⁸⁶ Ibid.

¹⁸⁷ Ibid.

nedgøre atomkraft, kul og naturgas, hvilket påpeger en eksisterende holdning om disse som underlegne til grønne energikilder. Dertil skal det påpeges at de kendte danske fortællinger om atomkraft ikke fremgår i artiklen.

Overordnet set må artiklen regnes for at forholde sig neutralt i diskursen om atomkraft. Dette skyldes, at de to centrale aktører tydeligvis har modsættende holdninger til emnet, og dette fremstår tydeligt i artiklen.

7.2.1 - Jyllands-Posten

A-kraften er på vej tilbage

10.04.2012 – Lars From¹⁸⁸

Denne overskrift skrevet af International korrespondent Lars From er skrevet knap 1 år efter ulykken ved Fukushima. Som overskriften røber handler artiklen i overvejende grad om, hvordan atomkraften udbygges i mange nationer verden over. Dette bliver stillet i kontrast til ulykken ved Fukushima, der dog ikke bliver benævnt synderligt i dybden, hvor til Seniorforsker Erik Nonbøll på Risø DTU involveres i artiklen til at kommenterer på fremgangen i mængden af atomkraft, og hvordan dette skal forstås i sammenhæng med Fukushima. Denne artikel er blevet udvalgt til at blive analyseret, da artiklen er en af de få artikler som forholder sig positivt til atomkraft efter Fukushima.

Når der kigges nærmere på, hvilken atomkraft story-line som der bliver skabt ved denne overskrift, kan det i teorien læses som både positivt og negativt alt efter, hvilken holdning man har om atomkraft. Det hele afhænger af læsningen af, ”på vej tilbage”, som der i dette tilfælde bør læses som et ”comeback”. Som hovedregel skal et comeback dog ses som en positiv ting, da dets betydning er, ”tilbagevenden til en høj eller anset position”.¹⁸⁹ Overordnet set skaber overskriften en positiv story-line, hvilket har betydning for læsningen af artiklen.

Den første af de to centrale aktører i artiklen er Fukushima-ulykken som begivenhed, som i artiklen bliver fremlagt som årsagen til, hvorfor atomkraft blot ét år efter ulykken ikke burde se fremgang. Som aktør bliver denne begivenhed kun beskrevet som, ”atomkatastrofen på Fukushima-værket i Japan”,¹⁹⁰ uden yderligere uddybning, og er derigennem efterladt til at tale for sig selv. Den anden aktør er de nationer som bygger atomkraftværker herunder: Korea, Finland, Kina, Rusland, Indien og USA. Disse er præsenteret som én enhed, hvis sag bliver talt for af ovennævnte Erik Nonbøll.¹⁹¹ I og

¹⁸⁸ Lars From, ”A-kraften er på vej tilbage”, *Jyllands-Posten*, 10.04.2012.

¹⁸⁹ Ordnet.dk, ”comeback”.

¹⁹⁰ From, ”A-kraften”.

¹⁹¹ Ibid.

med, at Nonbøll skal forsøge at forklare, hvorfor disse lande udbygger deres atomkraftskapacitet, så drejes retorikken i artiklen naturligt ind på, hvorfor dette giver mening for landene, hvilket uundgåeligt får diskursen herom til at lyde positiv – især Nonbølls beskæftigelse taget i betragtning (ansat på Risø som har en lang historie med atomkraft).

Trods at artiklen som hovedregel forholder sig positivt til atomkraft, så eksistere der flere ordvalg i artiklen som er negativt for diskursen om atomkraft. Her der allerede nævnt ordet, ”atomkatastrofen”,¹⁹² i forbindelse med Fukushima. Ordet ”katastrofe” er betegnet som: ”en begivenhed som har frygtlige eller skæbnesvangre konsekvenser”,¹⁹³ hvilket indiskutabelt må siges at være særdeles negativt. At kombinere dette ord med atom, hvilket er synonym med atomkraft, så fungerer dette ordvalg utvivlsomt som en påmindelse om alvorligheden af en atomulykke. Derudover bliver atomkraft også betegnet som, ”den omstridte energiform”,¹⁹⁴ hvilket indiskutabelt må siges at være en passende titel, når man tænker på atomkraftens historie i Danmark. At noget er ”omstridt” referer til at der har hersket heftige diskussioner og stridigheder om emnet,¹⁹⁵ og som hovedregel er en stridighed imellem parter altid forbundet med negative følelser. Af denne årsag er det negativt om diskursen, at atomkraften er kaldet den omstridte energiform, da læseren (hvis denne er nogenlunde bekendt med emnet) automatisk vil lave en mental kobling som forbinder atomkraft med, hvad disse stridigheder omhandler. Yderligere bliver de to negative key-words, Fukushima og Tremileøen nævnt, men så stopper den negative retorik om atomkraft også derefter, med det resterende indhold værende af primært positiv karakter. Der er kun brugt få unikke ord og udtryk til, at beskrive atomkraft på en positiv måde, men flere sætninger som beskriver vigtigheden heraf. Et godt eksempel er følgende sætning:

”Samtidig udbygger russerne, kineserne, inderne og koreanerne deres atomprogrammer på livet løs. Alene disse fire lande er i gang med at bygge knap 50 nye atomreaktorer og har yderligere knap 90 på tegnebrættet. [...] fordi de med deres store befolkningstal er afhængige af a-kraften for at kunne skaffe energi nok.”¹⁹⁶

Første del af denne sætning fortæller, hvordan disse fire nationer udbygger deres atomkraftskapacitet massivt, hvilket bliver beskrevet med metaforen, ”på livet løs”.¹⁹⁷ Det er en positiv metafor, da det

¹⁹² Ibid.

¹⁹³ Ordnet.dk, ”katastrofe”.

¹⁹⁴ From. A-kraften.

¹⁹⁵ Ordnet.dk, ”omstridt”.

¹⁹⁶ From. A-kraften.

¹⁹⁷ Ibid.

vil sige at gøre noget, ”meget energisk eller entusiastisk”,¹⁹⁸ hvilket med andre ord vil sige, at de gør dette glædeligt. I samme omgang bliver der dog sagt at disse nationer er ”afhængige” af a-kraften, hvis de vil kunne skaffe strøm til deres store befolkningstal. At være afhængig af noget kan meget nemt læses som værende negativt, da dette kan være ufrivilligt. I dette tilfælde er det dog frivilligt, og disse nationer har valgt atomkraft da det er den bedste løsning for de udfordringer de står overfor, derfor skal det læses som værende positivt for diskursen.

I denne artikel kan man læse problemløsningsdiskursen: Administrativ Rationalisme imellem linjerne. Som ses ovenfor bliver dilemmaet med at udvide atomkraften ovenpå Fukushima-ulykken nævnt som noget af det første i artiklen. Man må derfor antage at disse nationer har lavet cost-benefit- og risikoanalyser i et top-down perspektiv for at imødekomme de udfordringer og klimaforpligtelser de står overfor. Her har atomkraften altså været den bedste løsning qua artiklen.¹⁹⁹ De kendte danske atomkraftsdiskurser spiller ikke en stor rolle, men spørgsmålet om sikkerhed med atomkraft involveres dog meget kort. I denne sammenhæng bliver der blot nævnt, at lukningen af de tyske atomkraftværker kan virke pudsigt da eksperterne mener alt rent teknisk er helt i orden.²⁰⁰ Dertil nævnes der også, at russiske atomkraftværker har samme sikkerhedsstandard som vestlige.²⁰¹

Overordnet set forholder denne artikel sig positivt i diskursen om atomkraft. Dette skal ikke forstås sådan, at artiklen lovpriser atomkraft, da der bestemt nævnes flere ting som læses negativt. Artiklen fremlægger dog det faktum at de nævnte nationer udbygger med atomkraft, da det for dem er en logisk beslutning, og at det ville være yderst problematisk, hvis de ikke havde denne mulighed.

7.2.4 - Delkonklusion – 2011-2017

Der gøres igen opmærksom på at denne analyse er baseret på flere artikler end hvad der fremstår ovenfor, hvilket er blevet gjort for at skabe et mere retvisende billede af diskursen. Grundet officielle krav om afgrænsning af dette projekt har det ikke været muligt at inkludere samtlige analyser.²⁰²

Perioden 2011-2017 bærer på mange parametre en interessant atomkraftsdiskurs. Den helt store begivenhed er selvfølgelig ulykken på Fukushima som rystede hele verden, og derfor også det mest

¹⁹⁸ Ordnet.dk, ”på livet løs”.

¹⁹⁹ Ibid.

²⁰⁰ Ibid.

²⁰¹ Ibid.

²⁰² Se bilag 1 og 2 for eksempler på analyser som der er taget højde for i delkonklusionen, men som ikke indgår i projektet.

dækkede emne om atomkraft i perioden. Ulykken spiller derfor en central rolle i diskursen om atomkraft i langt de fleste artikler efter ulykken; dertil kan det også pointeres at samtlige artikler omhandlende Fukushima er negative i diskursen. Det er også af denne årsag at Fukushima omtales som et negativt key-word, da dette bruges af journalisterne til indirekte at fortælle deres læsere hvor slemt det kan gå. De artikler som der forholder sig positivt eller neutralt i diskursen har i flere tilfælde nævnt eller taget stilling til Fukushima, hvilket overordnet set gør det sværere at kategorisere de artikler som positive eller neutrale. Et godt eksempel på dette er den overstående analyserede artikel *Dansk økonom i Tokyo: Japan kan ikke undvære atomkraft* fra DR. Denne artikel er i sin grundform omhandlende en økonom som argumentere for at Japan er afhængig af atomkraft, hvilket som hovedregel vil anses som positivt i diskursen om atomkraft, i kraft af at økonomien vil argumentere for alle de parametre, hvor atomkraften kommer det japanske samfund til gode. Ikke desto mindre er presset fra Fukushima så stort i artiklen, at diskursen i sidste ende må kategoriseres som neutral. I andre tilfælde, som ikke er medregnet ovenfor, er diskursen blevet decideret negativ.

Hvad der også er interessant at observere ved denne periode er, at på trods af at Fukushima er så stort et negativt emne, så kan der stadigvæk findes flere positive artikler i blandt, eksempelvis den overstående analyserede artikel *A-kraften er på vej tilbage* fra JP. Denne artikel er samtidig også et godt bevis på dette fænomen, da mange af de positive og neutrale artikler om atomkraft i høj grad skyldes at adskillige nationer udbygger deres atomkraftsindustri. Flere af disse artikler beskriver, hvordan at atomkraft vil hjælpe disse nationer med at udbrede strøm til flere mennesker (i ulandenenes tilfælde), og i andre tilfælde, hvordan atomkraften skal hjælpe med at sænke en nations CO₂-udslip. Dertil kan der findes en stribe af positive artikler omhandlende det danske Seaborg Technologies som udvikler Thorium-saltreaktorer som ikke kan nedsmelte, og kan nedbryde eksisterende atomaffald. På trods af disse positive artikler er den negative diskurs om atomkraft dog den dominerende i perioden, og dette er kun medregnet meget få udvalgte artikler om Irans atomprogram. Irans atomprogram udgør nemlig et meget stort emne om atomkraft i perioden, da det i høj grad er forbundet med koblingen imellem atomkraft og atomvåben, hvilket gjorde det til et frygtet emne i Vesten. Havde disse artikler været talt med, havde diskursen i denne periode blot været endnu mere negativ.

Når man kigger nærmere på JP's dækning af atomkraft i perioden, kan der også findes et særdeles stort skifte i holdningen, hvilket kommer sig næsten udelukkende af Fukushima. Som i forrige periode er JP dog stadigvæk det medie som skriver både flest artikler og mest varierende om atomkraft, hverken uden et klart system i analytisk tilgang eller ensartet sprogbrug. På trods af at overskriftsanalysen ikke dækker indholdet i artiklerne, formår den stadigvæk at give et meget godt indblik

i, hvordan at JP's holdning og dækning har været langt mere negativ i perioden. Med dette sagt, er JP dog stadigvæk klart det medie som oftest dækker atomkraft positivt.

I den forrige periode var det tydeligt at Information stræbte efter en neutral tilgang til emnet, selvom dette fejlede til tider. I denne periode er der til gengæld langt flere artikler som er negative over for atomkraft, hvilket selvfølgelig i høj grad kommer sig af Fukushima. Ikke desto mindre er skepsissen blevet langt mere tydelig, og modellen hvorpå at flere repræsentanter og eksperter om atomkraft bliver adspurgt til artiklens indhold, også faldet. Man kan spekulere i hvor meget indflydelse Jørgen Steen Nielsen, hans fortid taget i betragtning, har på atomkraftsdækningen hos Information, da hans modstand uundgåeligt vil lede til flere negative artikler.

Hos DR ser man en stigning i artiklerne skrevet om atomkraft. Dette kommer sig til dels af Fukushima, men også utvivlsomt at DR er blevet et mere digitaliseret medie, og af denne årsag dækker flere nyheder online og på skrift. DR's dækning er som i den forrige periode stadigvæk overvejende negativ, og flere artikler som ikke behøvede at være negative får en negativ drejning, såsom den ovenstående artikel *Dansk økonom i Tokyo: Japan kan ikke undvære atomkraft* men alternativt også en artikel som *Atomkraft vinder frem trods Fukushima*,²⁰³ hvor det kan læses ud af overskriften alene. DR skriver dog stadigvæk suverænt kortest og mindst om atomkraft.

²⁰³ Artiklen fremgår ikke af overstående analyse, men er en del af projektets data grundlag. Henrik Mikaelsen, "Atomkraft vinder frem trods Fukushima", *Danmarks Radio*, 25.02.2012.

8.0 – Diskursiv praksis

I denne del af diskussionen vil der blive undersøgt, hvilke diskurser som jeg har observeret i overstående analyse, navngivningen af disse diskurser er derfor min egen, og stammer derfor hverken fra Danielsen, Dryzek eller mediernes selv. De diskurser jeg selv navngiver, er dem som jeg finder mest passende og repræsentative for det givne medie. Derefter undersøges det hvilke af Dryzeks miljødiskurser der er læselige i artiklerne. Tilsammen giver det både mediernes atomkraftsdiskurs (mine navngivne) og den overordnede miljødiskurs. Dette vil blive gjort individuelt for hvert medie for hver periode.

8.1 - 2000-2010

8.1.1 - Jyllands-Posten

Som nævnt i analysen, fremstår det at JP er meget varierende i den stil de kommunikere om atomkraft. I starten af perioden er de overvejende negative, hvor man tydeligt kan se at JP skriver mange artikler som er meget centreret omkring få temaer såsom Barsebäck, Risø og nabolandenes brug af atomkraft. I anden halvdel af perioden er tonen dog langt mere positiv, da flere internationale energiagenturer, og organisationer såsom FN og EU, alle er begyndt at forholde sig mere positivt til atomkraft, primært i kraft af dennes rolle som nær CO₂-neutral energikilde. Man kan altså se at der er et split i JP's diskurs omkring 2003-2004, hvilket primært skyldes indflydelsen fra ovennævnte instanser, hvilket vil blive diskuteret i afsnittet om den sociale praksis. Den atomkraftdiskurs jeg observere i JP har jeg valgt at kalde: Pragmatisk Erhvervslivsorienteret, da man tydeligt kan læse nogle specifikke standpunkter ud fra deres artikler. Først og fremmest læner deres stillingstagen sig meget op af tidens trends og aktuelle emner, hvilket man kan se ved at JP dækker atomkraft mere positivt efter at EU, FN og IAEA kommer med anbefalinger om udbygningen af atomkraften. Dernæst kan man se at deres dækning af atomkraft ikke er bygget på en underliggende forestilling om at atomkraft skal tales ned; derimod er den baseret på en realistisk forestilling om atomkraften som en alternativ energikilde der bør tages seriøst, både for klimaets og økonomiens skyld.²⁰⁴ Dette skal ikke forstås som at JP lovpriser og taler positivt om atomkraft igennem majoriteten af deres artikler, tværtimod så skriver JP adskillige artikler som har positive titler, qua overskriftsanalysen, men som forholder sig enten

²⁰⁴ Plougsgaard, "Atomkraftens nye tidsalder".

neutralt eller negativt til atomkraft.²⁰⁵ Generelt set så er en neutral holdning til atomkraft den dominerende diskurs for JP i perioden, da deres artikler oftest diskutere alle de positive økonomiske og miljømæssige fordele som atomkraft vil bringe med sig, men ofte nævnes affalds- og sikkerhedsproblemet også, hvilket resulterer i en neutral diskurs.

I JP's artikler kan man som oftest se udtryk af tre af Dryzeks miljødiskurser, henholdsvis: Prometheusdiskursen, Bæredygtig Udvikling og Administrativ Rationalisme. Af disse kan man hurtigt udpege Bæredygtig Udvikling som en afvigelse fra den generelle konsensus i JP's artikler, hvilket oftest finder sted i artikler med atomkraftmodstandere som centrale aktører, såsom i *Tilhænger*. De to andre diskurser er dog i langt højere grad repræsentative for JP. Prometheusdiskursen kendetegnes ved, at mennesket altid vil finde en teknologisk løsning på dets problemer, samt at den usynlige hånd på det frie marked automatisk vil regulere priserne på sådanne en måde at en løsning vil blive fundet.²⁰⁶ Denne holdning til atomkraften fremstår meget tydeligt i adskillige artikler, hvor atomkraften fremstår som den teknologiske løsning som skal hjælpe os med klimaproblemerne. Dertil bliver atomkraft som teknologisk mulighed retfærdiggjort ved, at priserne på olie steg eksponentielt i perioden.²⁰⁷ Administrativ Rationalisme er dog mest fremtræden i perioden. I Administrativ Rationalisme tror man på at et videnskabeligt grundlag skal danne rammen for bekæmpelsen af klimaproblemerne, hvorefter et professionelt administrativt bureaukrati skal tage beslutningen om, hvorledes denne viden skal føres ud i livet.²⁰⁸ Dette stemmer godt overens med JP's artikler i perioden, da man kan se at deres holdningsskifte er meget baseret på de internationale organisationers anbefalinger. Sagt på en anden måde, de lytter til bureaukratiet som har fået deres informationer fra videnskaben, også kaldet et top-down perspektiv hvor magten lægges hos eksperterne, hvilket fint fremstår i overstående artikler.

²⁰⁵ To analyserede eksempler som ikke er kommet med i projektet er de neutrale artikler:

Reuters. Energi: Atomkraft atter på vej tilbage, *Jyllands-Posten*, 24.04.2006.

Lars From, "Energi: Atomkraft, Ja tak", *Jyllands-Posten*, 26.02.2006.

²⁰⁶ Danielsen, *Klimaet*, s. 46

²⁰⁷ Fra \$27 da det var billigst i perioden, til \$159 da det toppede i perioden.

Macrotrends, "Crude Oil Prices", set 24.04.2018

<http://www.macrotrends.net/1369/crude-oil-price-history-chart>

²⁰⁸ Danielsen, *Klimaet*, s. 48

8.1.2 - Information

Efter at have læst og analyseret adskillige artikler står det meget klart at Information stiler efter at forholde sig neutralt til atomkraft. Dette er beskrevet ovenfor som værende fordi, at Information ofte involvere tre parter, plus journalisten selv, til at kommentere på emnet. Ikke desto mindre ender diskursen oftest med at være af negativ karakter, især i de artikler som er skrevet af Jørgen Steen Nielsen, som er forfatter af adskillige artikler omhandlende atomkraft. Der er altså noget der tyder på, at der har været en intern stillingtagen til emnet, som hælder til modstander siden, hvilket i sidste ende er læsbart i artiklerne. Igen er det her værd at pege på Jørgen Steen Nielsen, der netop i kraft af hans tidligere position som OOA næstformand, chefredaktør på avisen og nuværende miljøkorrespondent utvivlsomt må have en indflydelse på avisens holdning til emnet, i og med at han formentligt er den mest kyndige på emnet. Den atomkraftsdiskurs som jeg observere hos Information kalder jeg: Grøn og Sikkerhedsorienteret Udvikling. Navnet er lidt kryptisk, da det først og fremmest er ret besværligt at sætte diskursen i én boks. Der ligger nogle grundlæggende overvejelser i denne diskurs, først og fremmest er energi fra olie, kul, og vigtigst af alt, atomkraft, særligt negative og høre ikke hjemme i dansk energipolitik. Dernæst er sol-, vind- og vandenergi positivt, deraf navnet Grøn. At diskursen er sikkerhedsorienteret kommer sig af, at Information nægter at høre atomkraft som en grøn energikilde, men derimod lægger fokus på atomkraft som farligt. Dette kan ses i begge de overstående artikler, men også i adskillige andre artikler i perioden.²⁰⁹ Deraf må man altså udrede, at sikkerheden omkring en given energikilde er et af de vigtigste parametre for Information. Dette kan tolkes som et bottom-up perspektiv, hvilket vil sige at ændringerne skal komme nede fra i det sociale hierarki, altså fra de almene borgere. Denne tolkning kan retfærdiggøres når man kigger på Informations forsøg på, at modargumentere de store organisationer, andre nationalstater og individer som arbejder i atomkraftsindustrien, hvilket ses i overstående analyse. Et andet eksempel kan ses i artiklen *A-kraft alene er ikke løsningen på drivhusproblemet*, hvor Information har adspurgt atomkraftsfortaler og formand for REO, Bertel Lohmann Andersen, om hans mening til atomkraft til at bekæmpe klimaforandringerne.²¹⁰ Her skriver journalisten om Lohmann, ”Han mener, man kan fordoble atomkraften i løbet af 20-30 år”,²¹¹ hvorefter journalisten kort efter skriver, ”Hænger ikke sammen [...] regnestykket hænger ikke sammen”.²¹² Det er selvfølgelig blot god journalistik at grave i eksperternes udsagn og

²⁰⁹ Et par artikler som kan nævnes som eksempel er:

Ebbe Sønderriis, ”A-kraft alene er ikke løsningen på drivhusproblemet”, *Information*, 09.06.2005.

Børge Visby, ”Atomkraft på vej ind i varmen igen”, *Information*, 13.05.2004.

²¹⁰ Sønderriis, ”A-kraft”.

²¹¹ Ibid.

²¹² Ibid.

argumenter, hvis sandheden er at det er en matematisk umulighed. Ikke desto mindre holder argumentet om, at Information aktivt forsøger at påpege at der er problemer med atomkraft.

Den overstående observerede diskurs falder godt i spænd med nogle af Dryzeks miljødiskurser, Grøn Bevidsthed er eksempelvis observerbar. Hvad der kendetegner denne diskurs er det ovennævnte bottom-up perspektiv, da diskursen er centreret omkring, at bekæmpelsen af miljøproblemerne bør starte hos individet og dennes fornuftige grønne beslutninger.²¹³ Denne bevidsthed kommer først og fremmest ved at give individet de korrekte informationer, såsom om atomkraft. Derudover kan man se miljødiskursen Bæredygtig Udvikling i Informations artikler. Denne diskurs er kendetegnet ved, at udviklingen af samfundet, og i dette projekts tilfælde, energisektoren, skal udvikles på en bæredygtig måde for at skåne naturen, uden at gå på kompromis med fremtidige generationers muligheder og behov.²¹⁴ I de analyserede artikler kan dette eksempelvis ses ved at Information ikke taler for fossile brændstoffer og atomkraft, hvilket efterlader de bæredygtige energikilder vind, vand og sol, som ofte bliver fremhævet som den ønskede fremgangsmåde.

8.1.3 - Danmarks Radio

Det er på mange måder problematisk at analysere sig frem til en overordnet diskurs fra DR, baseret på det faktum at de ikke har skrevet lige så meget om emnet,²¹⁵ og at mange af de artikler som de skriver er enten korte eller gengivet fra Ritzau. Dette gør sig især gældende i perioden før Fukushima. Hvad der dog imidlertid kan observeres fra DR er, at størstedelen af deres artikler forholder sig neutralt eller negativt til atomkraft. Ved DR er det særligt relevant at snakke om distributionsformen, da internet artikler ikke er DR's primære medium, og kan derfor give et misvisende billede af den diskurs som DR egentligt gerne vil føre. Jeg har kaldt DR's atomkraftdiskurs: Negativt Oplysningsorienteret, da dette bedst fanger essensen af hvad man kan udrede fra den gældende data i perioden. Det er ligeledes svært at tilknytte nogle af Dryzeks miljødiskurser til DR i perioden. Den der dog fremgår tydeligst er Bæredygtig Udvikling, hvilket kan udredes af at flere af de artikler som forholder sig negativt til atomkraft, på den ene eller den anden måde bruger tid til at pointere sol og vind som bedre alternativer. Man kan spekulere i, hvorfor at DR's dækning af atomkraft er så lav i perioden, når der tydeligvis er rigeligt at tale om, qua de andre medier. Det mest sandsynlige svar på dette, er at inter-

²¹³ Danielsen, *Klimaet*, s. 54

²¹⁴ Ibid. s. 51

²¹⁵ Fra 01.01.2001 til 31.12.2006 har DR offentliggjort nul artikler om atomkraft. Samtidigt kan det ikke lade sig gøre at anskaffe størstedelen af de tidligere offentliggjorte artikler da de er låste. DR har nægtet at kommentere på dette.

nettets som distributionsform af nyheder ikke for alvor havde taget fat for DR, samtidig med at størstedelen af deres materiale er produceret til TV og radio. En mere kritisk tolkning er at DR simpelthen udelader at diskutere atomkraft for meget i en periode, hvor retorikken og emnerne i høj grad var begyndt at blive mere positive. Den spekulation er baseret på et citat fra P.L. Ølgaard i den analyserede artikel *Tilhængerne*, "[...] i lang tid var jeg lagt på is af Danmarks Radio, fordi jeg udarbejdede en rapport, der dokumenterede, at statsmonopolets dækning af ulykken på Tremileøen i Pennsylvania ikke var objektiv".²¹⁶ DR har nægtet at kommentere på hvorfor de ikke skriver mere om atomkraft i perioden, men det virker dog stadigvæk usandsynligt at det bevidst undgås.

8.2 - 2011-2017

Perioden 2011-2017 ser en kraftig stigning i antallet af artikler omhandlende atomkraft. Dette skyldes først og fremmest ulykken på Fukushima værket, men også til dels at internettet som nyhedsdistributionsform er steget endnu mere. Dette resulterer i at Information og JP nu kan udgive artikler på internettet, som de ikke nødvendigvis trykker i papirform. Dette har dog samtidig den betydning, at adskillige artikler bliver udgivet i to versioner, hvor den kortere og mere forsimplede form oftest bliver udgivet på internettet. Disse forsimplede artikler er dog blevet frasorteret i projektets analyse og datagrundlag. At internettet for alvor slår sig fast som en af de førende måder, hvorpå forbrugerne får deres nyheder har visse betydninger for læsningen og forståelsen som der er værd at slå fast. Som nævnt, er artiklerne ofte forsimplede i forhold til, hvad som der udkommer i avisen. Dette kan i værste fald betyde, at kritiske informationer kan være udeblevet, som i sidste ende kan have været afgørende for læserens tolkning, og derfor diskursen. Derudover tillader internettet en nemmere deling af informationer, hvilket betyder, at læserne har øget mulighed for at videregive informationer. Dette kan gå begge veje i diskursen, da det både kan være positive og negative artikler som deles, men det tillader samtidig også det potentielt farlige fænomen, at 59% af alle læsere kun læser overskriften på de sociale medier, samt kun 2% af artiklerne står for 39% af alle klik.²¹⁷ Som det blev slået fast i overskriftsanalysen og diskursanalysen er dette problematisk fordi at flere overskrifter misrepræsenterer det givne indhold, hvilket i sidste ende kan have betydning for, hvordan diskursen vil blive tolket. Ikke nok med det, sociale medier er i stigende grad blevet mange individers primære nyhedskilde,²¹⁸ hvilket blot gør det endnu mere relevant, da diskursen i høj grad kan ende med at blive en afspejling

²¹⁶ Steenstrup, "Tilhængerne".

²¹⁷ Gabielkov, Maksym et., *Al. Social Clicks*, s. 185

²¹⁸ Gabielkov, Maksym et., *Al. Social Clicks*, S. 179

af overskriften. Man må også samtidig gå ud fra at Fukushima påvirker selveste læsningen af artikler omhandlende atomkraft i perioden. Dette kan der argumenteres for, da man må gå ud fra at størstedelen af læserne lader sig influere af en ulykke i denne størrelsesorden, og derefter ser fremtidige positive artikler i et nyt lys.

8.2.1 - Jyllands-Posten

Diagrammet tilhørende overskriftsanalysen²¹⁹ er en meget god visualisering på, hvordan diskursen ser ud i JP i perioden. På trods af at der kan findes få afvigere, hvor overskriften ikke passer den førte diskurs i artiklen, må det utvivlsomt siges at størstedelen af artiklerne i perioden er negative i diskursen. Den altoverskyggende årsag til dette er ulykken på Fukushima, som er det emne som der bliver skrevet mest om i hele perioden. Alle artikler omhandlende Fukushima føre en negativ atomkraftsdiskurs. Fukushima er dog også samtidigt skyld i et interessant fænomen, da mange artikler, til en vis grad, forsøger at forholde sig positivt til atomkraft da de er omhandlende atomkraftens nødvendighed i bekæmpelsen af klimaproblemerne, eller for at producere tilstrækkeligt med strøm til ulande. Fænomenet er her, at journalisterne lader til at have følt sig forpligtet til at nævne Fukushima når de skriver om atomkraft – altså at de to ting er uadskillelige. Jeg kalder det: Fukushima-fænomenet. Overstående analyse af artiklen *Atomkraften er på vej tilbage* er et glimrende eksempel på dette, men denne artikel er samtidig også unik, da beskrivelsen af Fukushima holdes til et minimum samtidig med, at artiklen rent retorisk forholder sig yderst positivt om atomkraft. Mange artikler der på sin vis burde være positive, ender i sidste ende med at blive kategoriseret som neutrale da fænomenet betyder, at læserne bliver mindet på, hvor slemt det i værste fald kan gå med atomkraft. Størstedelen af de artikler som er kategoriseret som positive i perioden er omhandlende danske Seaborg Technologies, og udelukker samtidig også at snakke om Fukushima. Man kan derfor indiskutabelt slå fast at Fukushima drastisk påvirker JP's atomkraftsdiskurs. Dette er på sin vis ikke overraskende, men det er bestemt overraskende at selv de artikler som burde have været positive lader sig påvirke. Med dette i mente skal det dog siges, at selv hvis journalisterne havde valgt at udelade at nævne Fukushima i de positive artikler, så havde den overordnede diskurs for perioden stadigvæk været negativ. Dette skyldes at antallet af artikler som primært eller sekundært omhandler ulykken på Fukushima, er i så stort et overtal i perioden, at det fuldstændig overskygger de positive artikler. Baseret på hvad jeg ser, kalder jeg JP's atomkraftsdiskurs for: Fjendtlig men Pragmatisk. Diskursen er fjendtlig da størstedelen af artiklerne er negative, men samtidig forholder JP sig også pragmatisk til atomkraft, da det lader

²¹⁹ Side 30

til at de anerkender de positive sider ved energiformen. Dette åbner imidlertid op for en spekulation i, hvorvidt JP egentligt har ændret deres underliggende diskurser, fremfor blot at adoptere et midlertidigt kritisk standpunkt over for atomkraft, i og med at kriser (Fukushima) sælger. Dette er baseret på Perko et. al fra forskningsdiskussionen, som forklare hvordan de observerede disse tendenser i belgiske nyheder, i stedet for at tage et mere krise-dæmpende standpunkt. Dette må dog forblive en spekulation.

Af Dryzeks miljødiskurser kan man i denne periode se flere forskellige. Som det blev nævnt i analysen af artiklen *Atomkraften er på vej tilbage*, kan man tydeligt set problemløsningsdiskursen Administrativ Rationalisme. Generelt set tilknytter de fleste af de neutrale og positive artikler i perioden sig til en af problemløsningsdiskurserne.²²⁰ Den demokratiske pragmatisme kommer som ofte til udtryk igennem JP's involvering af virksomheder, fagforeninger og miljøorganisationer som får chancen for at komme til orde i enten JP's egen artikler, eller i en Leder. Det er især igennem en Leder at JP adskiller sig meget fra de to andre medier, da atomkraft ofte er blevet diskuteret via denne platform.²²¹ Den økonomiske rationalisme fremstår også i artiklerne, men i stedet for at være den dominerende diskurs som fremsat af JP selv, fremkommer den oftere mere indirekte i involveringen af anden og tredje parter som agere som centrale aktører i JP's artikler. Slutteligt skal det pointeres, at i adskillige artikler, hvor JP forholder sig negativt til atomkraft, fremstår der ikke en underliggende miljødiskurs såsom Bæredygtig Udvikling. Derimod lader det til at problemløsningsdiskurserne stadigvæk er de dominerende, blot baseret på international konsensus.

8.2.3 - Information

I næsten alle de analyserede artikler i perioden forholder Information sig overordentligt negativt til atomkraft. Dette kan især ses i udvælgelsen af emner de skriver om, hvilket overstående artikel *Atomkraften taber terræn*, er bevis på.²²² Men selv i de artikler som ikke har lige så kritiske emner, så er retorikken ofte negativ, og Fukushima fremstår ofte som et negativt key-word. Derudover har sikkerhedsdebatten fået en endnu mere central rolle i artiklerne, hvilket kan retfærdiggøres i kraft af Fukushima-ulykken. Der er altså tale om en tilbagevenden til et af de store emner om atomkraft i 70erne og 80ernes diskussion. Til gengæld så spiller affaldsdebatten ikke en lige så stor rolle efter

²²⁰ Danielsen, *Klimaet*, s. 49-50

²²¹ Se bilag 4: Data grundlag, s. 14-35

²²² Se bilag 2: Diskursanalyse (Information), for artiklen, *Atomkraft: Sandkasser 60 km fra japansk a-værk er nu forbudt*, hvilket er en diskursanalyse af en artikel skrevet af Jørgen Steen Nielsen, som der er taget højde for i konklusionerne, men som ikke er inkluderet i projektet.

Fukushima-ulykken. Det er ikke fordi at affaldsproblemet ikke nævnes,²²³ men mere som om at denne er blevet sidestillet af sikkerhedsdebatten. Samtidig virker det også til, at Fukushima har fungeret som endnu en retfærdiggørelse af de vedvarende energikilder, hvilket tydeligt kan ses i artiklen *Atomkraften taber terræn*. Af disse årsager vil jeg derfor stadigvæk navngive Informations atomkraftsdiskurs: Grøn og Sikkerhedsorienteret Udvikling, da det for mig at se er de værdier som Information sætter højest på dagsordenen. Man kan dog her tilføje, at dette står endnu mere tydeligt i denne periode sammenlignet med den tidligere, da begge emner er blevet endnu mere relevante. Af denne årsag fremstår Information derfor også mindre neutral end i forrige periode, hvor der tydeligt var adskillige artikler som stræbte efter dette.

Den dominerende af Dryzeks miljødiskurser i Information er stadigvæk Bæredygtig Udvikling. I flere artikler skal man dog læse dette imellem linjerne, da det ikke nævnes direkte, men kan ses igennem Informations totale forkastelse af fossile brændstoffer og atomkraft. Man kan også argumentere for at Informations hyppige involvering af Greenpeace og andre grønne organisationer i deres artikler, kan tolkes som en tilknytning til problemløsningsdiskursen, Demokratisk Pragmatisme. Dette skyldes at disse artikler til dels repræsenterer en folkelig (læs: demokratisk) indgangsvinkel til atomkraftsproblematikken, hvoraf at det skal læses at den folkelige sikkerhed kommer i første række. Information kan derfor siges som hovedregel at have et bottom-up perspektiv til atomkraft.

8.2.4 - Danmarks Radio

Den største ændring for DR i denne periode, sammenlignet med den tidligere, er at der produceres langt flere artikler omhandlende atomkraft. Dette skyldes formentligt primært, at internettet som distributionsform af nyheder er blevet et endnu større medium for DR. At der er kommet en stigning i artiklerne fra DR har dog ingen indflydelse på diskursen, og man kan ligesom i de andre medier også se en tendens til at hælde til den negative side. Dette kommer sig af, at majoriteten af artiklerne handler om Fukushima eller Japan, hvilket især gør sig gældende de første to år efter ulykken. Rent retorisk er DR som udgangspunkt neutralt i deres beskrivelser om atomkraft, med få undtagelser såsom i de overstående analyserede artikler og få andre.²²⁴ Dertil skal det dog påpeges, at flere af de artikler som der normalt set vil blive kategoriseret positivt eller neutralt, bliver kategoriseret som

²²³ Der henvises bl.a. til artikler såsom:

Ulrik Dahlin, "I spillet om atomaffaldets fremtid sidder Roskilde stadig med sorteper", *Information*, 20.10.2017.

²²⁴ Eksempelvis:

Asger Røjle, "Et hus uden toilet - Japansk splittelse om atomkraft", Danmarks Radio, 07.04.2013.

henholdsvis neutrale og negative, da DR har for vane at påpege Fukushima i de fleste artikler omhandlende atomkraft, hvilket sågar til tider gør sig gældende i overskrifterne. Dette Fukushima-fænomenet kan eksempelvis ses dobbelt i artiklen *Atomkraft vinder frem trods Fukushima*, hvor det først og fremmest fremgår i overskriften, men også i teksten.²²⁵ Temaet i artiklen er først og fremmest at 60 lande har været i kontakt med IAEA for at indlede atomprogrammer, ergo, en øget interesse i at udvide atomkraften. Temaet bliver dog drejet til, at dette sker på trods af Fukushima – hvilket er et fornuftigt journalistisk spørgsmål at bringe op. Ikke desto mindre formår artiklen ikke at undersøge dette nærmere, og det fremstår derfor blot som en pointering, der udelukkende bringer diskursen i en negativ retning. Af de overstående årsager har jeg kaldt DR's atomkraftsdiskurs: Fukushima og sikkerhedsorienteret, da det lader til at være den centrale fortælling som DR gerne vil portrættere i forbindelse med atomkraft – det faktum at det kan gå grueligt galt.

Som det tidligere er pointeret i projektet kan det være problematisk at udpege den af Dryzek's miljødiskurser som der gør sig mest gældende i DR's artikler. Men igennem begge perioder, er jeg dog af den overbevisning at man imellem linjerne kan læse sig frem til en overordnet tilgang som stemmer overens med diskursen Grøn bevidsthed.²²⁶ Med dette menes der, at DR forsøger at promovere en grøn diskurs til deres læsere ved at fortælle dem, hvad der er fornuftig grøn energipolitik, og hvad der er ikke er. Håbet er så at de oplyste læsere derefter vil tage mere fornuftige grønne beslutninger. Dette går også godt i spænd med DR's formål som uddannende public service medie, da de oprigtigt talt kan være af den overbevisning at uddanne befolkningen med et grønt mindset kan være vejen frem.

²²⁵ Mikaelsen, "Atomkraft vinder frem".

²²⁶ Danielsen, *Klimaet*, s. 53-54

9.0 - Social praksis

Anden del af diskussionen er den Sociale praksis. Denne del af diskussionen er baseret på den viden som der blev fundet frem til i den diskursive praksis, det vil sige de observerede diskurser i analysen. Disse diskurser udgør ifølge Fairclough en del af en underliggende ideologisk og sociale struktur, som kan placere sig enten som en udfordre eller beskytter af de eksisterende magtrelationer i samfundet. Det er derfor dette afsnits formål at undersøge om medierne beskytter de eksisterende magtrelationer ved at reproducere diskursen, hvilket kan undersøges ved at gennemgå nationale og internationale diskurser om emnet. Hvis det ikke er tilfældet, at medierne reproducere den dominerende diskurs, så er der tale om at denne bliver udfordret. Som nævnt i teoriafsnittet kaldes denne ideologiske kamp for kampen om hegemoni, altså, hvilken diskurs er den dominerende. Før dette kan lade sig gøre skal det slås fast, hvilke diskurser der har hegemoni i perioderne, eller om mediernes diskurser tydeligt kommer andetsteds fra (såsom en organisation som forsøger at udfordre hegemoniet).

9.1 - Atomkraft? Nej tak.

En af de mest skelsættende begivenheder som der har indflydelse på atomkraftsdiskursen i Danmark, er den danske folketingsbeslutning om atomkraftens udgang af dansk energiplanlægning.²²⁷ Loven slog intet fast om forskningen i atomkraft, hvilket stadigvæk fandt sted mange år efter på Risø,²²⁸ ej heller om Danmark måtte importere atomkraft, hvilket vi stadigvæk gør.²²⁹ Folketingsbeslutningen var i høj grad drevet af politikernes ansvar over for deres vælgere som var overvejende skeptiske over for atomkraft,²³⁰ hvilket Danielsen forklare kun ville have blevet yderligere forstærket havde debatten fået lov til at vare længere.²³¹ Denne beslutning er hovedsageligt baseret på atomkraftdebatten som den er fremlagt i teoriafsnittet af Danielsen. De største emner i beslutningsperioden var affalds- og sikkerhedsdebatten, som der allerede er nævnt adskillige gange i projektet, da de stadigvæk er meget tydelige i den nuværende debat. Når det siges at atomkraft er ulovligt i Danmark, og hvordan dette har en effekt på diskursen, er den underlæggende årsag altså at Folketinget, på befolkningens vegne, har besluttet at især affalds- og sikkerhedsrisiciene som der kommer med atomkraft, er for store og

²²⁷ Danielsen, *Atomkraften*, s. 543-544

²²⁸ Redaktionen, "Forskningscenter Risø", Den Store Danske, set 01.05.2018.

http://denstoredanske.dk/It,_teknik_og_naturvidenskab/Teknologi/Teknologiske_institutter_og_foreninger/Forskningscenter_Ris%C3%B8

²²⁹ World Nuclear Association, "Nuclear Energy in Denmark", set 30.04.2018.

<http://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-a-f/denmark.aspx>

²³⁰ Danielsen, *Atomkraften*, s. 540

²³¹ Ibid. 884

alvorlige til at være den potentielle belønning værd. Sagt med andre ord, affalds- og sikkerhedsdebatten er blevet politisk retfærdiggjort igennem folketingsbeslutningen. Samtidig i folketingsbeslutningen var der også inkorporeret en forståelse af, at der eksisterede mere sikre grønne energikilder, såsom sol og vind, der nød bred opbakning i debatten,²³² hvilket man blandt andet kender fra OOA's slagord, "Hvad skal væk, Barsebäck! Hvad skal ind, Sol og Vind!".²³³ Disse tre punkter, affald, sikkerhed og alternative energikilder er diskursens kerne – atomkraft er ikke risikoen værd, slet ikke med alternativerne taget i betragtning. I kraft af at beslutningen er 32 år gammel, er det realistisk, at alderen på beslutningen alene har været medvirkende til at den har mistet sin kraft over diskursen; et argument der samtidig bliver modvirket af det faktum, at de alternative energikilder har vist sig at være en succes for dansk energi, og til dels er blevet et varemærke for Danmark.²³⁴

Det overstående skal læses som et argument for, at beslutningen om at ulovliggøre atomkraft i Danmark, udgør den udslagsgivende begivenhed som der etablerer et hegemoni i diskursen om atomkraft i Danmark. Det vil sige, at den mest udbredte diskurs om atomkraft er idéen om at vi ikke skal have atomkraft, da det kommer med store affalds- og sikkerhedsproblemer der ikke er det værd, især taget vores position med vedvarende energikilder taget i betragtning. En stillingstagen og holdning der er retfærdiggjort ved lov. Dette har den betydning, at når medierne eftergiver affalds- og sikkerhedsdebatten, eller grøn energi som modsvar til atomkraft, så reproducerer de blot den dominerende diskurs og er dermed med til at beskytte de dominerende magtrelationer. Dette er en diskurs som man ser alle medierne reproducere adskillige gange, dog tydeligst ved Information, hvor man især ser Jørgen Steen Nielsen gøre sig brug af dette som et af hans hovedargumenter.

9.2 - Internationale organisationer

Mange artikler i data grundlaget, samt flere af de overstående analyserede artikler, er skrevet på baggrund af rapporter fra store internationale organisationer som arbejder med energi og klimaforandringer. Her er der især fire organisationer som i flere tilfælde har haft direkte indflydelse på diskursen: International Atomic Energy Agency (IAEA), International Energy Agency (IEA), Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) og United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC). Disse tre udgiver i perioden 2000-2010 adskillige rapporter som genopliver debatten om atomkraft. Flere af disse rapporter anbefaler udvidelsen af den internationale atomkraftkapacitet.

²³² Ibid. s. 512

²³³ Søren Hein Rasmussen, *Sære Alliancer*, (Viborg: Odense Universitetsforlag, 1997) s. 142

²³⁴ Energistyrelsen, "Fakta om vindenergi", set 01.05.2018

<https://ens.dk/ansvarsomraader/vindenergi/fakta-om-vindenergi>

I 2007 udgav IPCC deres årlige rapport om klimaforandringer og deres løsningsforslag til dette. I denne sammenhæng foreslog IPCC, at nationerne bør udvide og udvikle på deres atomkraftskapacitet og teknologi, da det allerede er en udviklet teknologi som vi ved er næsten CO₂-neutral.²³⁵ Der er ikke her tale om, hvad jeg vil kategorisere som en stærk anbefaling, da IPCC ikke fremhæver atomkraft mere end de grønne alternativer, samt at deres prognoser for atomkraften i fremtiden heller ikke er voldsomme – dog stadig en væsentlig udbygning i forhold til datidens kapacitet. Hvad der dog gør IPCC relevant er, at deres anbefalinger er FN godkendte, hvilket derfor bør tages ekstra seriøst da disse ikke kommer med eksterne interesser såsom ved IAEA (som har en interesse i at anbefale atomkraft). IEA derimod, er en organisation som har mere fokus på energimarkedet som helhed, hvor klimaforandringerne kun involveres i kraft af deres rolle som forstyrrende på energimarkedet. IEA's rolle er derfor at bruge denne viden til at rådgive OECD landene i, hvordan de bedst muligt kan navigere energimarkedet.²³⁶ I kraft af Danmarks rolle som OECD medlem skal en IEA anbefaling altså tages seriøst. IEA er forfatteren af den anerkendte World Energy Outlook Report, som er udkommet årligt siden 2006. Det er også i denne første rapport at man ser IEA anbefale atomkraft, "We have looked in depth at two fuels which can help change the future: nuclear power, which can play a pivotal role if public acceptance is regained; and biofuels [...]".²³⁷ I modsætning til IPCC kan man roligt kategorisere dette som en stærk anbefaling af atomkraft, faktisk nævnes atomkraft hele 708 gange i rapporten. Atomkraft spiller ligeledes en central rolle i IEA's 2007 rapport, dog uden at være lige så fremhævet som i rapporten året forinden. Det skal også her bemærkes at atomkraft oftest side-stilles med vedvarende energikilder såsom, vind, vand og sol.²³⁸ Overstående analyse af artiklen *Atomkraftens nye tidsalder* fra JP viser at IEA indgår som central aktør i diskursen.

Taget den store mængde af artikler i data grundlaget som referere til IAEA i betragtning,²³⁹ er det nødvendigt her at undersøge, hvorledes at IAEA influere mediernes diskurs. Dette ses ikke mindst fra begyndelsen af årtusindskiftet, hvor IAEA gradvist opjustere deres prognoser for atomkraft, da flere og flere nationer viser interesse og henvender sig til organisationen for deres vejledning.²⁴⁰ IAEA er i sin natur fortalende for atomkraft, både i kraft af organisationens formål med at promovere sikker og bæredygtig atomkraft, men også for at organisationens egen eksistens, hvilket betyder at de

²³⁵ IPCC, *Climate Change 2007*, s. 17, 60-68

²³⁶ IEA, "Our mission", set 03.05.2018

<https://www.iea.org/about/>

²³⁷ OECD/IEA, *World Energy Outlook 2006*, (Paris: IEA, 2006) s. 4

²³⁸ OECD/IEA, *World Energy Outlook 2007*, (Paris: IEA, 2007) s. 67

²³⁹ F.eks. *A-kraft er gårsdagens løsning på i morgens problemer*, som kan ses i overstående analyse.

²⁴⁰ IAEA. *Annual Report for 2004*, s. 1-3

har en interesse i, at diskursen skal influeres til deres fordel. IAEA's retfærdiggørelse for at anbefale atomkraft, samt deres opjusterede prognoser kommer dog ikke udelukkende fra dem selv, men har i høj grad rødder i Kyoto-aftalen, "The new expectations regarding nuclear power, particularly over the longer term, have also been strengthened by the entry into force of the Kyoto Protocol".²⁴¹ Kyoto-aftalen er en United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) beslutning fra 1997, hvilket regnes for at være en af de første store internationale klimaaftaler, hvis hovedformål er, at medlemslandene får delegeret en CO₂ kvote som de skal overholde, til gengæld kan de sælge kvoter til hinanden, hvis de formår at holde sig under deres egen kvote, hvilket på denne måde promovere bæredygtig udvikling via markedsmekanismerne.²⁴² Hvad der altså ender med at diktere diskursen i positiv retning om atomkraft i de første seks år efter årtusindeskiftet er altså en UNFCCC beslutning fra 1998, men ikke decideret fra selveste aftalen (da denne ikke specifikt søger udviklingen af atomkraft),²⁴³ men rettere fra flere af de nationer som tilknyttede sig aftalen. Man må antage at disse nationer har baseret deres energiplanlægning på cost-benefit analyser, og derigennem fundet frem til at atomkraft er deres bedste løsningsforslag, hvilket dernæst har influeret organisationer såsom IAEA's diskurs, hvilket dernæst influere de danske journalisters diskurser. Grunden til at jeg kun kreditere Kyoto-aftalen for at influere diskursen fra 2000-2006, er at IEA, som nævnt ovenfor, udgiver deres World Energy Outlook rapport i 2006 med store anbefalinger af atomkraft. Af denne årsag er det problematisk at præcisere, hvilken af disse to som er den dominerende indflydelse på diskursen. Det er sågar muligt at de begge har lige stor indflydelse.

9.3 - Mediernes tilknytning

Baseret på det overstående kan man læse sig frem til tre overordnede indflydelser på atomkraftsdiskursen i Danmark.

Den første er folketingsbeslutningen om at ulovliggøre atomkraft i Danmark, hvilken der i sin kerne er baseret på en folkelig uvilje over for affalds- og sikkerhedsproblemerne, som der ofte er forbundet med atomkraft. Man kan med rette kalde det en flertals beslutning, hvilket yderligere retfærdiggøre at sige at denne diskurs²⁴⁴ har hegemoni i Danmark. Jeg kalder denne diskurs, "Atomkraft? Nej tak", hvilket er inspireret af OOA's slagord. Både DR og Information tilknytter sig som

²⁴¹ Ibid. s. 1

²⁴² UNFCCC, *Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change*, (Kyoto: UNFCCC, 1998), s. 1-4

²⁴³ Ibid. s. 1-21

²⁴⁴ "Denne diskurs" referere til diskursen om affalds- og sikkerhedsproblemerne, som har manifisteret sig til folketingsbeslutningen af 1985 i Danmark.

hovedregel denne diskurs i begge perioder, dog tydeligst fra 2011-2017. Samtidig kan det også siges at Information er størst tilhænger af denne diskurs, hvilket især kan læses i Jørgen Steen Nielsens artikler. Med andre ord reproducere disse medier altså den diskurs som der har hegemoni i Danmark, og er derfor medvirkende til at denne diskurs fortsat er den dominerende. At Information og DR tilknytter sig denne, kommer sig i høj grad af deres underliggende miljødiskurser, som der blev fundet frem til i den diskursive praksis. Både DR og Information tilknytter sig diskurserne Bæredygtig Udvikling og Grøn Bevidsthed, hvor Information dog primært tilknytter sig Bæredygtig Udvikling. Disse diskurser har en indgangsvinkel til miljøet som forholder sig fjendtligt over for atomkraft, hvilket derfor kommer til udtryk i den atomkraftsdiskurs som disse to medier fører. Dette betyder imidlertid at mine resultater afviger en smule fra tidligere forskning, da Danielsen primært kategorisere Information²⁴⁵ som tilknyttet til Overlevelsesdiskursen, og kun i mindre grad til Bæredygtig Udvikling.²⁴⁶ Dette kan der dog være talrige forklaringer på. Først og fremmest er Danielsens analyse baseret på en helt anden tidsperiode, hvor Overlevelsesdiskursen var langt mere dominerende, og Bæredygtig Udvikling langt mere urealistisk. Nu om dage er bæredygtig udvikling en realitet, og det afspejler sig derfor mere i Informations diskurs. For det andet kan der drages paralleller imellem den naturbekymring som der eksisterer i Overlevelsesdiskursen, med den sikkerhedsorientering som der fremstår så tydeligt i Informations atomkraftsdiskurs. På trods af afvigelser, fremstår der dog stadigvæk en vis diskursiv tilgang hos Information som er relativ konsistent igennem en lang årrække, hvilket går hånd i hånd med mediets atomkraftsdiskurs.

Grundet JP's mere varierende diskursive indgangsvinkel til atomkraft regnes de ikke for at vedligeholde hegemoniet, på trods af at de skriver flere artikler som tilknytter sig denne – dette sker dog primært i perioden efter 2011. Derimod er JP mere en udfordre til hegemoniet i Danmark, da de i flere tilfælde føre en diskurs som tilknytter sig de internationale organisationers dagsorden. De internationale organisationers diskurser ændre sig selvfølgelig løbende, men i den tidligere periode var de stærke tilhængere af atomkraft, og de vedligeholdte sågar en mild anbefaling af atomkraft efter Fukushima.²⁴⁷ Kernen af de internationale organisationers diskurs er et klima perspektiv, hvor de anser atomkraft som værende en nødvendighed i bekæmpelsen af klimaforandringerne, omend de ikke regner atomkraft for at være en endegyldig løsning, derfor har jeg navngivet denne diskurs: ”Nødvendig Atomkraft”. JP er det af de tre medier som tager denne diskurs mest til sig, og kan derfor

²⁴⁵ Danielsen har ikke analyseret DR.

²⁴⁶ Danielsen, *Klimaet*, s. 62-66

²⁴⁷ Ofte betegner de denne som en ”forsvarlig udbygning af atomkraft”.
OECD/IEA, *World Energy Outlook 2015*, (Paris: IEA, 2015) s. 26

regnes for at udfordre hegemoniet i Danmark, og derigennem være diskursskabende. Ligesom ved de andre medier, er JP's tilknytning til denne diskurs baseret på mediets underliggende miljødiskurser. I den diskursive praksis blev det slået fast at JP primært tilknytter sig problemløsningsdiskurserne, herunder oftest Administrativ Rationalisme, men også Demokratisk Pragmatisme og Økonomisk Rationalisme. Her passer Administrativ og Økonomisk Rationalisme særligt godt med denne atomkraftsdiskurs, grundet de internationale organisationers top-down perspektiv på klimaproblemerne. Danielsens tidligere forskning viser at JP føre en dominerende Overlevelsesdiskurs, hvilket bestemt ikke er tilfældet længere. Til gengæld observerede Danielsen at JP anså atomkraft som løsningen på klimaproblemerne,²⁴⁸ hvilket stemmer fint overens med nuværende observationer, om end denne holdning er faldet efter Fukushima.

Den tredje overordnede indflydelse på atomkraftsdiskursen i Danmark er ulykken i Fukushima. Der vil ikke blive gået i dybden med denne, da Fukushima allerede spiller så stor en rolle igennem hele projektet, men det er stadig en nødvendighed at nævne her, da Fukushima har stor indflydelse på den førte diskurs – især hos JP. Ulykken i Fukushima er i og for sig blot en forstærkelse af sikkerhedsdebatten, og er derfor med til at forstærke hegemoniet i Danmark, og det er også derfor at man ikke kan observere de store forskelle i DR og Informations diskurs efter ulykken. Ændringen er dog væsentligt mere observerbar hos JP, som der klart og tydeligt ændre deres diskurs efter ulykken. Dette tyder også samtidig på, at de danske medier blot formåede at skabe en krise-stemning omkring Fukushima og atomkraft i løbet af det såkaldte, "critical discourse moment",²⁴⁹ hvilket ifølge Perko et. al er skelsættende for, hvordan diskursen er lang tid fremover. Dette er dog ikke nødvendigvis overraskende da, som nævnt, at Fukushima-ulykken går godt i spænd med hegemoniet i Danmark.

9.4 - Opsummering

Der er tre overordnede indflydelser på atomkraftsdiskursen i Danmark: Folketingsbeslutningen, De Internationale Organisationer og Fukushima. Af disse er det de samme drivkræfter som driver Folketingsbeslutningen og Fukushima: affalds- og sikkerhedsproblemerne. DR og Information tilknytter sig denne diskurs igennem begge perioder (2000-2017), og de reproducere derfor diskursen og styrker hegemoniet. De Internationale Organisationer er drevet af diskursen om atomkraft som en nødvendighed imod klimaforandringerne, og er primært støttet af JP i den første periode, hvilket vil sige at

²⁴⁸ Danielsen, *Klimaet*, s. 74

²⁴⁹ Perko, *Media content analysis*, s. 16

JP udfordre hegemoniet i den første periode. JP skifter dog til primært at reproducere den dominerende diskurs under den anden periode.

10. - Konklusion

En af de første ting som man observere i dette projekt er, at atomkraft stadigvæk bliver diskuteret meget i Danmark. Samtidig viser analyserne også at når man kigger på den samlede atomkraftsdiskurs fra alle medierne, så er diskursen overvejende negativ, og deciderede opråb om at ændre folketingsbeslutningen fra 1985 eksistere ikke, bortset fra meget få eksperters udsagn. Analyserne viser, hvordan årrækken fra 2000-2017 kan inddeles i tre perioder baseret på diskursen om atomkraft. Den første periode strækker sig fra 2000-2003, hvor diskursen er skeptisk, men også grænsende til uinteresseret i emnet. Dette ændres dog i perioden 2004-2010, hvor der ses en stigning i interessen om emnet, og en generel mere positiv og neutral stemning, hvilken der ledes af JP. Efter 2011 ændre diskursen sig dog til særdeles negativ, hvilket skyldes Fukushima-ulykken, som har en altoverskyggende tilstedeværelse i diskursen. Ulykken har så stor en tilstedeværelse, at medierne ofte er skyld i, hvad jeg kalder Fukushima-fænomenet. Fænomenet er, at medierne i flere tilfælde nævner Fukushima i deres artikler om atomkraft på trods af, at ulykken teknisk set ikke har noget formål at tjene i artiklen, og på denne måde bliver diskursen influeret i en mere negativ retning. I denne sammenhæng har jeg en tese om at Fukushima kommer til at spille en central rolle i atomkraftsdiskursen de næste 20 år, hvorefter relevansen daler. Denne tese er baseret på, hvordan man ser at Tjernobyl-ulykken spiller en mindre og mindre rolle som dette projekts periode udvikler sig, hvis man altså ser bort fra, hvordan Tjernobyl bruges som sammenligning med Fukushima efter 2011. Med dette sagt, så viste afsnittet om den sociale praksis også at den øgede diskussion hos de internationale organisationer om CO2-neutral energi, var medvirkende til at føre en mere positiv diskurs om atomkraft, hvorefter Tjernobyl som ulykke blegner i sammenligning med klimaforandringerne. Efter at Fukushima kommer lidt mere på afstand, er det derfor ikke utænkeligt, at organisationer som IEA og UNFCCC vil begynde at anbefale atomkraft mere igen, især da klimaforandringerne fortsætter med at være relevante. Yderligere peger analyserne på, at ulykkerne styrker hegemoniet, altså at den generelle holdning om atomkraft i Danmark blot bliver forstærket, da ulykkerne er eksempler på relevansen af sikkerhedsdebatten som var skelsættende for folketingsbeslutningen i 1985. Dette kan ses ved, at medierne særligt reproducere denne diskurs efter 2011, hvilket primært ses i DR og Information, og i mindre grad hos JP. Den dominerende danske diskurs om atomkraft (hegemoniet), hvilken jeg kalder, ”Atomkraft? Nej Tak”, kan defineres som et nej til atomkraft, da sikkerheds- og affaldsproblemerne med atomkraft ikke er den potentielle belønning værd. At denne diskurs har hegemoni kan retfærdiggøres ved, at den er ført igennem ved lov (folketingsbeslutningen) og, at majoriteten af medierne ikke udfordre denne. JP er

dog det medie som oftest afviger fra den generelle konsensus, og har flere artikler som delvist udfordre diskursen, med det i mente at de på intet tidspunkt decideret kalder på en revurdering af folketingsbeslutningen. Det er også JP man oftest ser fremhæve og involvere eksperter som er for atomkraft, hvorimod det modsatte er tilfældet i Information. JP sammenligner også oftere med klassiske energiformer, såsom kul, og pointere at denne teknisk set slår flere mennesker ihjel, hvorimod Information og DR laver sammenligningen imellem atomkraft og grøn energi. Dette er en af flere måder, hvorpå at man kan se at JP tilknytter sig problemløsningsdiskurserne, da de overordnet set lader til at anse atomkraft som en nødvendig energikilde, som kan løse nogle internationale klimaproblemer. JP's tilknytning til problemløsningsdiskurserne markere også et brud med en tidligere diskursive tilknytning til Overlevelsesdiskursen qua Danielsen, dog med det i mente at Danielsen også observerede en tilknytning imellem JP og atomkraften som en klimaløsning. DR og Information tager dog ikke dette standpunkt, og er uvillige til at diskutere atomkraft som en energikilde man burde overveje nogen steder. Det er tydeligt at disse mediers holdning er at sol, vand og vind er den primære energi- og klimaløsning. Dette kommer til udtryk på forskellige måder, da de begge variere i deres atomkraftsdiskurser og miljødiskurser. Hos DR har jeg kategoriseret deres atomkraftsdiskurser som Negativt Oplysningsorienteret, samt, Fukushima og sikkerhedsorienteret, da DR indirekte føre en diskurs om, hvorfor man ikke bør bruge atomkraft. Disse diskurser har deres legitimitet i DR's miljødiskurser som der er blevet identificeret som værende en mix imellem Bæredygtig Udvikling og Grøn Bevidsthed. Disse miljødiskurser kan læses imellem linjerne, og kommer til udtryk igennem DR's rolle som undervisende public service udbyder, der forsøger at uddanne dets læsere om at grønne energikilder er vejen frem. Det er også værd at nævne at DR udgiver et drastisk lavere antal af artikler om atomkraft end de to andre medier, og er også samtidig det eneste af medierne som fjerner dets artikler fra offentligt tilgængelige arkiver. DR har nægtet at kommentere på dette. Information er som det eneste medie i projektet blevet kategoriseret under én atomkraftsdiskurs: Grøn og Sikkerhedsorienteret Udvikling. Information er altså det medie som er mest konsistent i dets rapportering, hvor de som hovedregel reproducere hegemoniets diskurs. Ligesom DR er Informations atomkraftsdiskurs legitimeret i miljødiskurserne Bæredygtig Udvikling og Grøn Bevidsthed, dog primært førstnævnte, hvilket ses ved at mange af Informations artikler er baseret på at dekonstruere atomkraft som en grøn energikilde, samt at de har et skrøbeligt natursyn. Information afviger også en smule fra tidligere miljødiskurser qua Danielsen, da Danielsen mener at Information primært tilknytter sig Overlevel-

seddiskursen, og dernæst Bæredygtig Udvikling. Jeg er af den overbevisning at dette skyldes en naturlig udvikling hos Information, samt at Overlevelsesdiskursen spiller en mindre rolle i moderne miljødiskurser, i takt med at Bæredygtig Udvikling er steget i popularitet.

For yderligere refleksion og perspektivering henvises der til Bilag 3: Perspektivering.

11. - Litteraturliste

11.1 - Bøger og videnskabelige artikler

Danielsen, Oluf, *Atomkraften under pres – Dansk debat om atomkraft 1974-85*, Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag, 2006.

Danielsen, Oluf, *Klimaet på Dagsordenen – Dansk klimadebat 1988-2012*. Inowroclaw: Multi-vers Academic, 2015.

Dryzek, John S., *The Politics of the Earth – Environmental Discourses, 2nd Edition*, Hampshire: Oxford University Press, 1997.

Ecker, U. K. H., Lewandowsky, S., Chang, E. P., & Pillai, R. (2014). The effects of subtle misinformation in news headlines. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 20(4),

Fairclough, Norman, *Critical Discourse Analysis – The Critical Study of Language, Second Edition*, Harlow: Longman Applied Linguistics, 2010.

Fairclough, Norman, *Discourse and Social Change*, Cambridge: Polity, 1992.

Gabielkov, Maksym et. Al. *Social Clicks: What and Who Gets Read on Twitter?*, New York: Columbia University, 2016.

Hajer, Maarten A., *The Politics of Environmental Discourse – Ecological Modernization and the Policy Process*, Oxford: Clarendon Press, 1995.

IAEA, *Annual Report for 2004*, Wien: IAEA, 2005.

IPCC: Core Writing Team, Pachauri, R.K & Reisinger, A, *Climate Change 2007: Synthesis Report*. Geneva: IPCC, 2007.

Jørgensen, Marianne Winther & Phillips, Louise, *Diskursanalyse som teori og metode*, Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag, 2002.

OECD/IEA, *World Energy Outlook 2006*, Paris: IEA, 2006.

OECD/IEA, *World Energy Outlook 2007*, Paris: IEA, 2007.

OECD/IEA, *World Energy Outlook 2015*, Paris: IEA, 2015.

Perko, T. et al. *Media content analysis of the Fukushima accident in two Belgian newspapers*. Boeretang: SCK-CEN, 2011.

Poulsen, Bo. *Dutch Herring – An environmental history, c. 1600-1860*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers, 2008.

Rasmussen, Søren Hein, *Sære Alliancer*, Viborg: Odense Universitetsforlag, 1997.

Schneider, Mycle, Froggatt, Antony et. al. *The World Nuclear Industry Status Report 2014*, Paris, London, Washington: A Mycle Schneider Consulting Project, 2014.

UNFCCC, *Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change*, Kyoto: UNFCCC, 1998.

Worster, Donald, *The ends of the Earth – Perspectives on Modern Environmental History*, New York: Cambridge University Press, 1988.

Worster, Donald, *The Two Cultures Revisited: Environmental History and the Environmental Sciences*, Cambridgeshire: The White Horse Press, 1996.

11.2 Avisartikler

Bruun-Hansen, Kerstin. "Nye halvårstal: Alle landsdækkende aviser mister læsere". *Journalisten*, Marts 2017). Set 02.03.18

<https://journalisten.dk/nye-halvaarstal-alle-landsdaekkende-aviser-mister-laesere>

Dahlin, Ulrik. "I spillet om atomaffaldets fremtid sidder Roskilde stadig med sorteper". *Information*, 20.10.2017. Set 03.03.18

<https://www.information.dk/indland/2017/10/spillet-atomaffaldets-fremtid-sidder-roskilde-stadig-sorteper>

DiSavino, Scott. "TVA cuts contractors at Alabama Bellefonte nuclear site." *Reuters*, 16.03.2012. Set 04.05.18

<https://www.reuters.com/article/utilities-tva-bellefonte/tva-cuts-contractors-at-alabama-bellefonte-nuclear-site-idUSL2E8EG37920120316>

Fifield, Anna. "Ikke alt er godt i Fukushima fem år senere". *Jyllands-Posten*, 21.02.2016. Set 01.03.18

<https://jyllands-posten.dk/protected/premium/indblik/International/ECE8458995/ikke-alt-er-godt-i-fukushima-fem-aar-efter>

From, Lars. "A-kraften er på vej tilbage". *Jyllands-Posten*, 10.04.2012. Set 04.03.18

<https://apps.infomedia-dk.zorac.aub.aau.dk/mediearkiv/link?articles=e32e27dd>

From, Lars. "Energi: Atomkraft, Ja tak". *Jyllands-Posten*, 26.02.2006.

<https://apps.infomedia.dk/mediearkiv/link?articles=e05a1550>

Harris, Henriette. "ATOMKRAFT: A-kraft er gårsdagens løsning på i morgens problemer". *Information*, 27.06.2008. Set 04.03.18

Lindqvist, Andreas. "Jyllands-Posten: Overskrifter er 'måske ikke verdens mest præcise' ". *Politiken*, 19.01.2011. Set 03.03.18

<https://politiken.dk/indland/art4992966/Jyllands-Posten-Overskrift-er-%C2%BBm%C3%A5ske-ikke-verdens-mest-pr%C3%A6cise%C2%AB>

Mikaelsen, Henrik. "Atomkraft vinder frem trods Fukushima". *Danmarks Radio*, 25.02.2012. Set 01.03.18

<https://www.dr.dk/nyheder/udland/atomkraft-vinder-frem-trods-fukushima>

Muttner, Michael. "Braget der gav genlyd i hele verden". *Berlingske*, 25.04.2006. Set 03.03.18
<https://www.b.dk/kultur/braget-der-gav-genlyd-i-hele-verden>

Nielsen, Jørgen Steen. "Atomkraften taber terræn". *Information*, 13.08.2014. Set 10.03.18
<https://apps-infomedia-dk.zorac.aub.aau.dk/mediearkiv/link?articles=e4877ac9>

Nielsen, Jørgen Steen. "Atomkraftens Flagskib: Finsk atomkraft-projekt i kaos". *Information*, 05.09.2009.
<https://apps-infomedia-dk.zorac.aub.aau.dk/mediearkiv/link?articles=e1a8cdd5>

Nielsen, Jørgen Steen. "Sandkasser 60 km fra japansk a-værk er nu forbudt område". *Information*, 26.04.2011. Set 10.03.18
<https://apps-infomedia-dk.zorac.aub.aau.dk/mediearkiv/link?articles=e2a58c3e>

Plougsgaard, Heidi. "Atomkraftens nye tidsalder". *Jyllands-Posten*, 29.10.2007. Set 05.03.18
<https://apps-infomedia-dk.zorac.aub.aau.dk/mediearkiv/link?articles=e0bcff57>

Reuters. "Energi: Atomkraft atter på vej tilbage". *Jyllands-Posten*, 24.04.2006. Set 03.03.18
<https://apps-infomedia-dk.zorac.aub.aau.dk/mediearkiv/link?articles=e061b596>

Ritzau. "Karen J. kræver lukningsdato for Barsebäck". *BT*, 27.09.2000. Set 28.04.2018.
<https://www.bt.dk/nyheder/karen-j.-kraever-lukningsdato-for-barseback>

Røjle, Asger. "Dansk økonom i Tokyo: Japan kan ikke undvære atomkraft". *Danmarks Radio*, 10.07.2013. Set 10.03.18
<https://www.dr.dk/nyheder/udland/dansk-oekonom-i-tokyo-japan-kan-ikke-undvaere-atomkraft>

Røjle, Asger. "Et hus uden toilet - Japansk splittelse om atomkraft". *Danmarks Radio*, 07.04.2013. Set 05.03.18
<https://www.dr.dk/nyheder/udland/et-hus-uden-toilet-japansk-splittelse-om-atomkraft>

Steinbeck, Lene. "Ulykken på Tjernobylværket". *Danmarks Radio*, 22.04.2006. Set 01.03.18
<https://www.dr.dk/nyheder/ulykken-paa-tjernobylvaerket>

Stenstrup, Mads. "Modstanderen". *Jyllands-Posten*, 01.06.2005. Set 01.03.18
<https://jyllands-posten-dk.zorac.aub.aau.dk/protected/premium/indland/ECE3792370/Modstanderen>

Stenstrup, Mads. "Tilhænger". *Jyllands-Posten*, 01.06.2005. Set 03.03.18
<https://jyllands-posten-dk.zorac.aub.aau.dk/protected/premium/indland/ECE3792382/Tilh%C3%A6nger>

Sønderriis, Ebbe. "A-kraft alene er ikke løsningen på drivhusproblemet". *Information*, 09.06.2005.
<https://apps-infomedia-dk.zorac.aub.aau.dk/mediearkiv/link?articles=e03c8635>

Visby, Børge. "Atomkraft på vej ind i varmen igen". *Information*, 13.05.2004.
<https://apps-infomedia-dk.zorac.aub.aau.dk/mediearkiv/link?articles=e01f208a>

11.3 - Hjemmesider

BBC Academy, College of Journalism. "Big Numbers." Easton, Mark & Peston, Robert. Set 17.04.2018

<http://www.bbc.co.uk/academy/journalism/article/art20130702112133478>

Business Insider Nordic. "Finlands 100.000 year tombs for storing nuclear waste is drawing the worlds admiration". Set 15.03.2018

<https://nordic.businessinsider.com/finlands-100000-year-tombs-for-storing-nuclear-waste-is-drawing-the-worlds-admiration-2017-1/>

Chatham House. "Antony Froggart". Set 18.04.2018.

<https://www.chathamhouse.org/expert/antony-froggatt>

Color Psychology. "Black" og "Green". Set 09.03.2018

<https://www.colorpsychology.org/>

Den Store Danske. "Barsebäck". Set 11.04.2018. http://denstoredanske.dk/It,_teknik_og_naturvidenskab/Elektricitet/Kernekraft_og_kerneteknik/Barseb%C3%A4ckv%C3%A6rket

Den Store Danske. "Forskningscenter Risø". Set 01.05.2018

http://denstoredanske.dk/It,_teknik_og_naturvidenskab/Teknologi/Teknologiske_institutter_og_foreninger/Forskningscenter_Ris%C3%B8

Energistyrelsen. "Fakta om vindenergi". Set 01.05.2018

<https://ens.dk/ansvarsomraader/vindenergi/fakta-om-vindenergi>

European Council. "International agreements". Set 10.03.2018

<http://www.consilium.europa.eu/en/policies/climate-change/international-agreements-climate-action/>

FDIM. "Toplisten: Danske medier". Set 10.02.2018

<http://www.fdim.dk/statistik/internet/toplisten>

Greenpeace International. "End the nuclear age". Set 18.04.2018.

<https://www.greenpeace.org/archive-international/en/campaigns/nuclear/>

Information. "Om Jørgen Steen Nielsen". Set 17.04.2018.

<https://www.information.dk/joergen-steen-nielsen>

International Atomic Energy Agency. "Overview". Set 03.05.2018

<https://www.iaea.org/about/overview> – set 03.05.2018

Jyllands-Posten, "Leder". Set 01.03.2018

<https://jyllands-posten.dk/debat/leder/>

Jyllands-Posten, "Velkommen til Jyllands-Posten". Set 10.02.2018

<http://jyllands-posten.org/>

Kulturministeriet. "Om DR". Set 14.02.2018

<https://kum.dk/kulturpolitik/medier/tv/dr/>

Macrotrends. "Crude Oil Prices". Set 24.04.2018
<http://www.macrotrends.net/1369/crude-oil-price-history-chart>

Ordnet – set 01.02.2018
<http://ordnet.dk/>

Science Daily. "Confirmation bias". Set 18.04.2018
https://www.sciencedaily.com/terms/confirmation_bias.htm

World Nuclear Association. "Nuclear Energy in Denmark". Set 30.04.2018.
<http://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-a-f/denmark.aspx>